

ประสบการณ์จริงบนเส้นทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประสบการณ์จริง
บนเส้นทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประสบการณ์จริง
บนเส้นทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบรมราโชวาท

ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

"ลักษณะของการศึกษาหรือการเรียนรู้ นั้น มีอยู่สามลักษณะ ได้แก่ เรียนรู้ตามความรู้ความคึกของผู้คนอื่นอย่างหนึ่ง เรียนรู้ด้วยการขบคิดพิจารณาของตนเองให้เห็นเหตุผลอย่างหนึ่ง กับเรียนรู้จากการปฏิบัติฝึกฝนจนประจักษ์ผล และเกิดความรู้คล่องแคล่วชำนาญอีกอย่างหนึ่ง"

พระบรมราโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วันพฤหัสบดี ที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๒๔

คำนำ

มูลนิธิสยามกัมมาจลภายใต้การสนับสนุนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ได้จัดตั้งโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยร่วมมือกับโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ค้นหาโรงเรียนที่มีการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะต่างๆ เพื่อเป็นโรงเรียนนำร่อง ๘ โรงเรียน โดยให้การสนับสนุนเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาไปสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๐ กระทรวงศึกษาธิการและโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง ได้คัดเลือกสถานศึกษาพอเพียงปี ๒๕๕๐ จำนวน ๑๓๕ โรงเรียน และมีเป้าหมายขยายไปสู่ ๕๐,๐๐๐ โรงเรียน ในปี ๒๕๕๔ การขยายผลการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ ๕๐,๐๐๐ โรงเรียนดังกล่าวข้างต้น จำเป็นที่จะต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาพอเพียงปี ๒๕๕๐ ด้วยการจัดการความรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องเล่าความสำเร็จระหว่างกัน เพื่อนำมาถอดบทเรียน ขยายผลความสำเร็จสู่กลุ่มเครือข่ายทั้ง ๑๓๕ โรง รวมถึงโรงเรียนอื่นๆ ที่สนใจจะเป็นกำลังในการเข้าร่วมขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษาต่อไป

โครงการประกวดเรื่องเล่า "บทเรียนความสำเร็จในการใช้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อจัดการการเรียนรู้" ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นการจุดประกาย และสร้างความต่อเนื่องในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ทั้งนี้เรื่องเล่าต่างๆ ในเล่มเป็นประสบการณ์ความสำเร็จของผู้บริหารและครู ที่ได้จัดการศึกษาให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ บนพื้นฐานของความเป็นจริงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิสยามกัมมาจลจึงได้นำมารวบรวมไว้เพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางให้สถานศึกษาที่สนใจนำไปปรับใช้ตามบริบท เพื่อประโยชน์ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

มูลนิธิสยามกัมมาจล

มีนาคม ๒๕๕๓

สารบัญ

คำนำ	ก
ประกายความคิดเศรษฐกิจพอเพียง จากผู้ทรงคุณวุฒิ	๑
เรื่องเล่าจากผู้บริหารพอเพียง	
การบริหารจัดการสถานศึกษา	๑๘
นางกัญพิมา เชื้อมชิด	
โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี	๒๐
นายธีระวัฒน์ สิงหนุตร	
โรงเรียนชำฆ้อพิทยาคม จังหวัดระยอง	๒๘
ภราดาประภาส ศรีเจริญ	
โรงเรียนลาซาลจันทบุรี (มารดาพิทักษ์) จังหวัดจันทบุรี	๓๗
นายพูนเกียรติ ศรีปัญญา	
โรงเรียนบ้านสามัคคี จังหวัดอำนาจเจริญ	๔๔
นายสมนึก จันทร์แดง	
โรงเรียนบ้านหนองบัวแดง จังหวัดเชียงราย	๕๐
นายแสน แหวนวงศ์	
โรงเรียนศิขรภูมิพิสัย จังหวัดสุรินทร์	๕๗

เรื่องเล่าจากคุณครูพอเพียง

การออกแบบการเรียนรู้การสอน ๖๕

บูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับปฐมวัย

นางจุติพร สุขสิงห์ และคณะครูระดับปฐมวัย

โรงเรียนลาซาลจันทบุรี (มารดาพิทักษ์) จังหวัดจันทบุรี ๖๗

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา

นางกนกทิรา บุญเลี้ยง

โรงเรียนราชวินิต มัธยม กรุงเทพมหานคร ๗๕

นางมาลินี ทับทิมชัย

โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ๘๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา

นางวาริน รอดบำเรอ

โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ๘๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา

นางสารณี สายหอม

โรงเรียนสำโรงทาบวิทยาคม จังหวัดสุรินทร์ ๑๐๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรี) ระดับประถมศึกษา

นายคณศ เทพสุวรรณ

โรงเรียนเทศบาลจามเทวี จังหวัดลำพูน ๑๑๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ระดับมัธยมศึกษา

นายวิรัช กิมทรง

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย จังหวัดระยอง ๑๑๘

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ระดับประถมศึกษา

นางไพลิน ส่งวัฒนา

โรงเรียนบ้านหนองไผ่ จังหวัดนครสวรรค์ ๑๒๕

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ระดับมัธยมศึกษา

นางศิวพร แยมแดงอ่อน

โรงเรียนหนองรีมิ่งมงคลสุขสวัสดิ์ จังหวัดชลบุรี ๑๓๐

นางสาวลี มีสวัสดิ์

โรงเรียนวชิรธรรมสถิต จังหวัดพัทลุง ๑๓๘

นางสาวอุสนา เงินเจริญ

โรงเรียนข้าหม้อพิทยาคม จังหวัดระยอง ๑๔๔

การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ๑๕๒

นายชาลิตร วรรณดี

โรงเรียนศิครภูมิพิสัย จังหวัดสุรินทร์ ๑๕๗

นางสาวปริศนา คันติเจริญ

โรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร ๑๖๑

นางสิริมา เจริญศรี

วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ๑๗๐

นายอันเร ไชยเผือก

โรงเรียนลาซาลจันทบุรี (มารดาพิทักษ์) จังหวัดจันทบุรี ๑๗๘

บนเส้นทางสถานศึกษาพอเพียง ๑๘๔

โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จังหวัดเพชรบูรณ์
 โรงเรียนบ้านทุ่งเกราะ จังหวัดนครศรีธรรมราช
 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่
 โรงเรียนโพธิทองวิทยายน จังหวัดร้อยเอ็ด
 โรงเรียนร่มเกล้าปางตองในโครงการพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน
 โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ จังหวัดจันทบุรี
 โรงเรียนห้วยยอด จังหวัดตรัง
 โรงเรียนอนุบาลจันทร์เจ้า กรุงเทพมหานคร

นันทาทรศนะจากคณะกรรมการ ๑๘๕

เรื่องราวประสบการณ์ความสำเร็จของผู้บริหารและคุณครูแต่ละท่านในหนังสือเล่มนี้ ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นท่านละ ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ จุดเริ่มต้นในการนำหลักคิดไปสู่การปฏิบัติจริงของผู้บริหาร และแรงบันดาลใจที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ของคุณครู

ตอนที่ ๒ เรื่องราวความสำเร็จของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียน ที่ผู้บริหารและคุณครูแต่ละท่านต่างถากถางและถ่ายทอดประสบการณ์จริงโดยการเขียนเรื่องเล่าเจ้าพลัง

ตอนที่ ๓ การรวบรวมเรื่องราวและบทเรียนความสำเร็จทั้งหมดของผู้บริหารและคุณครูแต่ละท่าน ทั้งจากการเขียนเรื่องเล่า และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มย่อย แล้วนำมาประมวลและเรียงร้อยเป็นเรื่องเล่าอีกครั้ง

ประกายความคิดเศรษฐกิจพอเพียง

จากผู้ทรงคุณวุฒิ

ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา

ประธานกรรมการ มูลนิธิสยามกัมมาจล

กรรมการ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

ที่ปรึกษาคณะกรรมการบริหาร

โครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

“ถ้าเราถอดบทเรียนแบบปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ทั้งหลายออกมา เพื่อเป็นแบบอย่างและเผยแพร่ให้โรงเรียนที่คิดจะปรับปรุงตัวเอง ด้วยการใช เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนได้ จะเป็นประโยชน์มาก แต่อย่าให้เป็นสูตรสำเร็จ (Uniform) คือเปิดโอกาสให้เขาได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของเขา เน้นเรื่องจิตสำนึกและคุณธรรม เพราะอันนี้ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้องอยู่แล้ว ในลักษณะที่ความรู้วิวัฒนาการไปได้เรื่อยๆ ตามบริบท แต่หลักการอย่าให้เปลี่ยน ...คุณธรรม เป็นเรื่องที่สำคัญที่จะทำให้คนเป็นคนดี”

ความคิดเห็นในที่ประชุมคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

"โครงการเสริมศักยภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา"

เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๒ ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช

รองประธานกรรมการ มูลนิธิสยามกัมมาจล

กรรมการ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

“เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงต้องใช้การลงมือปฏิบัติ นำ โดยในการปฏิบัติทุกเรื่องให้ร่วมกันตั้งใจว่าจะปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากจบกิจกรรมจึงทำ AAR ด้วยการตีความด้วย ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ว่าในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ สอดคล้องหรือขัดกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรบ้าง และในโอกาสหน้าจะปรับปรุงกิจกรรมให้สอดคล้องยิ่งขึ้นอย่างไร ทำซ้ำๆ จะนำไปสู่การเรียนรู้แบบที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านใน ที่เรียกว่าเกิด Transformative Learning โดยต้องไม่ลืมว่าในการใช้เครื่องมือ KM ทุกชั้น ต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างอิสระและเปิดใจต่อกัน”

เขียนบันทึกไว้ใน blog ของ gotoknow

เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๒

คุณอนันต์ ปันยารชุน

กรรมการ มูลนิธิสยามกัมมาจล

นายกกรรมการ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

“ถ้าเรานำปรัชญานี้มาปฏิบัติได้จะทำให้สังคมไทยดีขึ้น นอกเหนือจากเป้าหมายปลายทางมีเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิถีชีวิตของคน เป็นอุปนิสัยประจำชาติ เป็นวัฒนธรรมประจำชาติแล้ว เราอยากเห็นคนดี คนดีที่นิสัยดี คนดีที่มีค่านิยมที่ถูกต้อง คนดีที่รู้ว่าอะไรผิด อะไรถูก อะไรชอบ อะไรธรรม คนดีที่รู้จักประมาณตัวเอง คนดีที่ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง สิ่งสำคัญที่สุดต้องมีทางด้านจิตวิญญาณ (Spiritual) เชื่อมกันด้วย เมื่อไรคนเราถึงจะมีความสุขกับวิถีชีวิตอย่างพอเพียง ในสายตาผมเมื่อคุณรู้คำว่าพอเพียงได้ ต้องรู้จักคำว่าพอดี แต่พอดีสอนกันยาก พอดีนี่เป็นนามธรรม แต่สุดท้ายองค์ประกอบของวิถีชีวิตที่เราอยากเห็นคือ พอเพียง พอดี และพอใจ เพราะถ้าไม่มีพอใจเมื่อไรมันก็ไม่ใช่วิถีชีวิตที่ถูกต้อง”

ความคิดเห็นในที่ประชุมคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

"โครงการเสริมศักยภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา"

เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๒ ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

ดร.วิชัย สุรพงษ์ชัย

กรรมการ มูลนิธิสยามกัมมาจล

ประธานกรรมการบริหาร ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่ซับซ้อน จะบอกว่าความเป็นห่วงเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียงก็ใช่ การประหยัด การพึ่งพาตนเอง เมตตาการุณา เป็นคนดี ใช้นั้น แต่มีความเข้าใจกันผิดอยู่ว่าเศรษฐกิจพอเพียงอย่าขวนขวายมาก อย่าทะเยอทะยาน ทำเพียงเท่านี้ อย่าคิดไกลเลย จะพากันลงเหว แต่พอเพียงคือพอเพียงตามศักยภาพ และเราต้องเพิ่มศักยภาพของเราขึ้นเรื่อยๆ ทำตามศักยภาพของเรา ถ้ามี ๑๐๐ ทำ ๑๐๐ มี ๑๒๐ ไม่ใช่ ๒๐๐ ไม่ใช่โลก ถ้าอยากได้มาก ทำให้มากขึ้น ไม่ใช่อยากเฉยๆ แต่ต้องปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น

การนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา เป็นการเชื่อมโยงนำเอาวิชาการและการใช้ชีวิตมาเป็นเรื่องเดียวกัน สร้างภาวะผู้นำในตัวผู้อำนวยการโรงเรียน ให้ชีวิตและการเรียนหนังสือไม่แยกส่วนกัน”

ความคิดเห็นในที่ประชุมคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

"โครงการเสริมศักยภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา"

เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

คุณหญิงภา วัฒนศิริธรรม

กรรมการ มูลนิธิสยามกัมมาจล

กรรมการ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

“การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ต้องเริ่มจากที่ตัวของเราเอง และไปสู่ หมู่คณะและองค์กรที่เป็นสมาชิก จากนั้นสร้างเครือข่ายที่เชื่อมโยงถึงกัน ในการน้อมนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน และเมื่อใช้บ่อยๆ ก็จะเข้าใจ มากขึ้น

สำหรับท่านผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้นำในการสร้างหลักและวางเข็มทิศ ให้กับองค์กร กระตุ้นให้เกิดกลยุทธ์และแนวทางที่เหมาะสมภายใต้ทรัพยากรที่จำกัด และที่สำคัญคือการสนับสนุนให้บุคลากรของโรงเรียนนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักคิดในการพัฒนาชีวิตและงาน”

๒.

คำกล่าวในพิธีเปิดงานตลาดนัดความรู้ "เครือข่ายเรียนรู้สู่ความพอเพียง"

เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๒ ที่โรงแรมรามาภิโธยา

ศาสตราจารย์กิตติคุณสุน อมรวิวัฒน์

ราชบัณฑิต

“เรามักจะเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องเศรษฐกิจ และมีฐานเชิงปรัชญา มาก แต่ที่จริงเศรษฐกิจพอเพียงมีฐานเชิงจิตวิทยามากเหมือนกัน เพราะว่าเศรษฐกิจ พอเพียงจะเชื่อมโยงวิถีคิดตั้งแต่เด็ก การสนองความต้องการของชีวิต ความอยาก ความต้องการ ความอยากมี อยากเป็น อยากได้ ทางจิตวิทยาถือว่าเป็นสิ่งกระตุ้น ที่ทำให้คนไม่พอเพียง เพราะฉะนั้นจึงไม่แปลกใจเลยว่า ทำไมปรัชญาของพระเจ้าอยู่หัว จึงมีคำว่าภูมิคุ้มกัน อยากให้เน้นเรื่องภูมิคุ้มกันให้มาก โดยเฉพาะกับเด็กช่วงชั้นที่สาม และช่วงชั้นที่สี่ที่กำลังเป็นเด็กวัยรุ่น และเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เงิน เศรษฐกิจพอเพียง คือความสุขในชีวิต”

สุน อมรวิวัฒน์

ความคิดเห็นในที่ประชุมคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

"โครงการเสริมศักยภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา"

เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา
อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

“เยาวชนแต่ละคนมีภูมิทรัพย์ในตัว
หากช่วยกันดูแลพัฒนา
ประเทศไทยของเราจะมีทุนทางสังคม
ที่พอเพียงและยั่งยืน”

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับเรื่อง
เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๖

ดร.ชินภัทร ภูมิรัตน
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

“การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาในแง่ของ
การบริหารจัดการโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญ โดยจะดูได้จาก
การที่มีแผนการดำเนินการส่งเสริมที่ชัดเจน มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบโดยตรง
อย่างน้อยก็ต้องมีผู้รับผิดชอบเป็นผู้ขับเคลื่อน ๑ คน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า
ทำคนเดียว คือจริงๆ ก็ต้องขับเคลื่อนกันทั้งโรงเรียน แต่ว่าจะมีคนเป็นผู้ประสานงาน
ขับเคลื่อนเป็นหลัก มีการเชื่อมโยงกับชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุน
และกิจกรรมต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ”

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับเรื่อง
เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๖

ดร.ปริยาบุช พิบูลสรายุธ

หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

“สองปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคการศึกษา มาจากพระธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัจจัยแรกคือ **โยนิโสมนสิการ** ต้องทำให้คนคิดได้ เพราะเรากำลังขับเคลื่อนหลักคิด เราไม่ได้ขับเคลื่อนกิจกรรม ปัจจัยที่สองคือ **กัลยาณมิตร** มีเพื่อนร่วมคิด เพื่อนร่วมทำ เพื่อนร่วมชื่นชม นอกจากนี้เราใช้หลักการทำงานเป็นวิธีการขับเคลื่อน จึงเน้นเรื่อง **"การระเบิดมาจากข้างใน"**

สถานศึกษาพอเพียงปี ๒๕๕๐ จำนวน ๑๓๕ แห่ง เป็นโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง อยู่แล้ว และสมัครมาเพราะต้องการออกมาประกาศตัวว่าเขาพอเพียง เขาภูมิใจ และมาทำงานเพื่อสังคม ผู้อำนวยการในโรงเรียน ๑๓๕ แห่ง เป็นกลุ่มคนที่มีคุณลักษณะเฉพาะ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และเป็นผู้มีศรัทธาในเศรษฐกิจพอเพียง”

ความคิดเห็นในที่ประชุมคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

"โครงการเสริมศักยภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา"

เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๒ ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

ผศ. ดร.เลขา ปิยะอำมริยะ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภาการศึกษา

“นอกเหนือจากหลักสูตรที่ต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการปรับตัวของครูและผู้บริหารในด้านอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องการเรียนการสอนอย่างเดียว จะเอื้อกับการเรียนรู้ของเด็ก การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน จึงเป็นกระบวนการสร้างปัญญาให้กับคนทุกวัยที่เข้ามามีส่วนร่วม และต้องใช้หลักการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงที่สอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรมของโรงเรียน ชุมชน และสังคม”

ความคิดเห็นในที่ประชุมคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

"โครงการเสริมศักยภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา"

เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

รศ. ดร.กศินา แคมมณี

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

“...คุณภาพการเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขึ้นกับปัจจัยหลายประการ ประการแรกคือ ความเข้าใจของครูผู้สอน ครูจะสอนได้ดีก็ต่อเมื่อมีความเข้าใจใน Concept ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง ถ้าครูเข้าใจจริงๆ ครูจะสามารถถ่ายทอดการเรียนรู้ไปสู่การสอนได้ดี ครูจะเห็นความเชื่อมโยงของเรื่องนี้กับกิจกรรมและกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และจะสามารถสอนตามสถานการณ์ได้อย่างเป็นธรรมชาติ เพราะฉะนั้นจึงต้องมีการพัฒนาครูให้เกิดความเข้าใจจริงๆ คือเกิด Concept ที่ชัดเจนและถูกต้อง ซึ่งสามารถทำได้โดยอาศัยตัวอย่างรูปธรรมที่แตกต่างกันหลากหลายจำนวนมาก ครอบคลุม Concept ทุกแง่มุมโดยทั่วไปแล้ว ในการพัฒนาและอบรมครูมักมีการพูดอธิบาย Concept ที่เป็นนามธรรมโดยมีตัวอย่างรูปธรรมประกอบน้อยไป ไม่เพียงพอที่จะช่วยให้ครูมองเห็นและเข้าใจถึงความกว้างขวางและความลึกซึ้งของ Concept ดังนั้นการแสวงหาตัวอย่างหลากหลายที่สะท้อนให้เห็นถึงความกว้างและความลึกของ Concept ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากผู้ปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาครูและการเรียนรู้ของครู”

ความคิดเห็นในที่ประชุมคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

"โครงการเสริมศักยภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา"

เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๒ ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

คุณสุรินทร์ กานิยชัย

กรรมการที่ปรึกษา

สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.)

“กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงชีวิตด้านใน (Transformative Learning) ที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ มุมมองใหม่ในเรื่องวิถีชีวิต โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงมุมมองใหม่ต่อการบริโภค ต้องอาศัยพิสัย ๓ แห่งการเรียนรู้ คือ ๑. ขั้วรับรู้ในมุมมองใหม่ (พุทธิพิสัย) ๒. การเรียนรู้ทำความเข้าใจ (จิตพิสัย) ๓. ลงมือปฏิบัติจริง (ทักษะพิสัย) ในการออกแบบกิจกรรมของโรงเรียน จึงควรเติมกระบวนการเหล่านี้ลงไป”

ความคิดเห็นในที่ประชุมคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

"โครงการเสริมศักยภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา"

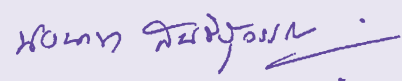
เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

คุณนงนาก สนธิสุวรรณ

ที่ปรึกษากิจการมองการณ์เพื่อสังคม

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

“อยากเห็นการเล่าเรื่องที่สะท้อนการเป็น **"ครูเพื่อศิษย์"** ในการปลูกฝังจิตสำนึกตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่สร้างกระบวนการเรียนรู้นอกห้องเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน”

ทรงสนะที่อยากเห็นครูเล่าเรื่องเราพลั่งใจในการปลูกฝังเศรษฐกิจพอเพียงแก่นักเรียน
เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๒

รศ. ดร.เนาวรัตน์ พลายน้อย

หัวหน้าภาควิชาศึกษาศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

“การที่สังคมประสบปัญหาวิกฤติจากอดีตถึงปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตนั้น เนื่องจากระบบคิด ระบบคุณค่า และการกระทำของผู้คนหรือสมาชิกในสังคมนั้นเอง โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เป็นความพยายามหนึ่งที่มุ่งเน้นแก้ไขปัญหที่ระบบคิดและการกระทำด้วยการอาศัยกระบวนการเรียนรู้ โครงการพยายามออกแบบให้มีนวัตกรรมในการขับเคลื่อนความคิดในสังคม อย่างไรก็ตาม ความคิดที่เป็นนวัตกรรมนั้น จำเป็นต้องมีกลไกและโครงสร้างที่เป็นนวัตกรรมรองรับค้ำยันนวัตกรรมใดๆ ที่อยู่ในโครงสร้างแบบเดิม มักจะบรรลุผลสำเร็จได้ยาก”

ความคิดเห็นในที่ประชุมภาคีเครือข่าย

"โครงการเสริมศักยภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา"

เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ที่โรงแรมอมารี คอนเมือง แอร์พอร์ต

คุณกรรพล เจตนาวณิชย์

หัวหน้าโครงการเสริมศักยภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

ผู้อำนวยการสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข

“เป้าหมายของการเรียนรู้ คือเพื่อให้เกิดเจตคติ ความรู้ และทักษะเกิดขึ้น
พร้อมๆ กัน แต่ส่วนที่เป็นเจตคติเกิดยาก เพราะครูจะเน้นเรื่องตัวความรู้มาก
ส่วนกระบวนการสร้างเจตคติเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ที่ผมใช้คำว่า Transformative
Learning (การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตัวเองระดับพื้นฐาน) ที่ผมใช้เป็นหลักยึด
เป็นกรอบ และผมได้เชื่อมกับจิตตปัญญาศึกษา หาจังหวะที่เหมาะสมที่เราจะนำ
สิ่งเหล่านี้เชื่อมเข้าไปสู่เรื่องของการเรียนรู้ใหม่ๆ สิ่งที่เราคิดว่าจะนำไปสู่เรื่องของ
จิตวิญญาณ เป็นเรื่องเจตคติ เป็นเรื่องอะไรที่นอกเหนือจากตัวเนื้อหาความรู้”

ความคิดเห็นในที่ประชุมคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

"โครงการเสริมศักยภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา"

เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๒ ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

คุณวิมลศรี ศุภิลวรรณ

ผู้ช่วยผู้อำนวยการด้านการจัดการความรู้ โรงเรียนเพลินพัฒนา

“เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรได้จัดการประชุมในหัวข้อ
"มิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง" ขึ้น ในครั้งนั้น ศ.ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์
ได้กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของมิติทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ
พอเพียงเอาไว้ว่า การที่กระบวนการเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจะลงไปสู่ชีวิตได้จริง
จะต้องมีตั้งแต่ระดับของอุดมการณ์ ระดับของโลกทัศน์ ระดับของความสัมพันธ์
และระดับของค่านิยม ถ้าหากว่ามีองค์ประกอบครบสี่เรื่องได้ เศรษฐกิจพอเพียงจะยั่งยืน
เหมือนกับวัฒนธรรมอื่นๆ ที่เกิดขึ้นและเติบโตได้

ในแวดวงของการจัดการศึกษา ดร.อาจอน ชุมสาย ณ อยุธยา ใช้โรงเรียน
สัตยาไสของท่านแสดงให้เราเห็นอย่างชัดเจนว่า การสร้างคนสำคัญกว่าการสร้าง
คนเก่ง และเมื่อดีแล้ว คนคนนั้นจะเก่งเอง โดยที่ไม่ต้องไปเร่ง

เมื่อมองกลับมาที่แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาแล้ว
ดิฉันเสนอว่าถ้าเรามี ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไขเป็นหลักคิดสำคัญอยู่แล้ว ครูควรตั้งคำถามให้
เด็กได้ทบทวนชวนคิดอยู่ตลอดเวลาเกี่ยวกับสิ่งที่ตัวเองทำลงไป และให้เขาซึมซับหลักคิด
หลักปฏิบัตินี้จนกลายเป็นวิถีชีวิต ส่วนกระบวนการที่เป็นโครงการ ถ้าหากมาถอด
บทเรียนให้ดี จะเห็นว่ามีหลักค่านิยม คือการช่วยเหลือ การแบ่งปัน มีเรื่องของโลกทัศน์
ว่าตัวเองทำอะไรโดยลำพังไม่ได้ ต้องมีผู้อื่น และมีเรื่องของอุดมการณ์ คือการพึ่งพา
ตนเอง พึ่งพาความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ”

ความคิดเห็นในที่ประชุมคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

"โครงการเสริมศักยภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา"

เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๒ ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

ความสำเร็จที่เริ่มต้นด้วย

"การตีความความรู้ แล้วจึงนำลงสู่การปฏิบัติ" : ทำให้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิของบุคลากรโรงเรียน

ผอ.กัญทิมา เชื้อมอชิต ผู้อำนวยการโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เพชรบุรี เล่าถึงระยะแรกของการทำงาน หลังจากที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นต้นแบบโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ว่า ในตอนนั้นยังไม่เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ จึงมองว่าเป็นเรื่องการประหยัด การออม และการเกษตรเท่านั้น

เมื่อต้องนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่กระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน จึงได้มุ่งเน้นไปที่กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อต้องการสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องการประหยัดคอคอมไปบนฐานการทำงาน

เปลี่ยนความไม่รู้ให้เป็นความรู้ ด้วยการศึกษาค้นคว้าและการลงมือปฏิบัติ

การศึกษา ค้นคว้า และทำความเข้าใจจากเอกสารและสื่อต่างๆ การออกไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอก ช่วยให้เกิดความกระจำมากขึ้นว่า "ปรัชญา

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
สังกัด สพฐ.
ระดับชั้นที่เปิดสอน มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

"ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิ
ที่ช่วยให้การแก้ปัญหาการบริหารงานของข้าพเจ้า
สำเร็จได้...อย่างงดงาม"

ของเศรษฐกิจพอเพียง คือเรื่องของหลักคิ **วิถีคิ**" เมื่อได้นำมาใช้กับโครงการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ในโรงเรียน ยิ่งทำให้เข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น จากนั้นจึงได้เริ่มนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นหลักคิในการทำงานของครูและนักเรียน

เรื่องเล่าความสำเร็จเรื่องนี้ คือการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาตีความสู่การปฏิบัติในเรื่องการทำงานบริหารการศึกษา ที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ทุกงาน ทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียน สามารถนำมาวิเคราะห์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ทั้งสิ้น

การแก้ปัญหาด้วยหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

โดย นางกัญพิมา เชื้อมชิต

ข้าพเจ้าถูกบ่มเพาะมาตั้งแต่เด็ก "จะทำอะไรต้องมีหลักยึด" หลักยึดที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าพเจ้ามาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นชีวิตความเป็นอยู่ การทำงาน การตัดสินใจ หรือการวางแผนใดๆ ข้าพเจ้าจะใช้หลัก "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"

วันหนึ่งครูมาขออนุญาตข้าพเจ้าจะพานักเรียนไปทัศนศึกษา มีเวลาเตรียมการประมาณ ๒ สัปดาห์ ข้าพเจ้าจะต้องตัดสินใจ "จะให้หรือไม่ให้ไป" ถ้าให้ไปก็ไม่แน่ใจว่าระยะเวลาที่มีอยู่เพียงพอต่อการดำเนินการให้ทุกอย่างเรียบร้อยและบรรลุเป้าหมายได้หรือไม่ และถ้าไม่ให้ไปครูจะเสียกำลังใจในการทำงานหรือไม่

ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายในการตัดสินใจ ข้าพเจ้าจึงใช้วิธีการตัดสินใจร่วมกัน โดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบในการคิดวางแผนดำเนินการ เริ่มตั้งแต่กำหนดเป้าหมายและวิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมายร่วมกัน หลังจากนั้นก็วางแผนการดำเนินงานโดยใช้ปรัชญา วิเคราะห์การเตรียมการและการดำเนินการดังนี้

ความพอประมาณ คือความพอดี โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น โดยพอประมาณในความสามารถ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และเวลา โดยเฉพาะเวลาที่ครูจะต้องดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ขออนุญาตผู้ปกครอง

ติดต่อทางหลวง ติดต่อสถานที่ดูงาน พอประมาณกับทักษะความสนใจ และความรู้พื้นฐานของเด็ก ครูจะต้องปูพื้นฐานเพิ่มเติมหรือไม่ ฯลฯ

ความมีเหตุผล คือเหตุผลในการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงที่ต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำอย่างรอบคอบ เช่น นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทุกคนต้องเรียนรู้ ตระหนัก ครูต้องการสร้างการเรียนรู้นอกห้องเรียน ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือการเตรียมตัวให้พร้อมรับกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหรือคาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่ การวางแผนทำงานอย่างเป็นระบบ เตรียมพร้อมทุกอย่างที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน ตลอดจนการขออนุญาตผู้ปกครอง

เงื่อนไขความรู้ คือความรู้และความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่มาเกี่ยวข้องเพื่อประกอบการวางแผน เช่น ครูรู้กฎระเบียบของกระทรวงในการพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ นักเรียนมีความรู้พื้นฐานที่จะคอยอดความรู้ใหม่

เงื่อนไขคุณธรรม คือการไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องเสริมสร้างให้คิดเป็นนิสัยในการดำเนินงานทั้งครูและนักเรียน โดยในครั้งนี้ได้แก่ การมีสติ ความรับผิดชอบ ความขยันอดทน การตรงต่อเวลา ความสามัคคีช่วยเหลือแบ่งปัน ความซื่อสัตย์ ฯลฯ

"เปลี่ยนความไม่รู้ให้เป็นความรู้
ด้วยการศึกษาค้นคว้าและการลงมือปฏิบัติ"

"การศึความความรู้ แล้วจึงนำลงสู่การปฏิบัติ"

หลังจากวิเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพานักเรียนไปทัศนศึกษาแล้ว ครูสามารถตัดสินใจได้ว่า "ครั้งนี้ไม่สมควรพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ เนื่องจากเวลาที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่องานที่ต้องดำเนินการ" จากเหตุการณ์ครั้งนั้น นอกจากครูจะไม่เสียกำลังใจในการทำงานแล้ว ครูยังได้ข้อคิดในการทำงานครั้งต่อไปของตนเองอีกด้วย ⚙️

เรื่องทั้งหมดนี้เกิดจากคำถามของคุณครูที่เอ่ยถามว่า "ผู้อำนวยการคะ พวกหนู (ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์) จะพานักเรียนไปทัศนศึกษาที่ไบเทค บางนา เนื่องในสัปดาห์วิทยาศาสตร์ ผู้อำนวยการจะอนุญาตให้พวกหนูไปหรือไม่คะ"

นักเรียนประจำที่ต้องอยู่ในโรงเรียนตลอด ๒๔ ชั่วโมง พวกเขามีความรู้สึกอยากออกไปนอกโรงเรียนอยู่ตลอดเวลา และสำหรับครั้งนี้หากผู้อำนวยการไม่อนุญาตให้ไปทัศนศึกษา นักเรียนก็คงไม่พอใจผู้อำนวยการ การที่ครูจะพานักเรียนไปทัศนศึกษาในงานสัปดาห์วิทยาศาสตร์ที่ไบเทค บางนา ซึ่งถือเป็นงานที่รวบรวมผลงานทางด้านวิทยาศาสตร์ไว้มากมาย แต่ผู้อำนวยการกลับไม่อนุญาตให้ไป และเมื่อผู้ปกครองได้ฟังดังนั้น ก็คงจะโทรศัพท์มาต่อว่าข้าพเจ้าอย่างแน่นอน เพียงแค่กลับมาก็มองเห็นภาพความยุ่งยากใจที่อาจจะเกิดขึ้นกับข้าพเจ้าแล้ว

ดังนั้น การให้คำตอบครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ข้าพเจ้าจะใช้หลักนิติศาสตร์เพียงอย่างเดียวไม่ได้ คงต้องใช้หลักรัฐศาสตร์เข้ามาช่วยด้วย หรือที่กล่าวว่าต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ ดังนั้น คำตอบที่ครูวิทยาศาสตร์ท่านนั้นได้รับฟังจากข้าพเจ้าในวันนั้นคือ พรุ่งนี้ฉันประชุมครูทุกท่านในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ แล้วค่อยตัดสินใจร่วมกัน

วันรุ่งขึ้นในที่ประชุม ข้าพเจ้าได้สอบถามหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ว่า "ได้มีกำหนดการพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ไว้ในแผนปฏิบัติการหรือไม่ หากไม่มีในแผนปฏิบัติการของโรงเรียนก็ไม่ใช่ไร พวกเรามาช่วยกันวางแผนพานักเรียนไปทัศนศึกษาในครั้งนี้ร่วมกันก็แล้วกัน"

สิ่งที่ได้เกริ่นไว้ข้างต้นว่า การจะทำงานใดๆ ของโรงเรียน เราจะต้องกำหนดเป้าหมาย วิธีการ แล้วจึงวางแผนดำเนินงานด้วยหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น การประชุมในวันนั้น พวกเราจึงได้ช่วยกันกำหนดเป้าหมายและวิธีการดังนี้

เป้าหมาย ในการพานักเรียนไปทัศนศึกษา ในครั้งนี้คือ

๑. ต้องการให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นศึกษาหาความรู้จากเรื่องภาวะโลกร้อน
๒. ต้องการให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแต่ละระดับวิเคราะห์สิ่งที่จะไปศึกษา เช่น มัธยมศึกษาปีที่ ๔ วิเคราะห์ความรู้ด้านชีววิทยา มัธยมศึกษาปีที่ ๕ วิเคราะห์ความรู้ด้านวิชาเคมี และมัธยมศึกษาปีที่ ๖ วิเคราะห์ความรู้ด้านวิชาฟิสิกส์

วิธีดำเนินการ

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีวิธีการดังนี้

๑. ให้ศึกษาเรื่องภาวะโลกร้อน โดยครูจะมีใบงานให้นักเรียนบันทึกความรู้ตามที่ครูต้องการให้นักเรียนไปสืบค้นข้อมูลจากนิตยสารภาวะโลกร้อน
๒. ให้วิเคราะห์การปฏิบัติงานของตนเองกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๓. นักเรียนนำใบความรู้ที่ศึกษา และใบงานที่วิเคราะห์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการปฏิบัติงานของตนเองไปให้ผู้ปกครองอ่าน
๔. ให้ผู้ปกครองบันทึกความคิดเห็นในผลงานของลูก แล้วนักเรียนนำผลงานของตนเองพร้อมใบความคิดเห็นของผู้ปกครองส่งครูเพื่อให้คะแนน
๕. ก่อนจะให้คะแนน จะมีการอภิปรายความรู้ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน
๖. ครูรวบรวมใบงานทั้งหมด (ของแต่ละห้อง) เข้าเล่ม พร้อมทั้งบันทึกสรุปผลงานความรู้ของนักเรียน แล้วเอกสารเล่มนั้นจะกลายเป็นผลงานการสอนของครูสามารถนำไปประเมินสมรรถนะด้านที่ ๒ ของครูได้
๗. ถ้านักเรียนไม่รับผิดชอบ ไม่มีผลงานส่งครู นักเรียนจะไม่มีคะแนน และจะถูกตัดสิทธิ์การไปทัศนศึกษาทุกรายวิชา

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวิธีการดังนี้

๑. ให้นักเรียนวิเคราะห์การทำงานของเครื่องเรือนกับหลักการทางฟิสิกส์
๒. นักเรียนวิเคราะห์การปฏิบัติงานของตนเองกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๓. นักเรียนนำไปงานที่วิเคราะห์แล้วทั้ง ๒ ใบ ไปให้ผู้ปกครองอ่านและให้ผู้ปกครองบันทึกความคิดเห็น
๔. นักเรียนนำไปงานและใบบันทึกความคิดเห็นของผู้ปกครองส่งครู เพื่อที่ครูจะให้คะแนน
๕. ก่อนจะให้คะแนนจะต้องมีการอภิปรายความรู้ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน
๖. ครูรวบรวมและสรุปผลงานความรู้ของนักเรียนแต่ละห้องเรียนแล้วเข้าเล่มไว้ ผลงานนั้นจะกลายเป็นผลงานการสอนของครู ซึ่งครูสามารถนำไปประเมินสมรรถนะด้านที่ ๒ ของครูได้เช่นกัน
๗. ถ้านักเรียนไม่มีความรับผิดชอบ ไม่ส่งงาน จะถูกลงโทษเช่นเดียวกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

"ทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียน
สามารถนำมาวิเคราะห์
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ทั้งสิ้น"

เมื่อวางแผนกันเรียบร้อยแล้ว ข้าพเจ้าได้แจ้งให้คณะกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ประชุมกันต่อ เพื่อตกลงว่าจะดำเนินการไปทัศนศึกษากันอย่างไร โดยข้าพเจ้าอนุญาตให้นักเรียนไปทัศนศึกษาได้ แต่ต้องทำตามที่เราช่วยกันวางแผน และผลการประชุมเป็นอย่างไรให้แจ้งข้าพเจ้าทราบในวันรุ่งขึ้น หลังจากนั้นข้าพเจ้าก็ขอตัวออกจากที่ประชุม พอวันรุ่งขึ้น คณะกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ก็เข้ามาแจ้งกับข้าพเจ้าว่า พวกเขาตกลงกันไม่จัดไปทัศนศึกษาที่โบเตก บางนาแล้ว และเมื่อข้าพเจ้าสอบถามเหตุผลจากครู ก็ได้รับคำตอบว่า หลังจากที่ได้วิเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพานักเรียนไปทัศนศึกษาในครั้งนี้ พบว่าเวลาที่มีอยู่ไม่พอประมาณกับงานที่จะต้องดำเนินการ

จะเห็นได้ว่า ผลของการใช้หลักปรัชญา วิเคราะห์การวางแผนการไปทัศนศึกษาของคณะกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในครั้งนี้ ทำให้คณะครูไม่ได้โกรธเคืองผู้อำนวยการ เพราะการไม่ไปทัศนศึกษาครั้งนี้ไม่ได้มาจากการตัดสินใจของผู้อำนวยการ แต่มาจากการตัดสินใจของคณะครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณะครูก็ไม่เกิดความรู้สึกว่าผู้อำนวยการไม่สนับสนุนกิจกรรมที่พวกเขาคิดขึ้นมา

ข้าพเจ้าจึงสามารถกล่าวได้อย่างเต็มภาคภูมิว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดที่ช่วยให้การแก้ปัญหาการบริหารงานของข้าพเจ้าสำเร็จลงได้...
อย่างงดงาม

ความสำเร็จที่เริ่มต้นด้วย

"การใช้หลักคิด ไม่คิดรูปแบบ" : ทำให้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเหมาะกับแต่ละภูมิสังคม และกำลังของคน

ผอ.ธีระวัธน์ สิงหบุตร ผู้อำนวยการโรงเรียนชาฆ้อพิทยาคม เล่าถึงจุดตั้งต้นของการสร้างนักเรียนให้มีความ **"รู้จักตนเอง"** และ **"เข้าใจคนอื่น"** ว่า เกิดจากการใคร่ครวญหาคำตอบที่ศึกษานิเทศก์ท่านหนึ่งถามทิ้งท้ายเอาไว้ว่า **"ท่านคิดว่าจะสร้างนักเรียนของท่านให้มีบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยอย่างไร"**

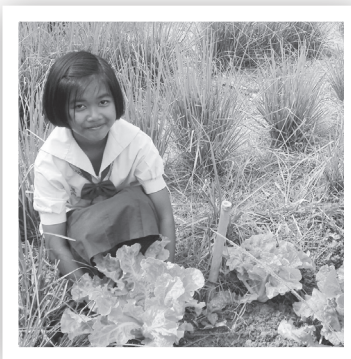
คำตอบต่อคำถามนี้เป็นเหมือนธงนำที่พาให้ต้องย้อนคิดถึงกระบวนการสร้างคนที่จะนำพาไปสู่เป้าหมายปลายทางของการจัดการศึกษาของโรงเรียน และเป็นคำตอบที่ทำให้มองเห็นวิธีการในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ที่ทุกคนเรียนรู้ร่วมกัน ให้มุ่งเน้นไปที่มิติสังคมเป็นสำคัญ

"รู้จักตนเอง" คืออะไร "เล็กๆ ของผมจะต้องรู้ว่าเขาเป็นใคร สถานภาพเป็นอย่างไร ฐานะรายได้ ความเป็นอยู่ของครอบครัวเป็นอย่างไร อะไรที่เราทำได้ อะไรที่เราทำไม่ได้ ฯลฯ ถ้าหนูรู้จัก และเข้าใจ และอยู่กับความเป็นจริง หนูต้องพอใจในสิ่งที่หนูมี หนูไม่ต้องเปรียบเทียบกับคนอื่น หนูจะวางตัวได้ถูกต้องเหมาะสม และการศึกษานี้แหละที่สามารถจะเปลี่ยนแปลงสถานภาพของหนูให้เป็นไปได้สารพัดตามที่หนูปรารถนา"

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนชาฆ้อพิทยาคม จังหวัดระยอง
สังกัด สพฐ.
ระดับชั้นที่เปิดสอน มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

"ฐานทุนที่มีคือต้นทุนความคิดของนักเรียน"

"**เข้าใจคนอื่น**" คืออะไร "เด็ก ๆ ของผมจะต้องรู้และเข้าใจในความแตกต่างของคน เพราะเราทุกคนมีความแตกต่างกันตั้งแต่ชาติกำเนิด รูปร่าง หน้าตา ความรู้ความสามารถ สติปัญญา ความถนัด ความสนใจ ลักษณะนิสัย ประสบการณ์ ฯลฯ ฉะนั้น หนูจะให้คนอื่นเป็นเหมือนหนู คิดเหมือนหนู ทำเหมือนหนู หรือหนูต้องเป็นเหมือนเขาก็เป็นไปได้ เมื่อเข้าใจตรงนี้แล้วหนูจะช่วยเหลือคนที่อ่อนด้อยกว่าอย่างไร หนูจะใช้คนที่เด่นกว่าเป็นแบบอย่าง เป็นพลังในการพัฒนาตนเองอย่างไร"

"เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผมอธิบายคนเคียวคงไม่พอ ผมจะส่งครูทุกคนเข้ารับการอบรมจากผู้รู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง ศึกษาดูงาน ให้ครูได้เห็น ได้ฟังพร้อม ๆ กัน เพราะผมมีความเชื่อว่าถ้าส่งตัวแทนไปอบรม คนที่ไม่ได้ไปก็ยังไม่รับรู้อะไร ในที่สุดตัวแทนครูที่ไปอบรมจะต้องกลับมารับผิดชอบงาน แต่ถ้าต้องการให้ขับเคลื่อนทั้งระบบก็จำเป็นต้องให้ทุกคนได้ไปเรียนรู้ และรับรู้มาพร้อม ๆ กันจะดีที่สุด"

ข้าข้อพอเพียง

โดย นายธีระวัฒน์ สิงห์บุตร

โรงเรียนข้าข้อพิทยาคม โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก นักเรียนที่นี้ส่วนใหญ่มีฐานะทางครอบครัวพอมีพอกินไปจนถึงขาดแคลนขัดสน แต่ยังหลงใหลในวัตถุนิยมอยากได้อยากมีเหมือนคนทั่วๆ ไปโดยลืมนึกถึงความจริงที่เป็นอยู่ ครูก็ยึดหลักนิติศาสตร์อย่างมั่นคง สิ่งที่น่าชื่นชมคือความมีระเบียบวินัย ความมีสัมมาคารวะ แต่ที่น่าสังเกตคือนักเรียนจะขาดความมีชีวิตชีวา จึงเริ่มคิดหาคำตอบที่ติดค้างในใจ

คำตอบที่ได้วันนี้ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนข้าข้อพิทยาคมได้ "**รู้จักตนเอง เข้าใจคนอื่น**" ทั้งสองประการนี้ คือบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ความมีชีวิตชีวาของทุกคน ที่เกิดจากการน้อมนำพระบรมราโชวาท พระราชดำรัส แนวพระราชดำริที่ทรงคุณค่า มาเป็นหลักในการเรียนรู้และพัฒนาทั้งคนและงานร่วมกัน โดยมุ่งเน้นที่มีคิสังคัมเป็นสำคัญ เป็นมิติที่สร้างสังคัมข้าข้อพิทยาคมให้เป็นสังคัมที่ทุกคนรู้จักให้ รู้จักแบ่งปัน รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูล รู้รักสามัคคี ทั้งเรื่องกิน เรื่องงาน และความรู้ จนกลายเป็นวัฒนธรรมขององค์กรข้าข้อพิทยาคม

พระราชดำรัส "**เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา**" ที่พระราชทานให้ข้าราชการที่จะปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ขัดแย้งภาคใต้ หลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับการน้อมนำมาเป็นแนวทางการปฏิบัติ เป็นหลักในการพัฒนา และจากฐานทุนที่มีคือต้นทุนความคิดของนักเรียน โดยมีความเชื่อว่าถ้านักเรียนเป็นคนดี

"เรียนรู้จากการทำงาน"

มีคุณธรรม สิ่งดีๆ อีกหลายประการจะตามมา ทั้งผลการเรียนคือความเก่ง และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทำให้ผมและทุกคนพบกับการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่

โครงการพิพิธเศรษฐกิจพอเพียงจึงเกิดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา บูรณาการสู่หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมให้ครู นักเรียน บุคลากรได้ศึกษาและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างรู้คุณค่าและความหมาย ใช้เป็นหลักคิด หลักในการดำเนินชีวิต และสามารถเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชนให้เป็นสังคมแห่งความพอเพียง โดยเน้นที่ "เรียนรู้จากการทำงาน" และ "ทำก่อน สอนทีหลัง" สิ่งที่น่าปรารถนาคือ เห็นเด็กๆ ได้เรียนรู้และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทำโรงเรียนให้เปรียบเสมือนครอบครัวใหญ่ ที่ทุกคนคือคนในครอบครัวเดียวกัน

สุดท้ายเป้าหมายสูงสุดคือ คุณภาพนักเรียนเข้าข้อพิพาทคมทุกคนที่สามารถน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้อย่างยั่งยืนตลอดไป ในฐานะข้าแผ่นดิน จะขอรับใช้ได้เบื้องพระยุคลบาทจนตราบชีวิตจะหาไม่ และขออัญเชิญพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เคยรับสั่งไว้ในหลักการทรงงาน ทำงานอย่างมีความสุข ว่า

"ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น....."

การเริ่มต้นที่ทำหาย เมื่อผมมาอยู่ที่นี่ ยามที่พบปัญหาหรือคิดอะไรไม่ออก บางครั้งท้อแท้ ในฐานะข้าแผ่นดิน ผมจะนึกถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นึกถึงพระราชกรณียกิจที่ได้ทรงอุทิศพระวรกาย ทรงเหนื่อยยากอย่างที่มีได้คำนึงถึงความสุขส่วนตัว หนักหนากว่าเรามากนัก นึกถึงพระองค์ครั้งใดทำให้เรามีกำลังใจในการทำงาน ปัญหาของเราเพียงถั่วลันเตาเท่านั้น

พระราชดำรัส "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" ที่พระราชทานให้ข้าราชการที่จะปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ขัดแย้งภาคใต้ ผมลองทบทวนพระราชดำรัสและน้อมนำมาเป็นแนวทางการปฏิบัติ ทำให้ผมพบกับการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่

เข้าใจ เมื่อศึกษาทำความเข้าใจบริบทโรงเรียนของเรา ทำให้ผมพบว่า นักเรียนที่นี้ส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนเกรดบี ซี ดี ไม่ใช่เกรดเอ ฐานะทางครอบครัวพอมีพอกินไปจนถึงขาดแคลนขาดสน การจะพัฒนาให้เป็นเลิศทางวิชาการคงจะเป็นเรื่องยาก ถ้ามุ่งคิดแต่ด้านนี้คงมีแต่ท้อถอยหมดกำลังใจ แล้วทำไมเราจะต้องสร้างเด็กเพื่อแข่งขันกันแต่ความเก่ง ในขณะที่ผมพบว่านักเรียนที่นี้มีต้นทุนสูงมากในเรื่องของความเป็นคนดี มีระเบียบวินัย มีสัมมาคารวะ เป็นความดีความงามที่หลายคนแสวงหา แต่นั่นวันก็ยากยิ่งที่จะหาพบ

"ทำโรงเรียนให้เปรียบเสมือนครอบครัวใหญ่
ที่ทุกคนคือคนในครอบครัวเดียวกัน"

เข้าถึง ยิ่งมองให้ลึกลงไปในรายละเอียด ยิ่งพบสิ่งที่น่าสนใจมากมาย ผมสังเกตนักเรียนหลายคนมาโรงเรียนสายและมักจะถูกครูตำหนิว่ากล่าวเป็นประจำ เคยถามครูว่านักเรียนมีปัญหาอะไร คำตอบของครูมักจะยึดหลักนิติศาสตร์เป็นตัวตั้งคือระเบียบวินัย ผิดคือผิด ทำให้หลายคนเกิดอาการเบื่อไม่อยากมาโรงเรียน ผมต้องคิดวิธีให้ครูออกเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคน เพื่อค้นหาคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ผลที่ตามมา ครูหลายคนต้องเสียน้ำตาในเวลาที่ยกกลับมาเล่าให้เพื่อนครูฟังถึงชีวิตของเด็กๆ ครูหลายคนต้องควักกระเป๋าจ่ายค่าข้าวกลางวันให้นักเรียน ครูบางคนต้องขอเด็กมาอุปการะเพื่อลดความเสี่ยง

จากข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมปลาย เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ผมต้องรีบแก้ไขคือ แผนการเรียนของนักเรียนมัธยมปลายที่มีแผนเดียวที่เน้นวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ เด็กจำนวนมากไม่มีความสุขกับการเรียน ผลการเรียนก็ตกต่ำ ผลย่อมเกิดแต่เหตุ ผมต้องรีบปรับแผนการเรียนทันที ให้ออกาสเด็กได้เลือกบ้าง จึงเปิดแผนการเรียนทางสายศิลป์ทั่วไปตามสถิติปัญญาของเด็ก

เพราะความเข้าใจตัวตนของเด็กและครู วันนี้จึงเป็นวันแห่งความสุข จิตสำนึกความเมตตาเกิดมากยิ่งขึ้นในใจครู นักเรียนอยากมาโรงเรียน อยากมาพบครูพบเพื่อน

พัฒนา เมื่อเข้าใจ เข้าถึง วันนี้ผมและครูพร้อมพัฒนาโรงเรียนซ้ำห่อพิทยาคมพัฒนานักเรียน ผมไม่อยากหลงทางไปตามกระแสสร้าง "คนเก่ง" (ที่อาจไม่เก่งจริง) แต่ผมและครูทุกคนต้องการสร้าง "คนดี" นำ "คนเก่ง" หรือคุณธรรมนำความรู้ ด้วยความเชื่อว่าเมื่อคนดีแล้ว ความเก่งจะตามมา

การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยหลัก ๓ ประการคือหลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และ ๒ เงื่อนไข คือเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม และที่ชัดเจนมากคือ ผลลัพธ์ปลายทางที่มุ่งสู่ความสมดุล มันคง ยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน ๔ ด้าน ได้แก่

ด้านเศรษฐกิจ มุ่งสร้างผู้เรียนให้เกิดจิตสำนึก เห็นคุณค่าในการใช้จ่ายเงิน

"ถ้าต้องการให้ขับเคลื่อนทั้งระบบ
ก็จำเป็นต้องให้ทุกคนได้ไปเรียนรู้
และรับรู้มาพร้อมๆ กัน จะดีที่สุด"

ใช้สิ่งของ ประหยัด อดออม ใช้จ่ายตามความจำเป็น ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม คำนึงถึงความปลอดภัยในอนาคต และพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง

ด้านสังคม มุ่งความสงบสุข มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ มุ่งให้เกิดความสามัคคีร่วมมือกัน เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันโดยปราศจากการเบียดเบียน การเอารัดเอาเปรียบกัน การมุ่งร้ายทำลายกัน

ด้านสิ่งแวดล้อม มุ่งให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศวิทยา การพึ่งพาอาศัยระหว่างเรากับธรรมชาติ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมรักษาสมดุลทางสิ่งแวดล้อม

ด้านวัฒนธรรม มุ่งให้ผู้เรียนมีจุดยืนในชีวิต มีหลักคิด หลักปฏิบัติ ที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและพัฒนาตนเอง มีความแกร่งในความเป็นไทย ไม่ล้มรากเหง้าของตนเอง เข้าใจในความเป็นสากล เพื่อให้อยู่รอดได้ในยุคโลกาภิวัตน์ ดำรงตนอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง

ความเข้าใจที่ยิ่งใหญ่ "ความสมดุลทั้ง ๔ ด้านนี้ คือสิ่งที่ทำให้ผมเข้าใจในหลักปรัชญาว่าสุดท้ายแล้วปลายทางคือวิถีชีวิตของเราจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องและดำรงอยู่กับสิ่งเหล่านี้ ถ้าขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งเราคงอยู่อย่างไร้ความสุข"

ในการนำหลักปรัชญาฯ ไปสู่การพัฒนานักเรียน คงไม่ได้การแน่ ถ้าจะนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปอธิบายให้เด็กฟัง เพราะกว่าครูจะเข้าใจได้ก็เกือบแยะ ดังนั้น จึงได้ใช้กลวิธี

การมีส่วนร่วม ด้วยการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักการขายความคิดให้แก่ครูมากกว่าที่จะสั่งการให้ครูทำ ในการประชุมครูจึงได้ใช้วิธีนำเสนอเชิงชักชวน และถามความเห็นของครูว่าเห็นด้วยหรือไม่ เพราะอะไร แต่ถ้าไม่เห็นด้วย ไม่พร้อม ก็มองดูว่าจะทำอะไรจึงจะทำได้ ค่อยๆ คิด ค่อยๆ ทำ เพราะคิดว่าเราได้ขายความคิดแล้ว เราก็ต้องพยายามทำให้เป็นจริง แต่ก็ต้องมาจากความพร้อมของครูและนักเรียนด้วย ซึ่งต้องสร้างโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและตัดสินใจอย่างเท่าเทียมร่วมกัน

ฐานการเรียนรู้ต้นแบบ จึงถูกกำหนดขึ้นภายในโรงเรียนอย่างเรียบง่ายภายหลังส่งครูและนักเรียนไปอบรมฝึกปฏิบัติกับปราชญ์ชาวบ้าน อย่างผู้ใหญ่สมศักดิ์ เครือวัลย์ เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน อาทิ หมูหลุม บ่อปลา แปลงผักสวนครัว เตาเผาถ่าน ปุ๋ยหมัก ฯลฯ

"ทำก่อน สอนทีหลัง" จึงถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับนักเรียน ทั้งการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมถึงการดำเนินชีวิตของทุกๆ คน จนเกิดการเรียนรู้ที่ซึมลึกทีละเล็กทีละน้อย โดยไม่รู้ตัว กิจกรรมต่างๆ ฐานการเรียนรู้ที่มีอยู่ นักเรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง ได้ทำจริง ได้พบเห็นปัญหา และเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหา แล้วจึงค่อยมาเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้นักเรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ตีความจากกิจกรรมที่นักเรียนทำ

ต้องใช้หลักคิด ไม่ใช่ติดรูปแบบ สิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาคือ เรามักชอบที่จะทำตามๆ กัน โดยไม่ใช่หลักคิด เห็นเขาทำอะไรก็จะเอากลับไปทำบ้าง กิจกรรมที่โรงเรียนชำมือพิทยาคมเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมกับภูมิสังคมของชำมือพิทยาคมเท่านั้น กรุณาอย่าลอกเลียนแบบไปโดยไม่ดูภูมิสังคมของตนเอง โดยเฉพาะโรงเรียนเล็กๆ ที่มีจำนวนครูน้อย เพราะมีฉะนั้นแล้วงานทั้งหลายจะกลายเป็นภาระแก่ครูโดยไม่จำเป็น

ความสำเร็จที่เริ่มต้นด้วย

"การใคร่ครวญถึงสาเหตุของปัญหา แล้วหาทางแก้ที่มีศรัทธาเป็นค้ำนำ" : ทำให้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงปลูกลงไปในใจของครู

ภราดาประกาศ ศรีเจริญ ผู้อำนวยการโรงเรียนลาซาลจันทบุรี (มารคาพิทักษ์) เล่าถึงข้อคำถามสำคัญที่เกิดขึ้นกับตัวเองว่า "ปัญหาที่ทำให้คุณครูของเราและโรงเรียนของเราขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้คืออะไร" คำตอบที่พบคือ ความไม่เข้าใจนั่นเอง คำถามที่ตามมาคือ ความเข้าใจสร้างขึ้นอย่างไร คำตอบคือ เริ่มต้นด้วยการสร้างความเข้าใจให้กับตัวเองก่อน เพื่อจะได้ถ่ายทอดให้ผู้อื่นฟังได้อย่างเข้าใจ

"ภาพพระบรมฉายาลักษณ์ขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีพระเสโทอยู่บนพระนาสิก แววพระเนตรของพระองค์มองพสกนิกรด้วยความห่วงใย เป็นพระบรมฉายาลักษณ์ที่ผมได้ประดิษฐานไว้ตรงทางเข้าโรงเรียน เป็นภาพที่ผมประทับใจมาก และให้เป็นเครื่องหมายเตือนใจทุกคนที่ได้อ่านพระราชดำรัสของพระองค์ท่าน จะรู้สึกมีกำลังใจในการทำงานเหมือนที่ผมกำลังเป็นอยู่"

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนลาซาลจันทบุรี (มารคาพิทักษ์) จังหวัดจันทบุรี
สังกัด สช.
ระดับชั้นที่เปิดสอน อนุบาล ๑ - มัธยมศึกษาปีที่ ๖

ทำงานด้วยใจ ไปให้ถึงความถนัด สร้างให้รู้สึกรัก และเกิดความเป็นเจ้าของงาน

"เมื่อคุณครูเข้าใจและเห็นความสำคัญแล้ว ความร่วมแรงร่วมใจที่จะทำงานให้สำเร็จก็จะเกิดขึ้นตามมา ผมเชื่อว่าการทำงานด้วยใจสำคัญกว่าการทำงานเพื่อหวังผลตอบแทน เพราะงานที่ได้จะมีคุณภาพมากกว่า"

จากการประชุมฝ่ายบริหารของโรงเรียน เราก็ได้ข้อสรุปว่า เราจะจัดทำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขึ้น โดยให้คุณครูแต่ละท่านวิเคราะห์หลักสูตรวิชาที่ตนเองสอน แล้วดูว่าจะสอดแทรกความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงลงในเนื้อหาวิชาเรื่องไหนบทไหนได้บ้าง แล้วนำมาเขียนแผนการสอนให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๘ และได้ออกแบบนวัตกรรมการศึกษา ชื่อว่า "ลาซาลจันท์ ร่วมกันเดินตามพ่อ สู่วิถีชีวิตพอเพียง ด้วย ๔๐ หน่วยการเรียนรู้"

เมื่อทุกคนได้ทำในสิ่งที่ตนเองถนัดก็กลายเป็นเรื่องสนุกในการสร้างสรรค์แผนให้ครอบคลุม ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ แล้วสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างยั่งยืน

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ โรงเรียนได้ออกแบบนวัตกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้บูรณาการใน ๔ กลุ่มสาระ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วย ๒๐ ฐานการเรียนรู้

"ทำงานด้วยใจ ไปให้ถึงความถนัด..."

ลาซาลจันบุรี (มารดาพิทักษ์) รวมใจภักดิ์ เดินตามพ่อสู่วิถีชีวิตพอเพียง ด้วย ๒๐ ฐานการเรียนรู้

โดย ภราดาประภาส ศรีเจริญ

ผมไม่แน่ใจว่าจะอยู่ปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารที่ลาซาลจันบุรี (มารดาพิทักษ์) อีกนานเท่าใด ในฐานะที่เป็นนักบวชของคณะภราดาลาซาล ไม่สามารถเลือกที่จะทำงานที่ใด จะทำงานนานเท่าใด เพราะขึ้นอยู่กับคณะที่ปรึกษาที่จะหมุนเวียนสับเปลี่ยนตำแหน่งตลอดเวลา ดังนั้น เมื่อได้รับมอบหมายให้ไปทำงานที่ไหน จะต้องเริ่มปฏิบัติทันที ทุกเวลาที่มีค่านึง ในฐานะที่เป็นผู้นำองค์กร ยิ่งต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด เพราะจะต้องนำคณะผู้บริหาร คณะครู นักเรียน และผู้ปกครองไปสู่จุดหมายที่แต่ละคนใฝ่ฝัน

ผมได้มาบริหาร ณ โรงเรียนลาซาลจันบุรี (มารดาพิทักษ์) เป็นแห่งที่สาม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เริ่มต้นจากเป็นครู เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ได้เรียนรู้หลักธรรมาภิบาลงานจากคณะภราดาจันบุรี ที่มีแนวบริหารที่หลากหลาย จากลาซาลกรุงเทพฯ ไปลาซาลโซติกรวินครสวรรค์ และลาซาลจันบุรี บุคลากรทั้งคณะครู นักเรียน และพนักงาน มีความแตกต่างกันไปตามวิถีชีวิต แต่ละคนมีความต่างกัน มีความสามารถไม่เหมือนกัน นี่แหละที่เป็นพระพรที่พระเป็นเจ้ามอบให้แต่ละคนแตกต่างกัน แต่ต้องมาอยู่ร่วมกันด้วยจุดหมายเดียวกัน

ในยุคที่ปัญหาต่างๆ ประดังเข้ามาในประเทศไทย เศรษฐกิจตกต่ำ ข้าวขาด หมาแพง ปัญหายาเสพติด ปัญหาสังคม ล้วนมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาให้มี คุณภาพ ซึ่งมีผลต่อประเทศไทยในอนาคตอย่างแน่นอน ท่ามกลางปัญหานานาชนิด ผู้ที่ เข้ามามีส่วนชี้แนวทางแก้ไขปัญหาก็คือ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของปวงชน ชาวไทย ที่พระองค์ได้ทรงแนะนำหลักของการดำเนินชีวิตให้กับชาวไทย ซึ่งเป็น แรงบันดาลใจให้ผมได้ย้อนมาคิดว่า "ผมได้ทำประโยชน์ให้กับแผ่นดินไทยอย่างไรบ้าง" ผมทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อผลักดันให้คณะครูร่วมเดินเคียงข้างผม ให้ทุกคนเข้าใจ มีความตระหนัก มีส่วนร่วมในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิต ประจำวัน โดยมุ่งมั่นที่จะขยายผลไปสู่คณะครูและนักเรียน ดังนี้

๑. ลาซาาลจันท์ร่วมใจสร้างความตระหนัก
๒. ลาซาาลจันท์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ
๓. ลาซาาลจันท์สามารถวางแผนเศรษฐกิจ
๔. ลาซาาลจันท์อุทิศตนช่วยเหลือสังคม
๕. ลาซาาลจันท์ชื่นชมวัฒนธรรมไทย
๖. ลาซาาลจันท์เลื่อมใสในทุกศาสนา

"ร่วมใจ "รักษ์ท้องถิ่น"
ประณีตศิลป์ และทอสาน"

"การทำงานด้วยใจ
สำคัญกว่าการทำงานเพื่อหวังผลตอบแทน"

แน่นอนที่สุดในการทำงานบางครั้งก็จะมีปัญหาอุปสรรค ความทุกข์ยาก ความลำบาก ความท้อแท้ เมื่อใดก็ตามที่พบปัญหา ผมจะบอกคณะครูให้ดู พระบรมฉายาลักษณ์ที่ประดิษฐานอยู่ที่หน้าโรงเรียน เพื่อจะได้มีกำลังใจ พระพักตร์ ของพระองค์เต็มไปด้วยพระเสโท พระองค์ทรงอุทิศพระวรกายเพื่อปวงชนชาวไทย ถึงแม้พระองค์จะมีพระชนมพรรษา ๘๒ พรรษา แล้วพวกเราละ อายุเท่าใด ถ้าเราพร้อมแรง ร่วมใจ ช่วยกันคนละเล็กคนละน้อย รักกัน มีความสามัคคี สักวันภาระงานที่เราพร้อมแรง ร่วมใจคงจะประสบความสำเร็จได้อย่างแน่นอน

"ทุกคนกำลังก้าวเดินไปร่วมกัน ตามรอยเท้าพ่อ"

"สร้างให้รู้สึกรัก และเกิดความเป็นเจ้าของงาน"

จากวันนั้นเป็นเวลา ๓ ปี ที่พวกเราเริ่มลงแรง มาจวบวันนี้ที่เราเริ่มเก็บเกี่ยวผลงาน ถึงแม้จะเป็นสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ที่เราร่วมแรงร่วมใจจากคณะครูที่มีความสามารถที่หลากหลายแตกต่าง ลาซาลจันทบุรีได้เป็นสถานศึกษาที่มีแหล่งการเรียนรู้ที่ใครๆ ต่างก็กล่าวถึง จากความหลากหลายจึงปรากฏเป็น ๒๐ ฐานการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละฐานเป็นผลของการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของคณะครูที่ตั้งใจถ่ายทอดให้กับนักเรียน โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เรียนรู้อย่างสนุกสนานแฝงด้วยความรู้ที่มีเหตุผล ซึ่ง ๒๐ ฐานการเรียนรู้ก็คือ

๑. "ออมทรัพย์"	ชาวลาลาล	ผสมผสาน	เก็บเงินได้
๒. "รักการอ่าน"	สรานใจ	ฝึกฝนได้	จิตเจียวนงาน
๓. "สมุนไพร"	นำเรียนรู้	หลายเรื่องอยู่	ผสมผสาน
๔. เคนดู	คน "เผ่าถ่าน"	สอนลูกหลาน	ให้ออกทน
๕. "เห็นนางฟ้า"	มากหลากหลาย	มีจำหน่าย	ขายผู้คน
๖. "ผลิตภัณฑ์"	นำแะยล	คิดค้นสู่	ยาล้างจาน
๗. ร่วมใจ	"รักษ์ท้องถิ่น"	ประณีตศิลป์	แกะทอสาน
๘. "อาหารจันท"	ล้วนนำทาน	เล่นพื้นบ้าน	เบิกบานใจ
๙. สนุกกับ	"กีฬา"	สะบ้าดอก	เปตองใหญ่
๑๐. "โครงการงานวิทย์"	นำเสนอใจ	เด็ก เด็ก	ได้พัฒนา

๑๑. ประดิษฐ์	"สื่อสร้างสรรค์"	มุ่มมันเสริม	ศาสนา
๑๒. "งานศิลป์"	มานานา	เทียน ดิน ผ้า	นำเสนอใจ
๑๓. ฝึกทำ	"ลูกชุบ" หวาน	ถั่ว น้ำตาล	สีสคไส
๑๔. "ไอศกรีมปั่น"	นั้นชื่นใจ	ฝึกฝนได้	สามัคคี
๑๕. "นาฏศิลป์"	ได้เรียนรู้	รำสวยหรู	ชูศักดิ์ศรี
๑๖. "ดนตรี"	ไพเราะดี	เด็กล้วนมี	ความสุขใจ
๑๗. ของประดิษฐ์	"รีไซเคิล"	พาเพลินเพลิน	มีค่าได้
๑๘. "ธนาคารขยะ"	ที่คั้งใหม่	ศูนย์รวมใจ	ทุกคน
๑๙. "ฝึกสมาธิ"	บังคับตน	เด็กทุกคน	ต้องเพียงพอ
๒๐. "จิตอาสา"	ทำเพื่อพ่อ	สืบสานต่อ	ชั่วนี้รันคร

ภารกิจแต่ละวันอาจจะมีความสับสนวุ่นวายเข้ามาตลอดเวลา โลกกำลังหมุนเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ผมได้มองย้อนกลับไปข้างหลัง จากการร่วมมือกับคณะครูทุกๆ ท่านที่ร่วมกันทุ่มเทหยาดเหงื่อแรงกาย รู้จักทำงานร่วมกัน รัก ให้อภัย เสียสละ ประพฤติตนตามหลักธรรมของศาสนา ถึงแม้จะใช้เวลาเพียงไม่นาน ทุกคนกำลังก้าวเดินไปร่วมกัน ตามรอยเท้าพ่อ ... แน่นอนที่สุด เราจะก้าวไป ... สมดังปณิธานที่ว่า "....ลาซาลจันทร่วมกัน เดินตามพ่อ สู่วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง...."

ความสำเร็จที่เริ่มต้นด้วย

"หาทางพ้นไปจากเหตุ โดยอาศัยปัญญาที่รู้เท่าทัน" : ทำให้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเส้นทางสู่ความเจริญ

ผอ.พูนเกียรติ ศรีปัญญา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสามัคคี เล่าถึงหลักคิดและหลักการออกแบบการเรียนการสอนว่า ได้นำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์เป็นแกน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘

จุดเด่นของสถานศึกษาแห่งนี้คือ มีนักเรียนชั้นประถมศึกษารวมทั้งสิ้น ๖๐ คน ในขณะที่มีคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะกรรมการที่ปรึกษามากถึง ๕๗ คน ดังนั้น จึงทำให้มีกำลังมาขับเคลื่อนโรงเรียนได้อย่างเต็มที่

ก่อนหน้านี้จะนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิด สมาชิกของโรงเรียนบ้านสามัคคีและชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงมีหนี้สินล้นพ้นตัว ต่อเมื่อมาพลิกวิถีคิดกันใหม่ให้โรงเรียนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ชีวิตของทุกคนก็เปลี่ยนไปนั้นเพราะคณะครูที่มีกันอยู่ ๔ คน เอาความดีเข้าแลกกับความไว้วางใจ จนกระทั่งชาวบ้านศรัทธา อาสาเข้าช่วยเหลือทุกทางที่จะทำได้ ทั้งคายหญ้า ทำกับข้าว จนกระทั่งมานอนเฝ้าโรงเรียนให้

ปัจจุบันโรงเรียนกลายเป็นศูนย์เรียนรู้ของทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เมื่อโรงเรียนกลายเป็นโรงเรียนของชาวบ้าน ความเจริญยั่งยืนในวิถีปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเติบโต

ข้อมูลพื้นฐาน
โรงเรียนบ้านสามัคคี จังหวัดอำนาจเจริญ
สังกัด สพฐ.
ระดับชั้นที่เปิดสอน อนุบาล ๑ - ประถมศึกษาปีที่ ๖

บทเรียนความสำเร็จ การใช้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจัดการการเรียนรู้

โดย นายพูนเกียรติ ศรีปัญญา

ในระยะเวลา ๔ - ๕ ปีก่อน โรงเรียนบ้านสามัคคีประสบกับปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เด็กนักเรียนเกียจคร้านในการเรียนขาดความรับผิดชอบ ทำงานหนักไม่เป็น ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ชอบเล่นการพนัน และเริ่มหัดสูบบุหรี่และดื่มสุรา

คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้วิเคราะห์หาสาเหตุแห่งปัญหาแล้วพบว่า มาจากสภาพทางครอบครัวและชุมชน เนื่องจากในสภาพปัจจุบันชุมชนกำลังจะล่มสลาย เพราะชาวบ้านทุกหลังคาเรือนมีหนี้สินล้นพ้นตัว คือหนี้กองทุนหมู่บ้าน หนี้เงินล้านที่ ๑ และล้านที่ ๒ หนี้ SML หนี้ถกส. หนี้นอกระบบ ซึ่งกู้มาแล้วแต่ไม่ได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ส่วนมากจะหมดไปกับการพนัน คี๋มเหล้า ใช้เงินฟุ่มเฟือยบางคนต้องขายที่นาใช้หนี้ บางคนหนีหนี้ หลายคนอยากฆ่าตัวตาย หลังจากนั้นในหมู่บ้านจะว่างเปล่าผู้คน เพราะต้องอพยพทิ้งถิ่นไปหางานทำในเมืองใหญ่ ปล่อยให้ลูกต้องอยู่กับตายายแทน แต่ไม่กี่ปีที่ตั้งบ้านไป ก็ต้องกลับคืนถิ่น ด้วยสาเหตุโรงงานปิดกิจการ โคนกค่าแรง เงินเดือนไม่พอใช้เพราะคณิสัยฟุ้งเฟ้อ เมื่อกลับมาอยู่บ้านก็ยังเพิ่มปัญหาให้กับครอบครัวมากขึ้น เมื่อจนอยู่แล้วก็ยิ่งเพิ่มความจนขึ้นไปอีก

"เมื่อโรงเรียนกลายเป็นโรงเรียนของชาวบ้าน
ความเจริญยั่งยืนในวิถีปฏิบัติตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเติบโตใหญ่"

ในแต่ละวัน ลูกๆ จะเห็นพ่อแม่นั่งบน นั้งกินเหล้า เล่นการพนัน บางวันก็ ทะเลาะกัน ครอบครัวเริ่มขาดความอบอุ่น พ่อแม่บางคู่ต้องหย่าร้าง นักเรียนมา โรงเรียนแบบคนสิ้นหวัง

ทางโรงเรียนทนดูต่อไปไม่ได้ จึงร่วมกันคิดหาหนทางช่วยเหลือ ทุกคนต่าง ยอมรับตรงกันว่า การเดินตามรอยเท้าพ่อหลวงเท่านั้นที่จะสามารถกู้วิกฤตินี้กลับคืน มาได้ ดังนั้น จึงร่วมกันทำประชาคมหมู่บ้าน ที่ประชุมขอให้ทางโรงเรียนเป็นผู้นำในการ พัฒนา

วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๘ จึงเกิดโครงการเศรษฐกิจพอเพียงตามแนว พระราชดำริขึ้นในโรงเรียนบ้านสามัคคี โดยการสร้างศูนย์การเรียนรู้สู่เศรษฐกิจ พอเพียงจำนวน ๘ ฐาน ได้แก่ การเลี้ยงหมู การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงปลา การเพาะเห็ด การทำปุ๋ย การทำนาปลอดสารเคมี การทำข้าวกล้อง การปลูกผักปลอดสารพิษ โดยใช้ ฐานต่างๆ เหล่านี้ให้นักเรียนได้ฝึกกิจกรรมโดยการปฏิบัติจริง และยังเปิดโอกาสให้ ชาวบ้านได้มาเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะและประสบการณ์ตรงด้วย

"จะบ่นทำไมกับงานหนัก
ถ้ารักในหลวง"

ในปัจจุบันนักเรียนมีความขยัน อดทน มีความรับผิดชอบ ตั้งใจเรียน เป็นคนดี ที่มีคุณธรรม น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครูปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างที่ดี พ่อแม่ ผู้ปกครองเริ่มทำตาม พวกกันลดละเลิกอบายมุข หันมาสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน ให้กำลังใจครู และร่วมเป็นพลังในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กันทั้งหมู่บ้าน ชีวิตของทุกคนดีขึ้นตามลำดับ มองเห็นแสงสว่างแห่งความสุขอยู่ข้างหน้า ทุกคนยอมรับว่าสิ่งที่ทำให้ชีวิตเขาเปลี่ยนไปได้ในครั้งนี้ เป็นเพราะพระบารมีของ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ล้นเกล้าล้นกระหม่อมของเขานั่นเอง ดังนั้น ถึงเขา จะทำงานหนัก เขาก็จะไม่ท้อ หรือแม้เขาจะท้อ แต่เขาจะไม่ถอย เพราะทุกคนได้ ประกาศอุดมการณ์ร่วมกันว่า "จะบ่นทำไมกับงานหนัก ถ้ารักในหลวง" 🏠

ทางโรงเรียนได้ดำเนินการให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ จำนวน ๖๐ คน ได้เรียนรู้ทั้งภาคความรู้ทางวิชาการและการฝึกปฏิบัติจริง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยอย่างทั่วถึง ซึ่งทางโรงเรียนได้ดำเนินการดังนี้

๑. จัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการ
๒. จัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น
๓. มีการแบ่งกลุ่มนักเรียนรับผิดชอบ
๔. มีครูรับผิดชอบร่วมกับนักเรียน
๕. มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นที่ปรึกษาทุกกิจกรรม
๖. มีปราชญ์ชาวบ้านร่วมเป็นวิทยากรภายนอก
๗. นักเรียนฝึกปฏิบัติจริงในแต่ละกิจกรรมตามกลุ่มสนใจ

โรงเรียนบ้านสามัคคีได้ประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนในรูปแบบการบูรณาการ โดยให้คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และปราชญ์ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนำมาสอนนักเรียนให้เกิด องค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ตรง นวัตกรรมดังกล่าวได้แก่ "ศูนย์การเรียนรู้ สู่เศรษฐกิจพอเพียง"

"พอมิ พอกิน พออยู่ พอเพียง"

ในแต่ละฐานการเรียนรู้ จะมีคณะครูร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน และปราชญ์ชาวบ้าน เป็นผู้รับผิดชอบ ควบคุม กำกับดูแล ให้ความรู้ และอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนและชาวบ้านสามัคคี ตลอดจนนักเรียน ครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชาวบ้าน ผู้ปกครอง และบุคคลทั่วไป จากโรงเรียน และหมู่บ้านต่างๆ ที่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศึกษาดูงานและอยู่ค่ายอบรมแบบครบวงจร อย่างต่อเนื่องตลอดปี เพราะโรงเรียนบ้านสามัคคีทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง สมดังปรัชญา ของโรงเรียนที่ว่า "พอมิ พอกิน พออยู่ พอเพียง"

จากการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริขององค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่โรงเรียนบ้านสามัคคีได้ปฏิบัติติดต่อกันมาอย่าง ต่อเนื่อง ทำให้นักเรียน ครู ชุมชน เกิดความตระหนักในการทำกิจกรรมนี้ด้วยความ ตั้งใจและเต็มใจอย่างสุดความสามารถ ทั้งนี้เพราะทุกฝ่ายต่างยอมรับในผลที่เกิดขึ้น โรงเรียนใกล้เคียงและชุมชนที่ใกล้ชิดต่างก็ชื่นชมในผลงาน นอกจากจะเป็นแหล่ง เรียนรู้ที่ครูสามารถที่จะนำมาบูรณาการในการจัดกิจกรรมได้ทุกกลุ่มสาระแล้ว ยังเป็น การถ่ายทอดความรู้จากนักเรียนรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง หรือจากนักเรียนไปสู่ผู้ปกครองของ ตนเอง และจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ชาวบ้านได้เป็นอย่างดี ยิ่ง เนื่องจากทางโรงเรียนบ้านสามัคคีมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ คณะกรรมการที่ปรึกษามากถึง ๕๓ คน ดังนั้น จึงทำให้มีแรงขับเคลื่อนและผลักดัน ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพยิ่ง 🏠

ความสำเร็จที่เริ่มต้นด้วย

"การมองหาทุนเดิม เติมต่อความคิด โดยใช้วิถีทัศน์ร่วม" : ทำให้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหล่อเลี้ยงสุขภาวะกายจิต

ผอ.สมนึก จันทรแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองบัวแดง เล่าถึงก้าวแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ได้ขยับเข้ามาในพื้นที่ที่กว้างขวางของโรงเรียนว่า ความคิดแวบแรกที่เกิดขึ้นคือ "เราจะทำอะไรให้กับที่นี่ดี เพื่อให้พื้นที่ทุกตารางนิ้วมีความหมาย"

เมื่อได้วิถีทัศน์ร่วมคือ "โรงเรียนบ้านหนองบัวแดงจัดการศึกษาได้คุณภาพมาตรฐาน นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา" แล้วจึงได้จัดโครงการไถ่คืนชีวิตโค-กระบือในวันแม่แห่งชาติปีเดียวกัน ผลคือโรงเรียนได้รับโค-กระบือ จำนวน ๘ ตัว มาให้นักเรียนดูแลรับผิดชอบ ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น สนุกสนาน มีความสุขจากการได้ปฏิบัติจริง ในเวลาต่อมาจึงมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างน่าพอใจ

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนบ้านหนองบัวแดง จังหวัดเชียงราย

สังกัด สพฐ.

ระดับชั้นที่เปิดสอน อนุบาล ๑ - ประถมศึกษาปีที่ ๖

"การมองหาทุนเดิม
เติมต่อความคิด โดยใช้วิถีทัศน์ร่วม"

การได้ลงมือปฏิบัติจริงทุกกิจกรรมตามกลุ่มความสนใจ ทำให้ทั้งครูและนักเรียนรับผิดชอบงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างมีความสุข เกิดเป็นความภาคภูมิใจ ที่ก่อให้เกิดผลคือการเติบโตของแหล่งอาหารการกินเต็มพื้นที่ที่เคยว่างเปล่า ความรู้จากการลงมือปฏิบัติและความรู้จากตัววิชาจึงเดินคู่ขนานกันไปอย่างไม่หยุดยั้ง

ก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ที่เรียนกันอยู่ในตำรา กลายเป็นพลังงานที่โรงเรียนบ้านหนองบัวแดงนำมาใช้หุงต้มอาหารทุกวัน ชุมชนก็ได้แหล่งเรียนรู้ และได้ครูวิทยากรไปสอนวิธีการทำก๊าซจากมูลสัตว์ให้แก่ผู้ที่สนใจ ทุกวันนี้โรงเรียนจึงเข้มแข็งและพอเพียงไปพร้อมๆ กับชุมชนรอบข้าง เพราะต่างก็กลายเป็นกำลังของกันและกัน 💡

อยากจะบอกให้รู้... สู่โรงเรียนแบบอย่าง เศรษฐกิจพอเพียง

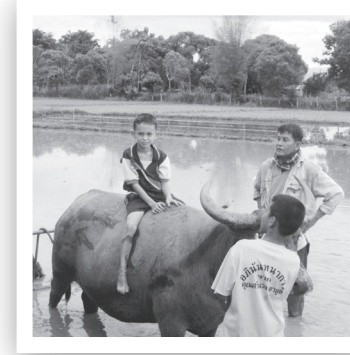
โดย นายสมนึก จันทรแดง

พลิกวิกฤติเป็นโอกาส คำพูดนี้สามารถใช้ได้ในสถานการณ์ที่คับขันและมีความเพียรพยายามและความตั้งใจอย่างยิ่ง จึงจะทำให้วิกฤตินั้นเป็นโอกาสทอง

โรงเรียนบ้านหนองบัวแดง จังหวัดเชียงราย เป็นสถานศึกษาในนาม เอ่ยชื่อนี้แล้วไม่มีใครรู้จัก เป็นโรงเรียนขนาดเล็กๆ ที่ใหญ่โตไปด้วยอาคารสถานที่ พื้นที่กว่า ๔๐ ไร่ ในภูมิทัศน์ที่เขียวฉ่ำ มาดูแล้วห่อเหี่ยวใจ ใครเข้าไปไม่อยากจะอยู่ ครูมีแต่ขอย้าย คล้ายว่าไปไม่รอด

เราเป็นผู้บริหารที่มาอยู่ใหม่ ทำอย่างไรที่จะพัฒนาสู่แนวทาง เมื่อพูดถึงแล้วทุกคนร้องอ้อทันที มีอย่างเดียวที่จะทำได้คือ ให้อำนาจแก่ครู ชื่นชมชื่นชม รวบรวมสรรพกำลังสร้างพลังให้เข้มแข็ง แท่งใจคำที่เป็นปัญหา โดยต้องอาศัยหลักการ

ขั้นแรกคิดวิเคราะห์เพื่อรวมปัญญา สรรหาซื้อครูเป็นมงคล เริ่มต้นด้วยครูเพิ่มพูน ครูประทีปทอง ครูประสงค์ ครูพนมพร ครูจันทร์ฉาย ครูณากา ครูประมวล ชวนคิดถึงการโรงคุณบุญทรง และสุดท้ายนายสมนึกผู้อำนวยการ และเมื่อทำการตกลงกันได้รวมซื้อเป็นมงคล เสริมส่งให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษามากี้นั้นๆ จึงน้อมนำวิถีชีวิตความพอเพียงเข้ามาใช้ โดยต้องอาศัยหลักการ หลักคิด เพื่อพิชิตวิกฤติที่เกิดขึ้น สุดท้ายคือการร่วมคิด ร่วมสร้าง และร่วมพัฒนาการศึกษา

"เราจะทำอะไรให้กับที่นี่ดี เพื่อให้พื้นที่ทุกตารางนิ้วมีความหมาย"

โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ณ เวลานั้นเราต้องอาศัยหลัก ๔ หลัก เพื่อเป็นกรอบสร้างแนวทางไปสู่เส้นทาง ประกอบด้วย

๑. หลักยึด เพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยอาศัยพระราชดำรัสในพระองค์ท่านเป็นหลักยึดให้เกิดความมั่นคงในจิตใจ

๒. หลักมัด คือมัดใจ เพื่อให้ครูเกิดการรวมพลังผสมผสานสร้างความรู้ ความผูกพัน การอยู่ร่วมกัน การทำงานด้วยกันอย่างพี่น้อง สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน

๓. หลักปฏิบัติ คือทำให้ดู ชูให้เห็น แค้นให้ได้ นั่นคือลงสู่การปฏิบัติกิจกรรม

๔. หลักธรรม คือความมีจิตสำนึกที่ดีในหน้าที่ของตนเอง โดยยึดหลักธรรมะคือหน้าที่ ทำดีคือหน้าที่

"ธรรมะคือหน้าที่ ทำดีคือหน้าที่"

กิจกรรมต่างๆ ที่เราคิด มาจากความร่วมมือของภาคีสี่ฝ่าย ประกอบด้วย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน กิจกรรมที่ย้ำบ่งบอกถึงความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงที่ชัดเจน คือกิจกรรมการรับประทานอาหารแบบบุฟเฟต์ คุณแล้วทะเลาะเปิด แต่เกิดความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันอย่างยิ่ง ซึ่งเงื่อนไขคุณธรรมและความรู้นั้นแน่นปึก นักเรียนเข้าแถวอย่างเป็นระเบียบ ตักอาหารแค่พอประมาณ เชี่ยวชาญเรื่องส่วนประกอบอาหารว่ามีอะไร ให้ประโยชน์อย่างไร มากแค่ไหน โดยใช้นิยและความระมัดระวังในการรับประทานอาหาร พร้อมล้างจานให้สะอาด เสร็จกระบวนการรับประทานอาหารอย่างพอเพียง

การย้าคิดย้าทำใน ๔ หลัก **ให้มีใจรักและจิตอาสา** ทุกคนเริ่มการพัฒนาและเห็นคุณค่า ประเมินผลงานคน เกิดการร่วมชื่นชมผลของการทำงานที่สามารถสานต่อกันลงไปถึงชุมชน สร้างเครือข่ายให้เข้มแข็ง เสริมแรงด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เข้ามาเยี่ยมชม นำผลมาพัฒนาปรับปรุง สร้างเด็ก สร้างคน สร้างชุมชน ผลคือสุขถ้วนหน้าทั้งสถานศึกษาและชุมชน

ปิณะครูทุกคนของผมนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำด้วยใจ พวกเราน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้นักเรียนได้ปฏิบัติ โดยครูทุกคนต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหลักพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยมีเงื่อนไขความรู้และคุณธรรมที่ดีเลยมีเรื่องเล่าว่า คุณธรรมตัวนี้ ถ้าเขียนเป็นคำอ่านก็จะเขียนได้ว่า คุณ-นะ-ทำ แปลตามตัวคือ ฉันต้องทำนั่นเอง

เราทำงานกันเป็นทีม มีทั้งปู่และนุ่น คำว่าปู่คือการทำงานภาคสนาม นุ่นคือการทำงานวิชาการ งานจึงไปได้ดี โดยเฉพาะครูผู้ชายซึ่งมีอยู่ ๖ คน ต้องลุยในงานภาคสนามด้วยความอดทน เสียสละ และรับผิดชอบ ส่วนครูผู้หญิงของเรามีอยู่ ๔ คน ต้องช่วยกันระดมสมอง กลั่นกรองความคิด ทุกคนร่วมมือร่วมใจ ช่วยกันสกัดเป็นองค์ความรู้

นักเรียนบ้านหนองบัวแดงได้ลงมือปฏิบัติจริงทุกกิจกรรม เพราะเราแบ่งเป็นกลุ่มสนใจรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมายอย่างมีความสุข วิถีชีวิตและลมหายใจเล็กๆ โดยเด็กๆ ที่คลุกคลีอยู่กับธรรมชาติอันเขียวขจี ต้นไม้ สระน้ำ สัตว์เลี้ยงประเภทต่างๆ เช่น ไก่ หมู วัว ควาย กบ จิ้งหรีด ฯลฯ กับห้องเรียนธรรมชาติที่เด็กๆ ส่งเสียงเจื้อยแจ้ว ยืนอาหารให้หมู ยืนกลัวยให้ควาย สองมือน้อยๆ บรรจงปลูกพืชผักสวนครัว รดน้ำพรวนดินเคิมปุ๋ยธรรมชาติ ขี้ไก่ ขี้วัว คุณความเจริญของต้นไม้และพืชผักที่ตนเองปลูกอย่างประคับประคองด้วยความภาคภูมิใจ อิ่มเอิบกับบรรยากาศการเรียนรู้ นอกห้องเรียนเคียงคู่กับการสร้างแหล่งอาหารการกิน การอยู่ร่วมกัน รู้จักประหยัดและอดออมอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองบัวแดงใกล้ชิดกับคุณธรรมความพอเพียง อันจะนำไปเป็นทุนในการดำเนินชีวิตต่อไปในภายภาคหน้า

สิ่งหนึ่งที่เราได้จากการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาที่ไม่ต้องอธิบายว่าคืออะไร นั่นคือ กิจกรรมการรับประทานอาหารแบบบุฟเฟต์ของนักเรียนชั้นประถมปีที่ ๑ - ๖ อันบ่งบอกถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมี

ภูมิคุ้มกันที่ดี โดยอาศัยความรู้และคุณธรรมเป็นหลัก แม่ครัวเป็นผู้ประกอบอาหาร ลูกหลานเดินเท้าเข้ามาเป็นระเบียบ ตักอาหารรับประทานเอง ครั้นเคร่งกับเพลงเบาๆ ทานเสร็จเรียบร้อยพากันไปล้างถ้วยจานคว่ำเก็บไว้เป็นระเบียบเรียบร้อย

ส่วนก๊าซที่ใช้หุงต้มประกอบอาหารให้กับนักเรียนนั้น ก็ได้มาจากมูลของหมู วัว ควาย ไก่ ที่นักเรียนเลี้ยงเอาไว้ โรงเรียนได้รวบรวมมูลสัตว์เหล่านั้นไปพักเอาไว้เป็น กองก๊าซชีวภาพ หมักบ่มไว้จนเกิดปริมาณมากๆ แล้วค่อท่อก๊าซไปยังโรงอาหารของ โรงเรียน เป็นการใช้พลังงานทดแทนเพื่อช่วยลดภาวะโลกร้อน สร้างมูลค่าเพิ่มให้ มูลสัตว์กลายเป็นเชื้อเพลิงโดยไม่ต้องเสียเงินไปซื้อก๊าซหุงต้ม นอกจากนี้เรายังได้ ขยายผลให้กับชุมชน ผู้มาศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรรับเชิญในการจัดทำก๊าซมูลสัตว์ ให้กับผู้ที่สนใจอีกด้วย

ฐานการเรียนรู้ต่างๆ ที่นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ เช่น ฐานการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ฐานทำน้ำยาอเนกประสงค์ ฐานการเลี้ยงสัตว์ ฐานการปลูกผัก ฯลฯ ล้วนเป็นฐาน กิจกรรมที่นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังได้ที่บ้าน และสามารถที่จะขอยืมเงิน ออมทรัพย์ของนักเรียนไปเป็นทุนในการฝึกอาชีพ เป็นการหารายได้ระหว่างเรียน ดังนั้น นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ของโรงเรียนบ้านหนองบัวแดง จึงมีเงินออม ไว้เป็นทุนการศึกษาก่อนอำลาสถาบันกันทุกคน

ภาพแห่งความสำเร็จที่ได้รับจากการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่สถานศึกษา จากการบริหารจัดการต้องยกให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ที่ให้ความร่วมมือกับคณะครูอย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงของตำบล ที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับนักเรียนจนบังเกิดผล ทำให้วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของ นักเรียนขยายผลจากเด็กนักเรียนไปสู่ผู้ใหญ่ในชุมชน เป็นเครือข่ายชุมชนเศรษฐกิจ พอเพียงในหมู่บ้าน ซึ่งชุมชนผู้ปกครองมีการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ การใช้ปุ๋ย อินทรีย์ การแบ่งปันผลผลิตที่มีให้กันและกัน โดยเป็นส่วนที่เหลือจากการบริโภคและ การจำหน่ายอย่างลงตัว

ความสำเร็จที่เริ่มต้นด้วย

"หลักคิดในการทำให้โรงเรียนและชุมชนเป็นของกันและกัน" : ทำให้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขยายจากใจครู สู่ใจเด็ก และชุมชน

ผอ.แสน แหวนวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนศิขรภูมิพิสัย เล่าถึงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นหน้าที่ของคนและชาวศิขรภูมิ และต้องทำไปเรื่อยๆ อย่างไม่มีวันหยุด ค้ำยันการนำลงสู่หน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และเชื่อมประสานให้เป็นเนื้อเดียวกันกับรากฐานทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างสมบูรณ์

ลักษณะเด่นของผู้เรียนคือความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาษา มีทั้งกลุ่มที่ใช้ภาษาลาว ภาษาเขมร และภาษากูย (ส่วย) ซึ่งกลายเป็นจุดแข็งของการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่หนุนส่งให้การจัดกระบวนการเรียนรู้มีพลัง ก่อเกิดเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนและโรงเรียนที่มีความมั่งคั่งยิ่ง เพราะเป็นเรื่องที่สืบเนื่องกับวิถีชีวิตจริงของทั้งครูและผู้เรียน ที่ต่างเป็นทั้งสมาชิกของโรงเรียนและสมาชิกของชุมชนที่อยู่แวดล้อมโรงเรียนไปในขณะเดียวกัน

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนศิขรภูมิพิสัย จังหวัดสุรินทร์

สังกัด สพฐ.

ระดับชั้นที่เปิดสอน มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

"โครงการสานสัมพันธ์วันทำบุญบวชนาค
เป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างการเรียนรู้
จากรากฐานทางวัฒนธรรม"

เมื่อกระบวนการเรียนรู้เป็นเช่นนี้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงยัง
ลงไป ทั้งในการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับชีวิตในโรงเรียนที่เป็นเรื่องของการเรียนการสอน
และชีวิตนอกโรงเรียนที่เป็นความเป็นจริงทางสังคมได้อย่างกลมกลืน

โรงเรียนใช้กิจกรรมในโครงการสานสัมพันธ์วันทำบุญบวชนาค เป็นจุด
เริ่มต้นในการสร้างการเรียนรู้จากรากฐานทางวัฒนธรรม โดยให้นักเรียนเป็นผู้นำ
ดำเนินกิจกรรมงานบุญในวัดร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน และต่อมาได้มีการต่อยอด
กิจกรรมเป็นโครงการข้าวไม่ยาก หมาไม่แพง ทำให้ทุกคนเห็นประโยชน์ในการนำหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาทำให้ข้าวจำนวนมากที่เหลือทิ้งจากงานบุญ กลายเป็น
ข้าวหอมกรุ่นพร้อมรับประทานได้ทุกเมื่อที่ต้องการ ด้วยการให้ความรู้ในศาสตร์ของ
การถนอมอาหารอย่างรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง ที่มีการทำอย่างต่อเนื่อง
จนกลายเป็นวิถีปฏิบัติของคนทั้งในและนอกชุมชนโรงเรียน ที่เกิดขึ้นได้เพราะการนำ
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ได้เหมาะสมพอดีกับสังคมเกษตรกรรม
ที่เห็นคุณค่าของข้าวทุกเม็ด

เรื่องเล่า...เรากำลัง "ศิษรภูมิพิสัย"
โรงเรียนแบบอย่างการจัดการศึกษา
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โดย นายแสน แหวนวงศ์

สังคมไทยทั่วทั้งประเทศเผชิญวิกฤติกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ ผู้คนให้ความสำคัญ
สำคัญวิถีต่างชาติมากกว่าวิถีของตนเอง ยอมรับเอาวิถีคิด รูปแบบการบริหารจัดการ
รูปแบบพฤติกรรมต่างๆ เข้ามาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตอย่างลุ่มหลง ขาดสติ
สัมปชัญญะ ไม่มีภูมิคุ้มกันใดๆ ที่จะรองรับการเปลี่ยนถ่ายทางวัฒนธรรมอย่างรู้เท่าทัน
ปัญหาต่างๆ จึงก่อเกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างกว้างขวาง แม้แต่ในโรงเรียนศิษรภูมิพิสัย
ก็มีปัญหาเหล่านี้ ในบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ผมรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงสิ่งเหล่านี้
ได้ดีจากบุคลากรโดยเฉพาะนักเรียน ผู้ซึ่งมีภูมิคุ้มกันทางความคิดและวัฒนธรรม
น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับผู้ใหญ่

สังคมไทยทุกภาคส่วนจำเป็นต้องร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม
โรงเรียนศิษรภูมิพิสัยก็เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีปัญหาทางสังคม เพราะครูและนักเรียน
ส่วนหนึ่งถูกรอบงำด้วยวัฒนธรรมต่างชาติที่มุ่งเน้นการบริโภค ขาดความพอดี ไม่มี
ภูมิคุ้มกัน ดังนั้น หนทางแก้ปัญหาค้นพบและเชื่อว่าดีที่สุดก็คือ ปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง เพราะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ไปสู่เป้าหมาย คือการรู้จักหลักคิดในการดำเนินชีวิตที่ส่งผลให้มีภูมิคุ้มกันอยู่ในทุก
สังคมได้อย่างยั่งยืน

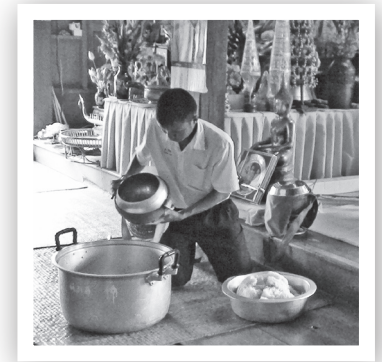
กระบวนการและขั้นตอนการบริหารจัดการศึกษาบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนศีขรภูมิพิสัย จากการขับเคลื่อนตลอดระยะเวลากว่า ๔ ปี สรุปเป็นกระบวนการได้ ๘ ขั้น ดังนี้

๑. ขั้น "น้อมนำ"
๒. ขั้น "ทำให้เข้าใจ"
๓. ขั้น "ใส่วิถีทัศน์"
๔. ขั้น "เร่งรัดในกลยุทธ์"
๕. ขั้น "จุดประกายงาน ๔ ฝ่าย"
๖. ขั้น "หลากหลายการเรียนรู้สู่นักเรียน"
๗. ขั้น "เพียรส่งเสริมกิจกรรมพัฒนา"
๘. ขั้น "ประเมินค่าผลดำเนินงาน"
๙. ขั้น "บอกผ่านปรัชญาสู่ชุมชน"

"หลากหลายการเรียนรู้สู่นักเรียน"

"ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม
ต้องเข้าใจ ต้องเข้าถึง ต้องพัฒนาต่อยอด ขยายผลได้"

นับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่โรงเรียนได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประสบผลสำเร็จ การครองตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมได้อย่างสมบูรณ์ ดังตัวอย่างความสำเร็จของนักเรียนที่สำคัญ เช่น ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูงขึ้นเป็นลำดับทุกปี สถิติการสอบเข้ามหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้น นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาลดลง บุคลิกภาพของนักเรียนส่วนใหญ่ร่าเริงแจ่มใส และมีความสุขอย่างอึดอึดใจ

แต่เป้าหมายที่คาดหวังที่ลึกซึ้งกว่านั้นคือ "อุปนิสัยการคิดแบบพอเพียง" ได้หยั่งรากลึกอยู่ในจิตใจของผู้เรียนทุกคนหรือยัง และยังยืนหรือไม่ ณ วันนี้โรงเรียนศีขรภูมิพิสัยให้คำตอบได้ว่าอยู่ในระดับ "พึงพอใจมาก" 🍲

เป้าหมายของการจัดการศึกษาตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ คือการสร้างเด็กที่ดี เก่ง และมีสุข

ความสุขที่ยั่งยืนคือความสุขที่เกิดจากการให้ ในฐานะที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ผอ.แสน แหวนวงศ์ จึงคิดอยู่เสมอว่าอยากจะให้ในสิ่งที่จะเกิดผลดีกับชีวิตของนักเรียน เมื่อได้ฟังคุณครูเอ่ยชักชวนว่า "ผู้อำนวยการต้องนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาขับเคลื่อนในโรงเรียนนะ" ผมดีใจที่สุด เพราะผมเองผ่านประสบการณ์ในการทำโรงเรียนมามากมาย การทำโรงเรียนเป็นการลงทุนที่มหาศาล แต่เราจะทำอย่างไรที่จะทำให้เกิดความยั่งยืน จะมีอะไรมาเป็นภูมิคุ้มกันที่ดี ดังนั้น พอได้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมา ก็คือ "นี่แหละ..ใช่เลย"

หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ผอ.แสนได้นำมาเอามาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติคือ ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม ต้องเข้าใจ ต้องเข้าถึง ต้องพัฒนาต่อยอด ขยายผลได้

หากนำหลักนี้มาคิดใคร่ครวญแล้วก็จะพบว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษาไม่ได้เป็นการเพิ่มภาระอะไรเลย หากทำด้วยความเข้าใจ และเข้าถึง เพราะสามารถนำเข้าไปอยู่ในบทเรียนด้วยการสอดแทรกปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปได้ในทุกหน่วยวิชาอย่างกลมกลืน เพราะหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานปี พ.ศ. ๒๕๔๔ นั้น มีวิธีการเรียนรู้หลักคือการบูรณาการ ดังนั้น โรงเรียนจึงใช้นโยบายที่เน้นการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันพัฒนาหลักสูตร ด้วยการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหน่วยวิชาต่างๆ โดยครูเจ้าของหน่วยวิชาเอง และสามารถใช้ได้กับทุกระดับชั้น

ม.๑ นำภูมิปัญญาไทยผสมผสานกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง "ว่าวลอยลม โคมลอยฟ้า" ให้ได้เรียนบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้

"บูรณาการปราชญ์ภูมิปัญญาสู่หลักสูตร
การเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ"

- ม.๒ เศรษฐกิจพอเพียง หลีกเลียงความจน เป็นการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชน
- ม.๓ เริ่มเข้าไปสู่ชุมชน และพัฒนาชุมชนด้วยหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง
- ม.๔ นำเรื่องปราชญ์ภูมิปัญญาเป็นหลักสูตรบูรณาการ มาสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของตัวเอง
- ม.๕ นำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปเทียบเคียงกับการพัฒนาประเทศ
- ม.๖ นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปเรียนรู้เรื่องในยุคโลกาภิวัตน์ นั่นก็คือการรองรับความเปลี่ยนแปลงได้ทุกเรื่อง ไม่ว่าจะปัญหาอะไรเกิดขึ้นก็ตาม

หลักคิด หลักปฏิบัติ และหลักสูตรที่กล่าวถึงนี้ จะกลายมาเป็นเส้นทางที่ช่วยสร้างให้ทั้งบุคลากรและผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเข้าถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งมีวิถีการพัฒนาตนเองในวิถีชีวิตพอเพียง สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ต้องการสร้างให้เยาวชนไทยเป็นบุคคลที่มีทักษะในการใช้ชีวิต และมีความมั่นใจในตนเอง ก็คือดี เป็นบุคคลแห่งการคิดพิเคราะห์ได้ ก็คือเก่ง สอดคล้องกับสุภาษิตก็คือ มีความเป็นไทย คือมีความสุขที่ได้รู้จักตนเอง และได้ร่วมกันสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมของการให้ เป็นสังคมแห่งความสุข

ปฐมวัย

บูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับปฐมวัย

นางจุติพร สุขสิงห์ และคณะครูระดับปฐมวัย

ประกายความคิดในวันเริ่มต้น

"คำพูดของอธิการที่จุดประกายความคิดให้กับคณะครูในการสานความฝันของพระองค์ท่าน ที่ทรงมุ่งมั่นให้พสกนิกรชาวไทยอยู่ดี กินดี มีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้แก้ปัญหาชีวิตก็คือ "การทำความดี เราไม่ต้องรอที่จะทำในวันพรุ่งนี้ แต่ขอให้ทุกๆ คนตั้งใจว่าจะทำทุกๆ วันให้ดีที่สุด เท่านั้นก็เพียงพอแล้ว ทำในขณะที่เรายังมีลมหายใจอยู่ มีเรี่ยวแรงที่จะทำ เมื่อใดก็ตามที่เราไม่มีเรี่ยวแรง แม้ว่าเราต้องการจะทำสักเพียงใดก็ตาม แต่เราก็ไม่สามารถทำได้"

คุณครูท่านหนึ่งตั้งคำถามว่า ในระดับของเรามีแต่เด็กๆ อายุเพียง ๓ - ๕ ปี จะมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างไร คุณครูท่านหนึ่งพูดเสริมว่า ต้องมีทางสี แล้วก็ยกตัวอย่างแผนการสอนที่ได้จากการสืบค้นในอินเทอร์เน็ต มาอ่านให้เพื่อนๆ ฟัง เพื่อใช้เป็นแนวความคิดเริ่มต้น เมื่อเริ่มนำข้อมูลที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน พวกเราก็เริ่มมีความเข้าใจ ร่วมกันวางแผน หารวิธีกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยไปใช้สร้างกระบวนการเรียนรู้"

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนลาซาลจันทบุรี (มารคาพิทักษ์) จังหวัดจันทบุรี
สังกัด สช.
ระดับชั้นที่เปิดสอน อนุบาล ๑ - มัธยมศึกษาปีที่ ๖

รอบรู้พอเพียง (อนุบาลลาชาลันท์)

โดย นางจุติพร สุขสิงห์ และคณะครูระดับปฐมวัย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ต้องบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เรื่องง่ายเลยสำหรับพวกเรา อธิการประกาศ ศรีเจริญ ได้เป็นผู้จุดประกายความคิดให้กับคณะครู โดยท่านเริ่มสร้างความตระหนักให้คุณครูได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ท่านถามพวกเราว่าคุณครูพร้อมใจกันทำงานนี้เพื่อถวายให้กับในหลวงที่ท่านทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี และทรงมีพระชนมพรรษาครบ ๘๐ พรรษาหรือไม่

พวกเราช่วยกันวางแผนหาวิธีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ง่ายและเหมาะสมกับวัยของเด็ก โดยนำมาจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ เริ่มกำหนดเนื้อหาที่จะสอนเด็กภายใต้กรอบแนวคิดที่ว่า ลาชาลันท์ร่วมกันในการสร้างความตระหนัก ลาชาลันท์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ลาชาลันท์สามารถวางแผนเศรษฐกิจ ลาชาลันท์อุทิศตนช่วยเหลือสังคม ลาชาลันท์ชื่นชมวัฒนธรรมไทย ลาชาลันท์เลื่อมใสทุกศาสนา โดยเน้นรูปแบบของ ๖ กิจกรรมหลักให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ **กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ** สำหรับกิจกรรมนี้จำเป็นต้องนำเพลงมาใช้เป็นสื่อในการสร้างความตระหนักให้กับเด็ก เนื่องจากเมื่อเด็กร้องเพลงได้ จดจำเนื้อหาของเพลง เนื้อหาในบทเพลงจะค่อยๆ ซึมซับให้เด็ก

เข้าใจความหมายของสิ่งที่ครูต้องการถ่ายทอดให้กับเด็กได้ง่าย คุณครูเลือกเพลง "พระมิ่งขวัญชาติ" เป็นเพลงที่มีความหมายดีมาก **กิจกรรมสร้างสรรค์** เด็กๆ ได้นำเศษวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์สิ่งของให้เกิดประโยชน์ และสามารถนำสิ่งประดิษฐ์มาจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ในงานกิจกรรมต่างๆ เมื่อเด็กๆ ทำกิจกรรมเสร็จแล้ว แต่เวลายังไม่หมดครูเตรียม**กิจกรรมเสรี**ให้นักเรียนได้เลือกเล่นตามความสนใจ เด็กเรียนรู้การแบ่งปันการเล่นและทำงานร่วมกัน **กิจกรรมกลางแจ้ง** ครูจัดกิจกรรมในรูปแบบการละเล่นแบบไทย เพื่ออนุรักษ์ความเป็นไทย กิจกรรมการเรียนรู้จัดขึ้นในลักษณะของเกมการละเล่น ให้รู้จักการเล่นตามกฎกติกา เมื่อเดินถึงห้องเรียนก็พบว่าคุณครูได้จัดเตรียม**เกมการศึกษา**ไว้สำหรับให้นักเรียนได้เล่น จัดเป็นฐานการเรียนรู้ โดยแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ ๕ - ๖ คน บรรยากาศต่างๆ ในห้องเรียนเริ่มสงบมากขึ้น มีการมอบหมายงานกันในกลุ่ม มีน้ำใจในการแบ่งปันของกัน ช่วยกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในระหว่างเด็กๆ ด้วยตนเอง รู้จักการรอคอย **กิจกรรมเสริมประสบการณ์**เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหา ใช้เหตุผล และฝึกปฏิบัติ เพื่อเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เรียนรู้ประสบการณ์ตรงจากการทำโครงการ โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

"ขอให้ทุกๆ คนตั้งใจว่าจะทำทุกๆ วันให้ดีที่สุด
เท่านี้ก็เพียงพอแล้ว"

"การทำควมคิ
เราไม่ต้องรอที่จะทำในวันพรุ่งนี้"

นอกจากการจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนแล้ว ยังมีการจัดกิจกรรมภายนอกโรงเรียน เช่น โครงการทัศนศึกษาพานักเรียนไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในจังหวัดจันทบุรี เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของครู ส่งผลสำเร็จให้เด็กกล้าแสดงออก รักการเรียนรู้ มีระเบียบวินัย รู้จักเก็บออม มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย รักท้องถิ่น และวางแผนทรัพยากรสมบัติที่บรรพบุรุษได้เป็นผู้สร้างขึ้น 🌟👤

ทุกสัปดาห์คุณครูได้นำปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนมาเล่าให้เพื่อนครูฟังในที่ประชุม เช่น พฤติกรรมของนักเรียน ได้แก่ การเล่น การเดินแถว การพูด การไหว้ โดยให้เพื่อนครูช่วยกันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นและช่วยกันหาวิธีการแก้ไข ปัญหาเพื่อนำไปใช้จริงในห้องเรียน เมื่อถึงการประชุมสัปดาห์ต่อมาได้นำปัญหาที่เกิดขึ้นและได้รับการแก้ไขแล้วเล่าสู่เพื่อนครูฟัง ส่วนพฤติกรรมของเด็กคนใด โดดเด่นและควรได้รับการส่งเสริม คุณครูจะนำไปพัฒนาต่อยอด เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพความสามารถให้กับเด็กๆ ต่อไป

คุณครูได้ทำแบบสอบถามความสามารถของผู้ปกครองระดับปฐมวัย เมื่อตรงกับหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสามารถที่ผู้ปกครองได้แจ้งไว้ คุณครูก็เชิญผู้ปกครองเข้ามาสาธิตให้นักเรียนดู เช่น ในหน่วยคุณค่าของข้าวไทย ได้เชิญคุณแม่ของเด็กชายชวิต จินาจัน มาประกอบอาหารโดยใช้ข้าวเป็นส่วนประกอบในอาหาร ซึ่งผู้ปกครองได้เตรียมอุปกรณ์มาทั้งหมด เมื่อสาธิตวิธีการทำข้าวผัดเสร็จแล้ว เด็กๆ ทุกคนในห้องเรียนได้รับประทานข้าวผัดที่คุณแม่ของน้องชวิตเป็นผู้ทำ เมื่อถึงกิจกรรม

ในครั้งต่อไป เด็กก็มักจะเป็นผู้อาสาขอให้คุณแม่หรือคุณพ่อของตนเองมาเป็นผู้จัดกิจกรรมในห้องเรียนให้กับเพื่อนๆ ค่ะ นอกจากการทำกิจกรรมในครั้งนี้จะได้ความรู้แล้ว โรงเรียนยังได้สานสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองของนักเรียนอีกด้วย ทำให้การทำกิจกรรมทุกกิจกรรมในโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองเป็นอย่างดี

นอกจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนภายในโรงเรียนแล้ว ยังมีการจัดกิจกรรมภายนอกโรงเรียน ซึ่งคุณครูในระดับปฐมวัยทุกคนช่วยกันดำเนินงานโครงการทัศนศึกษา โดยพานักเรียนไปทัศนศึกษายังสถานที่ต่างๆ ภายในจังหวัดจันทบุรี เช่น สวนผลไม้ ตลาดสด สถานีตำรวจ หอสมุด วัด เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เป็นการนำทรัพยากรบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนมาดำเนินควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมปกติ ทำให้โรงเรียนได้ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและชุมชน และได้กำลังในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอีกด้วย

"นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง"

"กิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ง่ายและเหมาะสมกับวัยของเด็ก"

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของคุณครู ส่งผลสำเร็จให้เด็กนักเรียนเป็นเด็กกล้าแสดงออก ทุกครั้งที่โรงเรียนมีผู้ที่ติดต่อเข้ามาขอจัดการจัดกิจกรรมของโรงเรียน เด็กต่างอาสาสมัครขอเป็นตัวแทนในการแสดงความสามารถ และเห็นได้ชัดว่าเด็กรักการเรียนรู้ มีระเบียบวินัย รู้จักเก็บออม มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย รักท้องถิ่น และหวงแหนทรัพยากรสมบัติที่บรรพบุรุษได้เป็นผู้สร้างขึ้น 🌟👤

ภาษาไทย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา

นางกนกทิรา บุญเลี้ยง

ประกายความคิดในวันเริ่มต้น

"ฉันเชื่อว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใครปฏิบัติ คนนั้นก็ได้รับผลเรียกว่า "ใครทำ ใครได้" ฉันชอบที่จะลอง และเมื่อลองแล้วก็พบความเป็นจริง เรียกว่า "ไม่ลองไม่รู้" ฉันเกิดแรงท้าทายจากเพื่อนรอบตัว จากกระแสสังคมที่ยังไม่เชื่อผลของการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ฉันจึงเป็นหนูตะเภาด้วยตนเอง เพื่อช่วยขยายผลและพัฒนาความคิดของคนรอบข้าง ซึ่งมีแต่ความคิด แต่ไม่ยอมคิดจะปฏิบัติ ฉันอยากนำความสำเร็จจากการปฏิบัติไปสู่นักเรียนที่เป็นศิษย์ของฉัน ให้เขาได้มีชีวิตที่มั่นคง แข็งแรง และสมดุล" ✍️

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนราชวินิต มัธยม กรุงเทพมหานคร

สังกัด สพฐ.

ระดับชั้นที่เปิดสอน มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

นี่แหละคือครูอย่างฉัน

โดย นางกนกทิรา บุญเลี้ยง

บทบาทหน้าที่ของครู ครูคือผู้ชี้แนะแนวทาง เสริมความรู้ จัดประสบการณ์ การเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนใช้ความรู้อย่างถูกต้องเหมาะสม แสวงหา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน และประการสำคัญคือ **รักษาชาติ**

ครูสอนภาษาไทยมีหน้าที่จัดการเรียนรู้ภาษาไทย ให้นักเรียนรู้จักรากเหง้าของ ตนเอง รู้จักที่มา รู้จักความเป็นชาติ เห็นคุณค่าของภาษาซึ่งเป็นสัญลักษณ์ เอกลักษณ์ ของชาติ ใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การศึกษา วรรณคดี วรรณกรรม

จากสภาพปัญหาที่พบ เด็กๆ เยาวชนตลอดจนผู้ใหญ่จำนวนไม่น้อย **ไม่รู้คุณค่า ไม่มีความซาบซึ้ง ไม่มีความภาคภูมิใจ** ใช้ภาษาไทยไม่ถูกต้อง ซึ่งครูผู้สอนภาษาไทย มีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด แต่ดูเหมือนการปฏิบัติยังไม่เต็มที่ ฉะนั้นเป็นครูคนหนึ่งที่ต้องหันถึงบทบาทหน้าที่ ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอน ต้องปลูก จิตสำนึกของคนไทย เยาวชนไทย ให้เกิดความซาบซึ้งและภาคภูมิใจในความเป็นชาติ โดยใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ปฏิบัติตามพระราชดำรัส พระราชประสงค์ของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงห่วงใยประเทศชาติ ห่วงใยความเป็นชาติ โดยทรงห่วงใย การใช้ภาษาไทยของคนไทย

การแสดงความรัก ความจงรักภักดีแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยการเปล่งเสียง ด้วยการเขียนบอก มิได้เป็นความรักที่แท้จริง เรียกว่า "แค่พูด" การปฏิบัติตามแนวพระราชดำริ พระราชประสงค์ตามที่ทรงทดลอง ทรงสาธิต ทรงทำ ให้ดูเป็นตัวอย่าง จึงจะได้ชื่อว่า "รักพระเจ้าอยู่หัว" พระองค์ทรงต้องการให้ประชาชน พันวิภคิตี พันความทุกข์ยาก จึงพระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็น แนวปฏิบัติ

ฉันวางแผนกำหนดแนวทางการสอน ด้วยการศึกษาทฤษฎีวิธีสอนปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วประยุกต์จัดรูปแบบกระบวนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิด ความซาบซึ้ง ภาคภูมิใจ โดยจัดกิจกรรมระดมภายในของนักเรียน สะท้อนความรู้สึก ความสะท้อนใจ **รู้จักวิเคราะห์แจกแจง สามารถสรุปหลักการแนวคิด ทดลองตรวจสอบ และพัฒนาให้กว้างไกล** ตัวอย่างเช่น การจัดการส่งเสริมให้รักการอ่าน นักเรียน สามารถอ่านได้ครั้งละหลายๆ หน้า หลายๆ เล่ม วิเคราะห์คุณค่าประโยชน์และสรุป ประเด็นได้ตามกำหนดเวลา "ไม่คิดว่าจะอ่านได้ขนาดนี้ และรู้เรื่องขนาดนี้ แต่ทำได้" เป็นคำพูดที่สะท้อนความเปลี่ยนแปลง

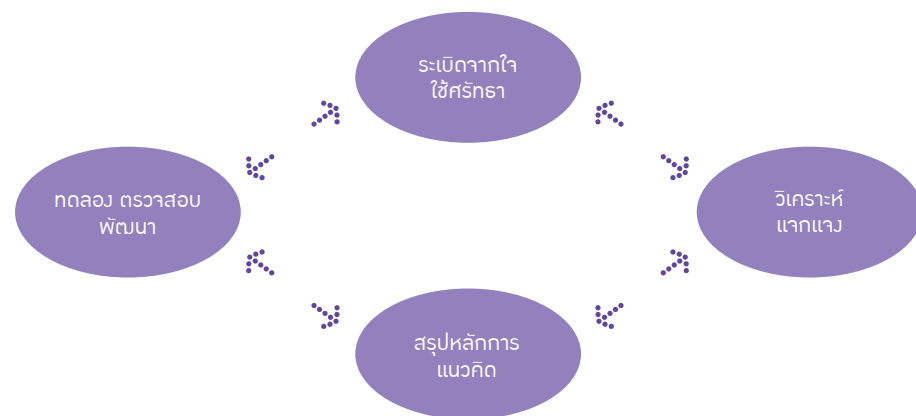
"ฉันอยากนำความสำเร็จจากการปฏิบัติ
ไปสู่นักเรียนที่เป็นศิษย์ของฉัน
ให้เขาได้มีชีวิตที่มั่นคง แข็งแรง และสมดุล"

นักเรียนสามารถเขียนเล่าเรื่อง เขียนเรียงความ เขียนนิทานได้อย่างเป็นเรื่อง เป็นราว มีขนาดความยาวกว่าเดิม ๓ - ๕ หน้าต่อครั้ง ใช้ภาษาได้อย่างสละสลวย เป็นเพราะเกิดความซาบซึ้ง เข้าใจการสื่อสารถ่ายทอด "ไม่รู้ว่าจะเขียนไปได้อย่างไร แปลกใจตัวเองเหมือนกัน" คำกล่าวของนักเรียนเหล่านี้เป็นผลลัพธ์ที่ทำให้เห็น **ความเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนความคิด พัฒนาความสามารถสูงขึ้น**

เมื่อนักเรียนได้วิเคราะห์พระราชดำรัสของพระบรมราชาโชวาท แล้วนำไปแต่ง การดูนิทาน "ทำไมพระเจ้าอยู่หัวทรงคิดได้ลึกซึ้งขนาดนี้" นักเรียนเริ่มเข้าใจ แยกแยะ เลือกนำไปปฏิบัติ

การเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษา ความสามารถ ทักษะการแสดงความเห็น มีเหตุผล เป็นผลลัพธ์แห่งความสำเร็จที่เกิดจากวิเคราะห์แยกแยะ เชื่อมโยงการน้อมนำ **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการเรียนรู้**

กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

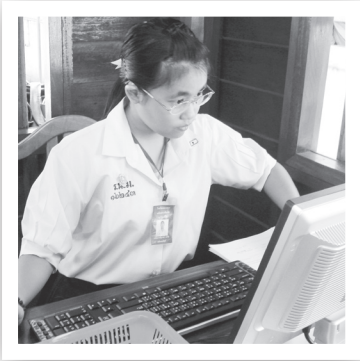
ฉันรู้สึกเสมอว่าคนที่จะเป็นครูที่ดีก็ต้องรู้ให้มาก ต้องรอบรู้ รู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นคน สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม เมื่อรู้หรือรอบรู้ ความมั่นใจก็จะเกิดขึ้น การถ่ายทอด อบรมสั่งสอน แนะนำให้คำปรึกษา แก่นักเรียนก็จะบังเกิดผล นักเรียนก็มีความเชื่อมั่น มีศรัทธาในตัวครู จะเห็นว่าครูเด็กๆ หรือครูใหม่ๆ ครูฝึกสอน หรือนักศึกษาฝึกประสบการณ์เด็กๆ นักเรียนจะไม่ค่อยเชื่อมั่น เหตุผลนี้น่าจะเป็นไปได้ ความรอบรู้ รู้จริง รู้แจ้ง จะทำให้เกิดศรัทธา ซึ่งเป็นด่านแรก ของการเป็นศิษย์เป็นครู คนเราเมื่อเกิดความศรัทธาแล้ว อะไรๆ ก็ดูง่ายไปหมด เรียกว่าใจให้แล้ว ฉันได้รับความศรัทธาจากลูกศิษย์แทบทุกรุ่น เพราะฉันสร้างศรัทธา สร้างฉันทะให้ตัวเองก่อนเสมอ

เด็กวัยรุ่นชอบร้องรำทำเพลง ฉันก็เคยนำเพลงมาเป็นสื่อให้เด็กได้ร้องเล่น เต้นรำ เขียนคิควิเคราะห์ก็สนุกเท่านั้นเอง บางครั้งฉันก็พบเพชรที่ออกแรงเจียรไน อีกเล็กน้อยก็จะมีแสงแวววับ มีคุณค่า

สื่อหรือเครื่องมือช่วยสอนของฉันหาง่าย จัดทำไม่ค่อยเสียเงินเสียทองเท่าไรนัก ไม่ซับซ้อน เพราะฉันคิดว่าสื่อที่ดี คือตัวช่วยที่ดีให้เด็กรู้เร็ว เข้าใจง่าย จำได้นาน ประหยัด มีประโยชน์ และประยุกต์ได้อย่างหลากหลาย

"คนเราเมื่อเกิดความศรัทธาแล้ว
อะไรๆ ก็ดูง่ายไปหมด"

"สื่อที่ดี คือตัวช่วยที่ดีให้เด็กรู้เร็ว เข้าใจง่าย
จำได้นาน ประหยัด มีประโยชน์
และประยุกต์ได้อย่างหลากหลาย"

ฉันชอบเล่าเรื่องสั้น เรื่องจริง ข่าวด้านการณ หรือนิทานให้เด็กฟัง เพื่อเชื่อมโยงความรู้ ความคิดต่างๆ ตามแต่จุดประสงค์ที่ฉันต้องการให้เป็นไป นิทานก็เช่นเดียวกับสื่อที่ยกตัวอย่างมาแล้ว เด็กๆ ชอบฟังนิทานเพราะเพลิน ได้คิด จำได้เร็ว นิทานเรื่อง "หมาออกลูกก็ตัว" ฉันจะใช้บ่อยในกรณีที่เด็กๆ ทำงานไม่รอบคอบ ทำงานขอไปที เหมือนกับคนรับใช้ที่ไม่รอบคอบ เห็นสุนัขคลอดลูกก็รีบรายงานเจ้านาย แต่เมื่อเจ้านายซักถามก็ตอบไม่ได้ ต้องวิ่งไปคุ้ยที่ละครั้งๆ ซึ่งผิดกับคนที่มีความรอบคอบ เห็นแล้วสังเกต จดจำ สามารถรายงานครั้งเดียวได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งทำให้ผู้รับรายงานพึงพอใจ เด็กๆ จะชอบฟังมาก และจะจำจนขึ้นใจ เกิดความระมัดระวังมากขึ้น

การสอนทุกครั้งฉันไม่เคยละเลยเรื่องของการสร้างบทเรียนให้มีชีวิต และสอนทักษะชีวิตควบคู่กันไปทุกครั้ง มิใช่สอนแค่เนื้อหาวิชาการ เด็กๆ จะได้ลงมือปฏิบัติ ถ้าเป็นการฝึกทักษะก็ต้องลงมือปฏิบัติจริงทุกครั้งไป ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การฟัง การพูด การเขียน การวิเคราะห์ การสื่อสารทุกรูปแบบ

เนื้อหาบทเรียนที่สร้างเป็นหน่วยการเรียนรู้ ฉันจะนำมาจากปัญหาในโรงเรียน ปัญหาของสังคม ประเทศชาติ เช่น หน่วยการเรียนรู้ "ไ้ร่วมพระบารมีปกเกล้า" ความต้องการของฉันคือให้เด็กรู้ตัวตนของตนเองว่าเป็นนักเรียนอยู่ในโรงเรียนของพระองค์ท่าน โรงเรียนนี้มีที่มาอย่างไร หรือหน่วยการเรียนรู้ "อ้อมไม่มีอด จดไม่มีจน" ฉันต้องการให้เห็นความสำคัญของการวางแผนชีวิตอย่างรอบคอบ หรือหน่วยการ

เรียนรู้ "โรงเรียนสวยด้วยมือเรา" ที่ฉันต้องการให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นต้น

นอกจากเทคนิคดังกล่าวแล้ว ฉันใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ฉันได้รวบรวมและสังเคราะห์จากพระราชดำรัส และหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กระบวนการจัดการเรียนรู้นี้ ได้แก่

๑. การระเบิดภายในใช้ศรัทธา
๒. ศึกษาความรู้คู่คุณธรรม
๓. นำสู่การปฏิบัติอย่างถูกต้อง รอบคอบ ระมัดระวัง ป้องกันความเสี่ยง
๔. ตรวจสอบอย่างรอบคอบและพัฒนาให้ก้าวไกล

สิ่งที่ฉันให้ความสำคัญมากพอๆ กับเนื้อหากระบวนการสอน คือคุณธรรม ฉันรู้ตัวฉันว่า ฉันมีความมุ่งมั่นตั้งใจ ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในการอบรมสั่งสอนนักเรียน ฉันซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพของฉัน ความรู้ใดๆ ฉันมีเคยปิดบัง ฉันประสิทธิ์ประสาทให้ลูกศิษย์ด้วยความเต็มใจ

ไม่ว่าจะเป็นความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน การคิด การทำงานอย่างมีระเบียบ มีเหตุ มีผล พอควรแก่ตนเอง ฉันสอดแทรกตลอดเวลา เรียกว่าให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตก็ได้ ลูกศิษย์ของฉันหลายคนพัฒนาได้ไ้แต่อีกจำนวนมาก ค่อยๆ มีพัฒนาการและมีวิถีชีวิตเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น ส่วนความรู้ทักษะในการใช้ภาษาไทยสื่อสาร ความตระหนักถึงคุณค่ามรดกทางวรรณคดี วรรณกรรม เด็กๆ มีความรู้ มีพัฒนาการตามความสามารถของแต่ละคน

ความสำเร็จในความเป็นครูของฉัน ฉันคิดว่าสืบเนื่องมาจากฉันรักครู ฉันชอบอาชีพครู ฉันอยากเป็นครูศิในดวงใจของลูกศิษย์ ฉันมีความมุ่งมั่นตั้งใจจริง ฉันวางแผนและทำงานอย่างมีความพอประมาณ มีเหตุ มีผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง มีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง และมีคุณธรรมกำกับตลอดเวลาที่ฉันเป็นครู ... "นี่แหละคือครูอย่างฉัน"

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา

นางมาลินี ทับทิมชัย

ประกายความคิดในวันเริ่มต้น

"โรงเรียนมีนโยบายให้ทุกหมวดวิชาคิดดำเนินโครงการใหม่ๆ เพื่อให้เห็นถึงการพัฒนา...ฉันมองเห็นปัญหาที่ก่อตัวขึ้นเรื่อยๆ ของเด็กไทย นั่นคือปัญหาการใช้ภาษาไทยที่ไม่ถูกต้อง อ่านหนังสือไม่ออกบ้าง พูดจาไม่ชัดบ้าง ใช้ถ้อยคำก็ไม่เหมาะสม โครงการนี้จึงเป็นโครงการที่ฉันต้องการแก้ปัญหาการใช้ภาษาไทยของนักเรียนโรงเรียนศรีวิชัย ที่จริงฉันแอบคิดว่าอยากมีโอกาสได้แก้ปัญหาการใช้ภาษาไทยของเยาวชนไทยทุกคนด้วยซ้ำไป"

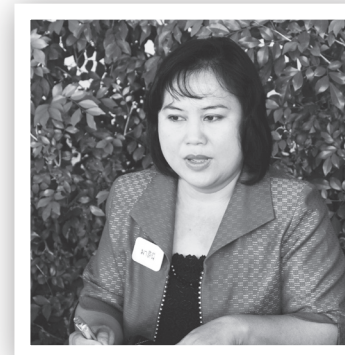

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม
สังกัด สพฐ.
ระดับชั้นที่เปิดสอน มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

มาลัยดอกรัก

โดย นางมาลินี ทับทิมชัย

เรื่องเล่าของดิฉันมีชื่อว่า "มาลัยดอกรัก" เขียนขึ้นจากความรู้สึกประทับใจในวันไหว้ครูเมื่อครั้งที่ผ่านมา เพราะมีศิษย์เก่ากลับมาหาหลายคน พวกเขานำพวงมาลัยมากราบดิฉันและบอกว่าคิดถึงอาจารย์ กราบขอบพระคุณที่ปลูกฝังสั่งสอนให้เขามีวิชาความรู้ มีความสามารถพิเศษที่เขานำเอาไปใช้ในการเรียนและการดำเนินชีวิต บางคนบอกว่าถ้าไม่ได้อาจารย์ เขาคงเขียนเรียงความในการสอบเข้าคณะนิติศาสตร์ไม่ได้ สอบสัมภาษณ์ไม่ได้

ดิฉันมองพวงมาลัยที่เหี่ยวเฉาแล้วด้วยหัวใจที่สดชื่น ทำให้ต้องนึกย้อนไปในอดีตเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ดิฉันได้เสนอโครงการ "คลินิกภาษา" ในที่ประชุมกลุ่มสาระวิชาภาษาไทย มีคนแย้งว่ามีที่อื่นเขาทำกันแล้ว ก็ "หมอภาษา" ไง

ดิฉันจึงถามกลับไปว่า เขาทำกันแล้ว แล้วโรงเรียนเราทำหรือยัง และทำไมไม่ทำ ความแปลกใหม่ไม่ใช่สิ่งดีเสมอไป **ความคิดของเราอาจไปคล้ายกับของคนอื่น แต่ถ้าเกิดประโยชน์ค่อนักเรียน เราก็ควรทำ**

แรงบันดาลใจมาจากการที่ดิฉันมองเห็นปัญหาในการใช้ภาษาไทยของเยาวชนในฐานะเป็นครูภาษาไทยเหมือนเป็นเมืองหน้าด่านที่ต้องรับศึกก่อน เด็กไทยใช้ภาษาไทยผิดเพี้ยนไปมาก ดังนั้น โครงการคลินิกภาษาจึงเกิดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้าง

แหล่งเรียนรู้ไว้แก้ปัญหาการใช้ภาษาไทยของนักเรียน เสมือนหมอนี่มีคลินิกรักษาคนไข้ โครงการได้รับการอนุมัติได้รับงบประมาณดำเนินการ

แต่ปัญหาคือจะอย่างไรให้นักเรียนสนใจและเข้ามาให้เรารักษา ในปีแรกเราจะมีเฉพาะนักเรียนที่ครูสอนภาษาไทยคัดกรองและส่งมาให้เราพัฒนา ซึ่งนักเรียนเหล่านี้ก็จะขาดความรับผิดชอบและเบื่อหน่ายต่อการเรียนอยู่แล้ว จึงทำให้เกิดปัญหาในการติดตามมาก ในช่วงเวลานั้น โรงเรียนโดยท่านผู้อำนวยการได้มีนโยบายให้ครูจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงมีการให้ความรู้ในหลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไขแก่ครูและนักเรียน

ดิฉันรู้ซึ้งและศรัทธาในหลักปรัชญาอยู่แล้ว ประกอบกับความจงรักภักดีในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเต็มใจทุ่มเทแรงกายแรงใจเป็นอย่างยิ่งที่จะนำหลักปรัชญามาปรับใช้ในกระบวนการดำเนินโครงการ เริ่มจากการให้เขารู้จักใช้เหตุผลในการตระหนักให้เกิดความรักและหวงแหนที่จะอนุรักษ์ภาษาไทย ใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง จัดนักเรียนผู้ทรงรณรงค์เรื่องการใช้ภาษาไทยทางเสียงตามสาย พูดหน้าเสาธงในตอนเช้า คัดคำขวัญเชิญชวน ประกาศรับสมัคร "หมอนอาสา" จากนักเรียนชั้น ม.ปลายที่มีความสามารถพิเศษ เช่น ลายมือสวย อ่านหนังสือคล่อง แต่งกลอนเก่ง มีทักษะการพูด มาฝึกฝนพัฒนาเพื่อให้เป็นเจ้าหน้าที่ในการให้บริการ เป็นการปลูกฝัง

"เป้าหมายของเราคือ
การได้พัฒนาความรักคอกน้อยๆ ของคนรักคันใหญ่
ให้เป็นคนที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน
ทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้ และคุณธรรม"

"อยากมีโอกาสได้แก้ปัญหาการใช้ภาษาไทย
ของเยาวชนไทยทุกคนด้วยซ้ำไป"

คุณธรรม การมีจิตอาสา ใช้คุณธรรมนำความรู้ ปราบกฏว่าโครงการเริ่มคึกคัก มีนักเรียนเข้ามาฝึกฝนพัฒนาโดยไม่ต้องรอให้ครูบอก

คลินิกของเราจะเปิดบริการในช่วงพักกลางวันและหลังเลิกเรียน คังนั้น ทั้งผู้ที่มารักษาและผู้ให้การรักษาต้องมีความเสียสละเวลาของตนเอง ดิฉันมองเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นักเรียนมีพื้นที่ในการแสดงออก มีภาวะผู้นำ และเห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเองด้านการใช้ภาษาไทย ครูให้นักเรียนเป็นพิธีกรในกิจกรรมต่างๆ เป็นผู้ประกาศเสียงตามสาย ได้รับรางวัลจากการประกวดแข่งขันความสามารถในวิชาภาษาไทยกันมากมาย เมื่อสิ้นปีการศึกษามีการประเมินโครงการ ผลอยู่ในระดับดีมาก จึงเป็นโครงการต่อเนื่องมาจนถึงทุกวันนี้

โครงการคลินิกภาษาได้รับการรางวัล Best Practice จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต ๑ พร้อมๆ กับที่โรงเรียนของเราได้รับการคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง ๒๕๕๐ นับเป็นความภาคภูมิใจของชาวศรีวิชัยวิทยา

แต่ไม่ใช่เป้าหมาย หากแต่เป้าหมายของเราคือ การได้พัฒนาความรักคอกน้อยๆ ของคนรักคันใหญ่ ให้เป็นคนที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้ และคุณธรรม สามารถน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่วิถีชีวิตได้ พวงมาลัยที่ดิฉันได้รับในปีนีไม่ใช่ปีแรก และต้องไม่ใช่ปีสุดท้ายแน่นอนค่ะ

ในปีการศึกษา ๒๕๔๘ ฉันเขียนโครงการคลินิกภาษาเป็นโครงการต่อเนื่อง ดำเนินการอย่างปีที่ผ่านมา โดยมีการปรับปรุงพัฒนาแบบฝึกต่างๆ จัดหาหนังสือมาเป็นสื่อส่งเสริมการอ่าน โดยฉันคิดว่าโครงการจะดำเนินไปด้วยดี แต่แล้วปัญหาที่เกิดขึ้นครูในหมวดวิชาภาษาไทยมีหน้าที่พิเศษที่ต้องรับผิดชอบกันมากมาย จากที่เคยมาแก้ปัญหาให้นักเรียนที่คลินิกภาษาบ้างก็ค่อยๆ หายไป จากที่เคยคัดกรองส่งนักเรียนมาบ้างก็ค่อยๆ หายไปเช่นกัน อาจารย์บางท่านก็บ่นว่าหนวกหู เพราะคลินิกอยู่ติดกับห้องพักครู มันเป็นเรื่องที่ฉันต้องแก้ปัญหาให้ได้ แต่จะอย่างไรดี

ฉันเริ่มรู้สึกท้อ รู้สึกสับสนอยู่พักหนึ่ง แต่แล้วฉันก็มีกำลังใจขึ้นมาอีกครั้ง เพราะยังคงมีนักเรียนมาให้ฉันสอนและฝึกฝนอยู่เสมอ นอกจากนี้ เริ่มมีกลุ่มนักเรียนที่สนใจพัฒนาตัวเองเข้ามาขอฝึกการออกเสียงคำ ฝึกการพูด เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เขาต้องทำกิจกรรมกับโรงเรียนและต้องใช้ความสามารถในการใช้ภาษาไทยเป็นหลัก เนื่องจากโรงเรียนโดยท่านผู้อำนวยการทิพวรรณ ยิ้มสวัสดิ์ ได้เปิดพื้นที่หรือให้โอกาสนักเรียนได้แสดงออก ได้ฝึกความเป็นผู้นำ ซึ่งนักเรียนเหล่านี้ทำให้ฉันเกิดความคิดในการแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรขึ้นมาทันที เมื่อนักเรียนกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนาให้อยู่ในระดับที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนด้วยกันได้ เขาจึงเป็น "หม้ออาสา" ของคลินิกภาษา

"มีการศึกษาหาความรู้ คิดค้นพัฒนา และมีคุณธรรมในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง"

"เขาทำกันแล้ว แล้วโรงเรียนเราทำหรือยัง และทำไมไม่ทำ"

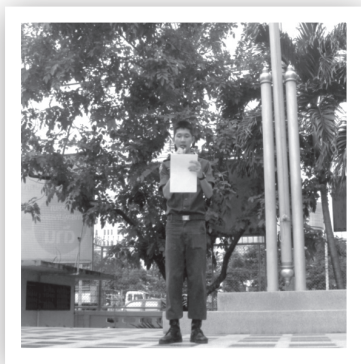

ในช่วงเวลานั้นฉันได้รับทราบถึงแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย เนื่องจากท่านผู้อำนวยการได้มีนโยบายให้ครูและนักเรียนได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ฉันเริ่มคิดในใจที่จะศึกษาหลักการนี้อย่างละเอียด เนื่องจากมีหน้าที่ที่ต้องฝึกสอนนักเรียนพูดสุนทรพจน์ กล่าวเฉลิมพระเกียรติพระองค์ท่าน และต้องจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนด้วย ทำให้ทราบว่าแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกเรื่อง ไม่เพียงแต่การประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือเรื่องเศรษฐกิจเท่านั้น เพราะหลักการสอนถึงความรู้จักพอประมาณ การมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกัน โดยอยู่บนพื้นฐานเจื้อนไขของความรู้และคุณธรรม และนี่คือทางออกของโครงการคลินิกภาษานั้นเอง

ในปีการศึกษา ๒๕๕๐ ฉันเสนอโครงการอีก ซึ่งก็ได้รับการอนุมัติ ฉันจึงเริ่มต้นปรับรูปแบบของการดำเนินโครงการในส่วนของขั้นตอนการดำเนินโครงการ คือวางแผนนำปัญหาและอุปสรรคของปีที่ผ่านมามาปรับปรุงแก้ไข ขออนุญาตแต่งตั้งนักเรียนเป็นเจ้าหน้าที่ประจำคลินิกภาษา หรือ "หม้ออาสา" จัดเตรียมฝึกพัฒนาให้ "หม้ออาสา" มีความรู้ความสามารถเพียงพอแก่การแก้ปัญหาให้นักเรียนที่เข้ามาบำบัด

รักษา โดยให้ยึดหลักความเมตตา มีจิตอาสาที่จะเสียสละเวลาในการฝึกฝนพัฒนาผู้อื่นอย่างจริงจัง ในขณะที่ตัวกันตนเองก็ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้มีความรู้ความสามารถยิ่งขึ้นไปด้วย ซึ่งการจะมาปฏิบัติหน้าที่ต้องเป็นช่วงที่ว่างเว้นจากการเรียนได้แก่ ช่วงพักกลางวันและตอนหลังเลิกเรียน เป็นการแบ่งเวลา และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยแบ่งแยกไปตามความถนัด เช่น คนไหนลายมือสวยก็ให้เป็นหมอรักษาโรค "ลายมือวิบัติ" คนไหนอ่านหนังสือคล่องและออกเสียงถูกต้องก็เป็นหมอรักษาโรค "อ่านอัปยศ" คนที่มีความสามารถด้านการพูดก็ให้เป็นหมอรักษาโรค "พูดอ้ออึ้ง" ได้ผลนะกะ พี่ๆ เขาสอนน้องๆ หรือเพื่อนแนะนำเพื่อน เป็นบรรยากาศที่เป็นกันเอง มีนักเรียนสนใจมาใช้บริการกันมากมาย

เมื่อมีการปฏิบัติงาน ก็จะมีการประชุมประเมินผลเป็นระยะๆ โดยหมออสาจะมีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานอยู่เสมอๆ เด็กๆ เสนอความคิดขึ้นมาว่าวัยของนักเรียนนั้นสนใจในเรื่องของการฟังเพลงหรือร้องเพลงกันมาก จึงคิดสื่อให้นักเรียนได้พัฒนาการอ่านจากการร้องเพลง ฉันทำบันทึกขอเครื่องคอมพิวเตอร์จากมหาวิทยาลัยภาษาไทย ๑ เครื่อง และลงโปรแกรมเพลงคาราโอเกะให้นักเรียนที่ชอบร้องเพลง ฝึกอ่านตัวหนังสือ และฝึกออกเสียงคำจากการร้องเพลงคาราโอเกะ แต่มีข้อแม้ว่าต้องเป็นเพลงที่มีเนื้อหาสร้างสรรค์และฝึกภาษาได้เป็นอย่างดี เช่น เพลงของขวัญจากก้อนดิน เพลงต้นไม้ของพ่อ เพลงพระราชนิพนธ์ และที่นักเรียนจะชอบร้องมากคือเพลงลูกทุ่ง น่าดีใจจริงๆ

หมอรักษาโรค "พูดอ้ออึ้ง"

"นักเรียนมีพื้นที่ในการแสดงออก มีภาวะผู้นำ และเน้นความสำคัญในการพัฒนาตนเอง ด้านการใช้ภาษาไทย"

ต่อจากนั้น ฉันก็เกิดความคิดสร้างสื่อเพิ่มขึ้นอีกเพื่อให้หลากหลาย และใช้เทคโนโลยีคือสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือ E-book ให้นักเรียนได้ฝึกอ่าน เด็กๆ ตื่นเต้นกันใหญ่ โครงการคลินิกภาษาเป็นที่รู้จักของครูและนักเรียนมากขึ้น ผู้ที่เข้ารับการพัฒนามิใช่เพียงแต่เป็นนักเรียนที่มีปัญหาเท่านั้น แต่ขยายวงกว้างไปยังนักเรียนที่สนใจจะพัฒนาตนเอง เช่น คณะกรรมการสภานักเรียน คณะกรรมการสโมสรอินเตอร์แรคท์ ซึ่งนักเรียนเหล่านี้จะต้องเป็นผู้นำและต้องใช้ความรู้ความสามารถด้านการใช้ภาษาไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านการพูด ฉันจึงเป็นผู้รับหน้าที่ฝึกฝนนักเรียนเป็นพิธีกรของโรงเรียน เช่น เป็นพิธีกรดำเนินกิจกรรมหน้าเสาธงในตอนเช้า ซึ่งเดิมครูจะผูกขาดความเก่งอยู่คนเดียว

ในปีการศึกษา ๒๕๕๑ ฉันยังคงเสนอโครงการคลินิกภาษาอย่างต่อเนื่อง เพราะจากการประเมินผลโครงการเป็นที่น่าพอใจ และเห็นสมควรปฏิบัติต่อไป เมื่อมีปัญหา ก็จะนำมาปรับปรุงพัฒนาในปีต่อไป ส่วนหมออสาจะหมุนเวียนเปลี่ยนไปบ้างบางคน เพราะจบการศึกษาไป แต่ก็จะมีรุ่นใหม่มารับแทนที่

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นของการดำเนินคลินิกภาษา มาจากการที่ฉันรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักการพอประมาณ มีการศึกษาหาความรู้ คิดค้นพัฒนา และมีคุณธรรมในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง ซึ่งหลักการนี้ได้ถ่ายทอดไปยังนักเรียนของฉันด้วย

4. สรุปความรู้ที่นักเรียนได้รับและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

4.1 ความรู้ทางคณิตศาสตร์

ต้องการหาเศษส่วนและทศนิยม ซึ่งมีประโยชน์มาก เพราะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การประกอบอาหาร การทำของ และ การวัดของของใช้ในบ้านได้ เร็วขึ้น ที่จะศึกษาเพิ่มเติมอีก เป็นแนวพื้นฐานไปฝึกให้กับเขา

4.2 ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1) ความพอประมาณ

คือการที่เรามีความสุข อ่อนแอ และเพื่อน ๆ ประกอบการประกอบอาชีพที่สนใจได้ มีความสุขและพอใจ มีความพอเพียง อยู่ได้โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ดังนั้นพื้นฐานให้กับตนเอง คือ การดำรงตนที่มีความพอเพียง คือ สุข ความเจริญก้าวหน้าไปตามลำดับ ไม่หลงใหลเอาเปรียบพวคนางค์

2) ความมีเหตุผล

คือการที่เราเรียนทางสายกลาง ทำอะไรใช้ความจำเป็นและเป็นหลัก วิชาของเรามีเหตุผล เติบโตขึ้นและเติบโตไปอย่างช้า ๆ ชีวิตที่สมดุล มันคือ ยั่งยืน ทุกคนมีความสุขและพอใจ

3) ความมีภูมิคุ้มกัน

คือ การที่เราสามารถปรับตัวและเรียนรู้ในการปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ทันเวลาและทันที่ รู้จักเก็บเกี่ยวความรู้ที่จำเป็นและใช้ให้เป็นประโยชน์ มีเพื่อนเป็นคนที่สามารถช่วยกันเรียนรู้ในทางที่ดี ๆ แล้วจึงใช้วิชาที่เรียนมาเพื่อสร้างรายได้และรายได้ที่พอเพียง ซึ่งจะเป็นอย่างนี้ที่เรียนมาเพื่อใช้สร้างรายได้และรายได้ที่พอเพียง

4) เกื้อหนุนความรู้

คือการที่เรา มีความรอบรู้ รอบคอบ มีความระมัดระวัง ในการนำวิชาที่เรียนมา มาใช้ ในการวางแผน การดำเนินการทุกขั้นตอน เพื่อสร้างประโยชน์ การพัฒนาให้กับผู้ประกอบอาชีพ เพื่อให้เกิดผล หรือก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ

5) เกื้อหนุนคุณธรรม

คือ การที่เราสามารถสร้างพื้นฐานจิตใจของคน ให้มีความดี มีความซื่อสัตย์ และมีความรอบคอบ ความรอบรู้ ดำเนินชีวิตด้วยความดี ความดี ความดี มีสติปัญญา

คณิตศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา

นางวาริน รอดบำเรอ

ประกาศความคิดในวันเริ่มต้น

"ความล้มเหลวในการเรียนของลูกที่มีแม่เป็นครู คือลูกตัวเองจบ ป.๖ แล้วหาที่เรียนต่อไม่ได้ จึงได้เกิดแนวคิดว่ายังคงมีผู้ปกครองอีกหลายท่านที่วางใจในครูผู้สอน แต่ทำไมจึงมีความล้มเหลวเกิดขึ้น จึงได้ปฎิญาณว่า ต่อไปนี้เราจะตั้งใจสอนให้ดีที่สุด ให้นักเรียนของเราประสบความสำเร็จสมกับความรู้ที่ผู้ปกครองมี จึงได้นำมากระแสรายการคำรณในเรื่องหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง และกระบวนการเชื่อมโยงเพื่อขับเคลื่อนความพอเพียง นั่นคือ "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" สู่การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างครบถ้วนและสมดุลทั้ง ๔ ด้าน จึงได้นำปัจจัยต่างๆ มาบูรณาการเชื่อมโยงการเรียนการสอน โดยเข้าใจผู้เรียน เข้าใจสาระ เข้าใจการเรียนการสอน โดยเริ่มให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตัวเอง ทั้งสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว สิ่งที่อยู่ในสังคม มาเชื่อมโยงสู่สาระที่สอน และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำหลักคิด ความรู้ คุณธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้" +x

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม

สังกัด สพฐ.

ระดับชั้นที่เปิดสอน มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

การเรียนรู้เรื่องสถิติ โดยผ่านกิจกรรมสื่อสัมพันธ์คณิต พิชิตความพอเพียง

โดย นางวาริน รอดบำเรอ

พูดถึงวิชาคณิตศาสตร์หลายคนเบ้าหน้าหนี บ่นว่ายาก โดยเฉพาะเนื้อหาสถิติ ครูก็ไม่อยากสอน นักเรียนก็ไม่อยากเรียน เพราะเนื้อหาแม้แต่พรรณนาถึงข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล แล้วจะอย่างไร นี่คือปัญหา

ผู้เล่าได้น้อมนำกระแสพระราชดำรัสของพระเจ้าอยู่หัว "การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา" เป็นกระบวนการขับเคลื่อนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในสาระสถิติ ให้ครอบคลุมทั้ง ๔ ด้าน (ในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม) ได้อย่างสมดุล ตามคำกล่าวของ ดร.ปรียานุช พิบูลสรารุณ หัวหน้าโครงการวิจัย เศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อให้เกิดการเข้าใจและเข้าถึง จึงใช้ข้อมูลใกล้ตัวนักเรียนมาเป็นแหล่งการเรียนรู้ เช่น การหาค่าเฉลี่ยจากบัญชีรับจ่ายของนักเรียน ความถี่สะสมจากสมุดบันทึกความดี การแจกแจงความถี่ของขยะน่าซัง หรือโครงงานคณิตศาสตร์ นักสำรวจน้อย การรับประทานอาหารเช้าให้หมดจาน ทำคิถวายในหลวง รวมไปถึงการมีจิตอาสา

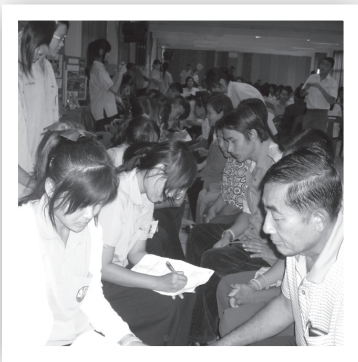
จริงๆ แล้วการเรียนรู้ไม่ใช่ว่าจะอยู่ในตำราหรือในห้องเรียนเท่านั้น การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยผ่านกิจกรรม "สื่อสัมพันธ์คณิต พิชิตความพอเพียง" เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ประสบผลสำเร็จในการสร้างสายสัมพันธ์สู่ครอบครัวแห่งความพอเพียง

อีกทั้งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในสาระสถิติทั้งสิ้น กิจกรรมนี้เริ่มจากวีวประกอบเพลง "พ่อของแผ่นดิน" (ปลุกใจให้จงรักภักดี) กิจกรรมตามรอยคนเก่ง (ผู้ปกครองที่ประสบผลสำเร็จในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เช่น ปลูกผัก ทำปุ๋ยชีวภาพใช้เอง สบู่ก้อน लेकरมกันไว้ล้างมือ นำน้าเลียงปลาไปรดน้ำต้นไม้ นายหน้าขายประกัน ตักข้าวแต่พอกิน การแบ่งปันเพื่อนบ้าน ช่วยเหลืองานวัด) กิจกรรมนันทนาการเกมเพลง (แทรก) สร้างความคุ้นเคย กิจกรรมรอบรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการสนทนา และการถามตอบผู้ปกครองของพิธีกร (ครอบคลุมทั้ง ๔ ด้าน) เช่น นมหมคอายุคอกเบี้ย ภาวะโลกร้อน ให้เวลากับลูก กิจกรรมเสริมทักษะการคิดด้วยคณิตศาสตร์ (สร้างกล่อง ทายตัวเลข คีบลูกปิงปอง)

นักกิจกรรมคนเก่งของเรา นางสาวโสภิตา ทองหนูน้อย ต้องทำงานหาเงินเรียนเอง พิธีกรวิเคราะห์เรื่องเล่าความพอประมาณ การรู้จักประมาณตน การแบ่งเวลาในการทำงานและการเรียน การมีเหตุผล การวิเคราะห์การทำงานในแต่ละขั้นตอน การคำนวณเวลาและรายรับที่ได้ และคำนึงถึงการได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับการทำงาน การมี

"จริงๆ แล้ว การเรียนรู้
ไม่ใช่ว่าจะอยู่ในตำราหรือในห้องเรียนเท่านั้น"

"สื่อสัมพันธ์คณิต พิชิตความพ้อเพียง"

ภูมิคุ้มกัน เมื่อทำงานรู้จักอ้อม ทำให้มีเงินฝากในธนาคาร ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น การใช้ความรู้ นักเรียนได้ใช้ความรู้ที่เรียนมาในการทำงาน การมีคุณธรรม ได้แก่ คุณธรรมการมีน้ำใจ ความรับผิดชอบ การประหยัด การอดทน อคณัตถ์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดีมีความสุข

จากนั้นมีการทดสอบความรู้ในการนำความพ้อเพียงไปประยุกต์ใช้ โดยผู้ปกครองและนักเรียนช่วยกันทำ (ได้ pre-test เฉพาะผู้ปกครองแล้ว) ท้ายสุดเป็นกิจกรรมเสริมสร้างสายสัมพันธ์ในครอบครัว นักเรียนนั่งคุกเข่ากราบบนตักผู้ปกครองและสวมกอดแสดงความรักต่อกัน

งานสิ้นสุดลงด้วยรอยยิ้มและน้ำตาของความอบอุ่นในสายสัมพันธ์ของครอบครัว ก่อนกลับผู้ปกครองเยี่ยมชมผลงานของนักเรียน เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลง ครูและนักเรียนสรุปผลกิจกรรมและเชื่อมโยงไปสู่การสรุปเนื้อหาสถิติ เช่น ข้อมูลที่รวบรวมได้จากผู้ปกครองที่มาร่วมกิจกรรมในด้านของความพ้อเพียง เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีปฐมนิเทศหรือทฤษฎี อายุเฉลี่ยของผู้ปกครอง (ค่าเฉลี่ยเลขคณิต) การนำเสนอข้อมูลด้วยกราฟฮิสโทแกรม หรือแผนภาพต้นไม้ นับเป็นการเรียนรู้สาระสถิติโดยผ่านกิจกรรมที่ประสบผลสำเร็จและสะท้อนให้เห็นถึงการนำเศรษฐกิจพ้อเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนและผู้ปกครองได้อย่างสมดุลทั้ง ๔ ด้าน ภายใต ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข

"งานสิ้นสุดลงด้วยรอยยิ้มและน้ำตาของความอบอุ่นในสายสัมพันธ์ของครอบครัว"

๕

ตั้งแต่ย้ายมาสอนที่โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา เมื่อปีการศึกษา ๒๕๒๒ ได้รับมอบหมายให้สอนคณิตศาสตร์ชั้น ม.๕ มาโดยตลอดจนปัจจุบัน เนื้อหาคณิตศาสตร์ส่วนใหญ่ค่อนข้างเข้าใจยาก แต่ผู้เล่าได้ใช้สิ่งใกล้ตัวนักเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือสิ่งที่ภาคภูมิใจของนักเรียนมาสร้างเป็นใบความรู้บูรณาการเนื้อหาสาระ และเชื่อมโยงไปสู่ความพอเพียงลงไปให้เขาได้เรียนรู้

กระบวนการจัดการความรู้มีประโยชน์จริงๆ อยากให้คุณครูได้นำไปใช้ ตัวอย่างเช่น ในช่วงโม่งคณิตศาสตร์ เมื่อเข้าสอนจะให้นักเรียนออกมาเล่าถึงความภาคภูมิใจของตนเองช่วงปิดเทอมว่าได้ทำความคืออะไรบ้าง แล้วสุ่มให้นักเรียนออกมาเล่า นักเรียนบอกว่า เขาไม่มีโอกาสไปเที่ยว ไม่มีโอกาสไปสร้างความภาคภูมิใจที่นั่นที่นี่ แต่เขามีความภาคภูมิใจที่ได้ทำดี เขาบอกว่าการทำความดีของเขา คือการปฏิบัติธรรม ซึ่งปฏิบัติมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จนบัดนี้ ผู้เล่าถามว่าจะรู้ได้อย่างไรว่าเธอปฏิบัติธรรมจริง วันรุ่งขึ้นเขานำสมุดบันทึกมาให้ดู เขาปฏิบัติธรรมทุกวันที่มีโอกาส แล้วจดบันทึกทุกวัน เล่มหนึ่งหมดไปแล้ว เล่มสองก็มา

สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความคิดขึ้นว่า ทำไมจึงไม่นำสิ่งที่เด็กทำดีแบบนี้มาเป็นแบบอย่าง ทุกวันนี้ที่หน้าเสาธง ตอนเช้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ จะมีแต่ประกาศชื่อนักเรียนที่ไปสอบแข่งขันชนะเลิศการประกวดต่างๆ แต่ทำไมเราไม่เปิดโอกาสให้เด็กที่ทำความดีได้มาเผยแพร่ตรงนี้บ้าง จึงนำบันทึกของนักเรียนไปเสนอท่านผู้บริหาร "ทิวรรณ อัมมสวัสดิ์" ท่านฟังอย่างสงบ ถูสมุดบันทึกความดี จำชื่อเด็กไว้ พอวันรุ่งขึ้นท่านเรียกชื่อ นายกิตติพงษ์ ห้วยหงษ์ทอง นักเรียนชั้น ม.๕/๒ ให้ขึ้นมาหน้าเสาธง แล้วให้กิตติพงษ์นำพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ นั่งสมาธิ นักเรียนทั้งโรงเรียนนั่งสมาธิอย่างสงบ และนั่งฟังกิตติพงษ์กล่าวสิ่งที่คิดมาต่างๆ

"เพื่อให้เกิดการเข้าใจและเข้าถึง
จึงใช้ข้อมูลใกล้ตัวนักเรียนมาเป็นแหล่งการเรียนรู้"

เมื่อเด็กคนนี้ได้มีโอกาสแสดงความคิด พฤติกรรมของเขาก็เปลี่ยนแปลงไป จากเด็กเรียนอ่อน เวลาเรียนเขาจะอยู่หลังห้องและก้มหน้าไม่สบตาครู เทอมที่แล้วได้เกรด ๑ ในวิชาคณิตศาสตร์ แต่เมื่อเราได้ค้นพบเขา ให้เขาได้มีโอกาสแสดงออก ตอนนี้ขณะเรียนเขาจะเงยขึ้นคอมองครูสอนอย่างตั้งใจ บางครั้งก็เปลี่ยนมานั่งข้างหน้า และมีการซักถามขณะเรียนมากขึ้น ทุกคนมีความดี คุณครูต้องเห็นความดีที่มีอยู่ในตัวตนของผู้เรียนออกมาให้ได้

ผู้เล่านำความคิดตรงนี้ไปต่อยอดเป็นใบงาน "แบบบันทึกการทำความดี ด้วยการถือศีล ๕" โดยให้นักเรียนบันทึกแต่ละวัน เขาทำศีลข้อไหนบ้าง และสาเหตุที่ต้องทำศีลเพราะอะไร เมื่อบันทึกได้ครบ ๑ เดือน ให้ทุกคนนำแบบบันทึกความดีมาเป็นสื่อในการเรียนรู้เรื่องความดีสะสม โดยนำแบบบันทึกนั้นเป็นการสะสมบุญบารมี วันไหนที่นักเรียนไม่ทำศีลเลยใน ๕ ข้อ ครูจะให้ ๑๐ คะแนน ถ้าผิดข้อหนึ่งก็เหลือ ๔ คะแนน แล้วเรามาดูว่าสะสมบารมีกันได้กี่คะแนน นักเรียนก็ได้เรียนเรื่องความดีสะสมโดยไม่รู้ตัว หลังจากนั้นเราก็นำมาสะท้อนพูดคุยกันถึงเรื่องการทำความคิด

การสอนไม่ใช่ว่าจะราบเรียบอย่างที่คิดไว้เสมอไป วันหนึ่งขณะสอนนักเรียนคนหนึ่งกำลังแอบโทรศัพท์ เจอโอกาสเหมาะเลย ผู้เล่าสั่งให้นักเรียนนำบัตรเติมเงินโทรศัพท์ที่ใช้แล้วมาอวดกันในวันรุ่งขึ้น ใครไม่มีให้ขอเพื่อน (วันนั้นนักเรียนนำบัตรเติมเงินมากันทุกคน) นักเรียนเขาก็เอามาอวดกันใหญ่ (รูปภาพในบัตรสวยงามและหลากหลาย)

เมื่อมีการจัดการเรียนการสอนนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรกลงไปในการสอนแล้ว ผู้เล่าก็มาตั้งคำถามว่า แล้วเราจะรู้ได้อย่างไรว่าสิ่งที่เราสอนประสบผลสำเร็จ นักเรียนรู้ เข้าใจ และใช้ชีวิตอย่างพอเพียงจริง ผู้เล่าจึงจัดให้มีกิจกรรม "สื่อสัมพันธ์คณิต พิชิตความพอเพียง" โดยให้นักเรียนเป็นคนวางแผนจัดการทั้งหมด

นักเรียนบางคนได้กลับมาสะท้อนว่า เขาไม่เคยถูกผู้ปกครองโอบกอด ไม่เคยเห็นผู้ปกครองมีความสุขเหมือนวันนี้ มันเป็นเรื่องรู้สึกแปลกๆ ที่พ่อแม่มาคอย มาหอมแก้ม แต่เป็นความรู้สึกแปลกๆ ที่มีความอบอุ่นใจเล็กๆ ที่เขาจะไม่ลืมมันเลย

วิทยาศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา

นางสาวรวิ สายหอม

ประกายความคิดในวันเริ่มต้น

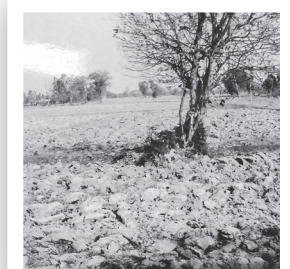
ทุกปีในช่วงวันเฉลิมพระชนมพรรษา ฉันจะต้องคอยฟังว่าปีนี้พระองค์จะพระราชทานแนวคิดอะไรให้คนไทยบ้าง ดังนั้น พอฉันรู้ว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต แล้วฉันเป็นครู ฉันจะนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้ไหม เป็นคำถามที่เกิดขึ้นในใจ อีกอย่างหนึ่งพอฉันสอนนักเรียนเรื่องดิน การใช้ประโยชน์จากดิน การแบ่งที่ทำกิน ฯลฯ ฉันยังไม่ค่อยเข้าใจว่าไปสัมพันธ์กับเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนสำโรงทาบวิทยาคม จังหวัดสุรินทร์

สังกัด สพฐ.

ระดับชั้นที่เปิดสอน มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

วันหนึ่งฉันอ่านหนังสือพิมพ์พบว่ามีการประกวดสื่อเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยเป็นคนชอบอ่าน จึงอยากเขียนกับเขาบ้าง จึงไปค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม แล้วฉันก็ประยุกต์ให้เข้ากับการดำเนินเรื่องของตัวละคร และสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องของดินที่ฉันสอนด้วย แล้วไปให้นักเรียนที่วาดรูปเก่งวาดรูปประกอบเรื่อง สื่อชิ้นนี้ได้รับรางวัลเหรียญทอง และทำให้ได้ไปศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ นอกจากนี้ ฉันได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมจัดทำชุดหน่วยการเรียนรู้การสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ณ วิทยาลัยมหาดไทย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี และได้เข้าร่วมกิจกรรมอีกหลายครั้งกับโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ร่วมกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ. และสำนักพัฒนาการเรียนการสอน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้รับหนังสือเอกสารที่เกี่ยวข้องมาศึกษาเพิ่มเติมอีกมาก

กรรพย์ในถิ่น

โดย นางสาวเกี๋ย สายหอม

เกริ่นนำ

พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔ ให้ครูต้องจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ชี้แนะแหล่งเรียนรู้ และสอนให้ผู้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึกปฏิบัติจริงและสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นหลักคิด หลักปฏิบัติตน ให้รู้จักประมาณตน มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกัน ในตัวที่ดี รู้จักใช้วัตถุสิ่งของทรัพยากรอย่างพอเพียง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสำนึกรักษาระบบชาติ สิ่งแวดล้อม

การออกแบบการเรียนรู้การสอน

ครูกระตุ้นให้นักเรียนสำรวจและสืบค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้เรื่องใกล้ตัวนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยนำความรู้ที่เรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียนมาวิเคราะห์สภาพปัญหาของกันและกันในชุมชน แล้วร่วมกันสืบค้นองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการอนุรักษ์และปรับปรุงดิน มีกระบวนการออกแบบการเรียนรู้ ดังนี้

๑. วิเคราะห์หลักสูตร เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาสาระที่สามารถนำมาบูรณาการกับหลักปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ผู้เรียน เพื่อกำหนดกลุ่มการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ สื่อ กิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการประเมินผลที่เหมาะสม

๒. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน นอกห้องเรียน/แหล่งเรียนรู้ ในชุมชน

๒.๑ เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการเกิดดินและคุณสมบัติของดิน ด้วยการ ทดลอง

๒.๒ นักเรียนเตรียมการสำรวจพฤติกรรมการใช้ประโยชน์จากดินของคน ในชุมชน

๒.๓ ออกสำรวจ/สัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม การใช้ประโยชน์จากดินที่ดีและไม่ดี แนวทางการอนุรักษ์ ปรับปรุงดินตามภูมิปัญญาท้องถิ่น

๓. นักเรียนแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในห้องเรียน ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๔. นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ถอดบทเรียนผลการดำเนินงานที่สอดคล้อง กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพความสำเร็จ

๑. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ถอดบทเรียนจากกระบวนการเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒. นักเรียนเรียนรู้การใช้วัตถุสิ่งของอย่างพอเพียง เรียนรู้แนวทางอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม และนำวิทยาศาสตร์มาใช้กับเรื่องใกล้ตัวได้เหมาะสม

๓. นักเรียนเรียนรู้ด้วยความสนุก ผีตกตะลึงการสำรวจ สัมภาษณ์ และรู้จัก ทำงานเป็นทีม

๔. นักเรียนใช้เหตุผลในการตัดสินใจและภูมิใจในความสามารถของภูมิปัญญา ท้องถิ่น

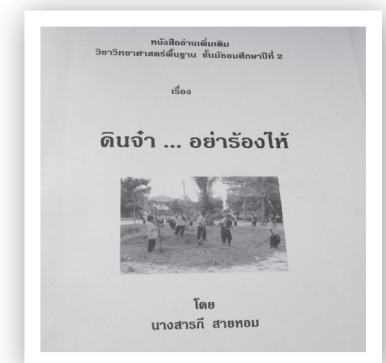
๕. ชุมชนสนใจและให้ความร่วมมือในการเข้ามาเรียนรู้ของนักเรียน

หลักคิดในการออกแบบการเรียนรู้การสอนของฉันทัน

การออกแบบการเรียนรู้การสอนของฉันทันจะยึดหลักง่ายๆ คงไม่มีทฤษฎีอะไร มาอ้างอิง คือเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน นักเรียนพร้อม ที่จะเรียน ครูพร้อมที่จะสอน ดังนั้นก่อนออกแบบการสอน ฉันทันจะเตรียมความพร้อม ด้วยการศึกษาวเคราะห์หลักสูตรจนเข้าใจ ศึกษานักเรียนของฉันทันเพื่อจัดกลุ่ม ให้เหมาะสม ชี้แจงให้เขาเข้าใจเป้าหมายการเรียนรู้ ชี้แจงเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ และทักษะต่างๆ การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สนุกกับการเรียนควรทำอย่างไร ฉันทัน จะให้ความสำคัญกับนักเรียนมาก ต้องเตรียมนักเรียนให้พร้อมก่อนการเรียนรู้การสอน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการเรียนที่ศิระหว่างนักเรียนกับครู นักเรียนกับนักเรียน ด้วยกัน

ดังนั้น ก่อนออกแบบการเรียนรู้การสอน บางครั้งจะถามนักเรียนว่าถ้าเรียนเรื่องนี้ ครูให้นักเรียนทำบทบาทสมมุติ หรือออกสำรวจ หรือค้นคว้าแล้วมารายงาน นักเรียน ชอบแบบไหน เมื่อนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการเรียน วิธีการวัดผล ประเมินผล เขาจะเต็มใจเรียน เขาจะภูมิใจว่าครูให้ความสำคัญ ...แต่ในบางครั้ง ครูกำหนดเลยเพราะเป็นการเรียนรู้โดยปฏิบัติการทดลอง ซึ่งนักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม

การออกแบบการเรียนรู้ที่ฉันทันภูมิใจ
เรื่อง "ทรัพย์ในดิน"

ฉันรู้ว่านักเรียนจะเปื่อง่าย ฉันจะออกแบบการเรียนการสอนหลายๆ แบบ เพื่อไม่ให้จำเจ เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียน แต่ต้องเหมาะสมกับเนื้อหาด้วยนะ เช่น ขึ้นทบทวนอาจเป็นเล่นเกม จับคู่ถาม-ตอบ ทำแบบฝึกหัด ทำแผนผังความคิดเชื่อมโยงเนื้อหา จับสลากถาม-ตอบ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฉันจะสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนวิเคราะห์หลักความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม เพื่อให้นักเรียนเกิดหลักคิดและหลักปฏิบัตินำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

กระบวนการและขั้นตอนในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง

กระบวนการและขั้นตอนในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของฉันที่ผู้สนใจอาจนำไปปรับใช้ได้ โดยเฉพาะในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยฉันศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ ลำดับเนื้อหา และเวลาเรียน ที่สามารถนำมาบูรณาการเข้ากับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ผู้เรียน โดยขอประวัติและข้อมูลอื่นๆ ของนักเรียนที่จะสอนจากครูประจำชั้น จากงานทะเบียน/วัดผล และเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากการให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน การสังเกต การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ในช่วงการจัดการเรียนรู้ ๑ - ๒ สัปดาห์แรกของการเปิดภาคเรียน

ประมวลข้อมูลที่ได้ทั้งหมด แล้วนำมาจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ คละนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถ อ่อน ปานกลาง เก่ง วิเคราะห์เนื้อหาและกิจกรรม เพื่อออกแบบการเรียนรู้

นอกจากนี้ยังใช้หลักปรัชญา มาวิเคราะห์การเตรียมการว่าครูใช้หลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไขอย่างไร นักเรียนได้หลักคิดหลักปฏิบัติอย่างไรระหว่างเรียน หลังการเรียน มีผลลัพธ์ KPA ใน ๔ มิติอย่างไร

"ฉันอยากให้เด็กได้เรียนรู้ว่า
หากไม่อนุรักษ์ดินในท้องถิ่นของเรา
จะเกิดปัญหาได้อย่างไร"

ขอยกตัวอย่างการออกแบบการเรียนรู้ที่ฉันภูมิใจ เรื่อง "ทรัพยากรในดิน" เมื่อท่านที่สนใจลองนำไปปรับใช้ได้ โดยฉันดึงเอาเรื่องใกล้ตัวของนักเรียนมาผูกเนื้อหาที่สอนในห้องเรียน เพราะฉะนั้น การออกแบบการสอนจะใช้วิธีการสอนที่เรียนในห้องเรียนเพื่อให้ได้เนื้อหา และใช้กระบวนการกลุ่ม มีการทดลองเหมือนปกติ แต่พอจะถึงเนื้อหาออกไปนอกห้องเรียน จะใช้วิธีโยงเนื้อหาไปกับปัญหาของชุมชน

โรงเรียนสำโรงทาบเป็นโรงเรียนประจำอำเภอ รอบโรงเรียนเป็นท้องไร่ท้องนา ฤดูทำนาชาวบ้านจะใช้ยาฆ่าหญ้าตามวิธีสมัยใหม่ ไม่ใช่ใช้วิธีไถคราด ปักคำ แต่ใช้วิธีหว่าน วัชพืชขึ้นเยอะมาก วิธีง่ายๆ เพื่อกำจัดก็คือการฉีดยา ซึ่งยาจะฟุ้งกระจายไปในอากาศ เมื่อขีรดผ่าน ครูและนักเรียนก็จะไ้กลิ่น นอกจากนี้ ก็จะมีการใช้ปุ๋ยเคมีเยอะมาก พอเสร็จฤดูนา ก็เผา กลิ่นเผาคอช้ำวโซยเข้ามาถึงในโรงเรียน จากครั้งนี้ที่ฉันสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ม.๒ จึงอยากให้นักเรียนตระหนักถึงปัญหาของชุมชน และผลกระทบที่จะตามมา

ฉันแบ่งเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ออกเป็น ๓ แผนการเรียนรู้ แผนละ ๒ ชั่วโมง

แผนที่ ๑ กระบวนการเกิดดินและคุณสมบัติของดิน โดยเริ่มต้นครูให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยการวิเคราะห์กระบวนการเกิดดินจากแผ่นภาพ มอบหมายให้นักเรียนทดสอบ

"ครูกระตุ้นให้นักเรียนสำรวจ
และสืบค้นหาความรู้ด้วยตนเอง
เรียนรู้เรื่องใกล้ตัว
นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้"

คุณสมบัติของคตินชั้นบนและชั้นล่างในชุมชนของตนเอง ซึ่งนักเรียนสามารถนำวัสดุและอุปกรณ์ที่มีในบ้านหรือท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการทดลองได้ แล้วส่งรายงานเพื่อร่วมกันอภิปราย มอบบทเรียนการรู้เรื่อง "คินจ้อยาร้องไห้" เพื่อวิเคราะห์ถึงความทุกข์ของคตินที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ฉะนั้นอยากให้เด็กได้เรียนรู้ว่า หากไม่อนุรักษ์คตินในท้องถิ่นของเขา จะเกิดปัญหาขึ้นอย่างไร

แผนที่ ๒ พฤติกรรมการใช้ประโยชน์จากคตินของคนในชุมชน นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนสำรวจการใช้ประโยชน์จากคตินของคนในชุมชน นำข้อมูลมาแยกแยะพฤติกรรมที่ดีและไม่ดี ในระหว่างสำรวจให้สัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นถึงวิธีการปรับปรุงคุณภาพของคติน

แผนที่ ๓ แนวทางพัฒนาคตินของคนในชุมชน นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลการสำรวจและสัมภาษณ์แนวทางพัฒนาและปรับปรุงคตินของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน วิธีการดั้งเดิมเป็นอย่างไร เราน่าจะสืบทอดไว้หรือไม่ เช่น การปลูกพืชหมุนเวียน การทำปุ๋ยคอก และทำปุ๋ยชีวภาพใช้เอง เป็นต้น ครูให้นักเรียนวิเคราะห์กระบวนการทำงานกลุ่มและแนวทางการใช้ประโยชน์จากคติน การปรับปรุงคตินของคนในชุมชนว่าสอดคล้องกับหลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไขในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร ซึ่งจะเห็นว่าครูจะสอนเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนย้อนดูว่าการทำกิจกรรมของ

แต่ละขั้นตอนสัมพันธ์กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร โดยใช้สื่อบทเรียนการรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่ครูผลิตขึ้น จากนั้นให้นักเรียนถอดบทเรียนว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีกระบวนการทำที่ใช้เศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ อย่างไร

ผลที่เกิดจากการใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้

จากการที่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้น ม.๒ นักเรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยมีทักษะในการทำงานเป็นทีม กล้าแสดงออก และกล้าแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม เรียนรู้ร่วมกันได้อย่างมีความสุข นักเรียนสามารถสืบค้นองค์ความรู้ได้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการสัมภาษณ์และสำรวจชุมชน รู้จักประยุกต์ใช้วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

นอกจากนี้ นักเรียนยังรู้จักวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้เนื้อหาตามหลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การเรียนเรื่องระบบการย่อยอาหาร สามารถวิเคราะห์ได้ว่าให้มีความพอประมาณในการรับประทานอาหารในปริมาณที่เหมาะสมกับร่างกาย การเคี้ยวรสชาติของเครื่องปรุงให้เหมาะสมจะช่วยให้อวัยวะในระบบย่อยอาหารทำงานได้เป็นปกติ ประหยัดเครื่องปรุงรส ไม่เป็นโรคกระเพาะอาหาร (มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว) สามารถอธิบายเหตุผลเกี่ยวกับประโยชน์และโทษในการปฏิบัติเพื่อดูแลอวัยวะในระบบย่อยอาหาร และในการรับประทานอาหารควรมีคุณธรรม รู้จักเผื่อแผ่ผู้อื่น รู้จักใช้ความรู้ในการเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสม ย่อยง่าย และมีประโยชน์

นอกจากนี้ นักเรียนยังรู้จักวิเคราะห์การดำเนินชีวิตประจำวันของครอบครัวว่าสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ โดยสามารถเขียนเรียงความในหัวข้อ "เศรษฐกิจพอเพียงในครอบครัวของข้าพเจ้า" นักเรียนที่ฉันทเป็นครูประจำชั้นยังสามารถถอดบทเรียนของชีวิตจริงของตนเองที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อีกด้วย

ศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรี) ระดับประถมศึกษา

นายกณศ เทพสุวรรณ

ประกายความคิดในวันเริ่มต้น

พระราชดำรัสที่กล่าวว่า "เมืองไทยนี้มีทรัพยากรดีๆ ไม่ทำ ไม่ใช้ เสียต้องไปกู้เงินอะไรที่ไหนมาพัฒนาประเทศ จริงๆ...สุนัขฝรั่งก็ต้องซื้อมา ต้องมี แต่ว่าเรามีของทรัพยากรที่ดี เราต้องใช้ ไม่ใช่สุนัขเท่านั้น อื่นๆ หลายอย่าง แล้วก็นายกฯ พูดถึงทฤษฎีใหม่ พูดถึงเศรษฐกิจพอเพียง ไอ้เนี่ยเราไม่ได้ซื้อจากต่างประเทศ แต่ว่าเป็นของพื้นเมือง..."

จากพระราชดำรัสข้างต้น ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นครูที่อยู่ในสายเลือด ฟุ้งกระตือรือร้นอย่างรุนแรง อยากที่จะให้เด็กๆ ได้เกิดแนวคิดที่จะปฏิบัติได้ และเกิดความงอกงามอยู่ในประเทศไทย แต่จะอย่างไรดีกับการที่จะนำหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กระบวนการเรียนการสอน ซึ่งข้าพเจ้าได้รับผิดชอบในการสอน สาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยเฉพาะวิชาดนตรีซึ่งเน้นการปฏิบัติ ไม่ได้เกี่ยวกับการกิน การอยู่ การอิมท็อง การทำมาหากินของเด็กๆ เลย ซึ่งในตอนแรกข้าพเจ้าคิดอย่างนั้นจริงๆ

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนเทศบาลจามเทวี จังหวัดลำพูน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลเมืองลำพูน
ระดับชั้นที่เปิดสอน อนุบาล ๑ - ประถมศึกษาปีที่ ๖

"จะนำความต้องการของตัวเอง
ที่จะปลูกฝังความคิดเรื่องของความพอเพียง
สู่เด็กๆ ให้จงได้"

แต่ความคิดของข้าพเจ้าไม่ได้หยุดเพียงแค่นั้น คิดอยู่เสมอว่าความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น และจะนำความต้องการของตัวเองที่จะปลูกฝังความคิดเรื่องของความพอเพียงสู่เด็กๆ ให้จงได้

ท่านผู้อำนวยการได้ให้คำแนะนำ โดยยกคำกล่าวของ คร.สุเมธ ตันติเวชกุล ว่า "เศรษฐกิจพอเพียงเป็นธรรมะ เป็นหลักปรัชญาที่ทุกคนไม่ว่าประกอบอาชีพอะไรสามารถนำไปปฏิบัติได้หมด สำคัญคือ ต้องรู้ว่าเมื่อโลกไปทางนี้เราจะอยู่ที่ไหน ต้องดูให้ดี...เศรษฐกิจพอเพียงให้รวยอย่างแข็งแรง รวยอย่างยั่งยืน มันคงทำอะไร ทำด้วยเหตุผล ไม่เอากิเลสตัณหาเป็นตัวนำ ถ้าเรายังไม่พร้อม..."

เท่านั้นเอง ความคิดของข้าพเจ้าก็เริ่มสโล และผุดขึ้นในสมอง มีคำถามอยู่ในใจว่า ฉันจะทำอะไรกับการเรียนการสอน และฉันต้องทำให้ได้ ซึ่งคำตอบก็ลงตัวกับเรื่อง "คนตรีแห่งความพอเพียง" 🎵

ดนตรีแห่งความพอเพียง

โดย นายคณศ เทพสุวรรณ

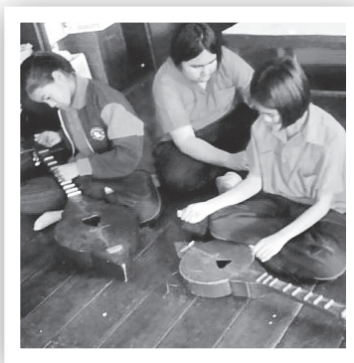
ดนตรีแห่งความพอเพียง ในแบบฉบับของข้าพเจ้า นายคณศ เทพสุวรรณ มีจุดเริ่มต้นจากการที่โรงเรียนเทศบาลจามเทวีมีเครื่องดนตรีพื้นเมือง วงสะล้อซอซึงที่ชำรุด ใช้งานไม่ได้ คิดอยู่เสมอว่าจะทำอย่างไรให้นักเรียนได้เรียนรู้ และจะต้องทำวิกฤติให้เป็นโอกาสด้วยประสบการณ์และความรู้ที่มีอยู่ให้ได้ ทำให้ข้าพเจ้าทดลองสอนโดยนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับการเรียนการสอน จึงได้รูปแบบและกระบวนการทำงานร่วมกับเด็กๆ ดังนี้

ในช่วงเวลาของการเรียนการสอนและช่วงกิจกรรมชุมนุม ข้าพเจ้าก็ได้เรียกนักเรียนทุกคนที่ร่วมกิจกรรมมาทำความเข้าใจในเรื่องการดำเนินงานว่า ในการเรียนการสอน เราจะเริ่มทดลองการเรียนแบบนำทฤษฎีแห่งความพอเพียงมาเรียน และสอบถามความต้องการว่าต้องการเรียนหรือไม่ เด็กๆ ทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่าต้องการที่จะเรียน ข้าพเจ้าก็เลยได้มอบหมายให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกัน และสำรวจถึงเครื่องดนตรีพื้นเมืองของเราว่ามีอะไรที่เสียและจะต้องซ่อมแซมบ้าง และให้เด็กๆ ออกมารายงานถึงกิจกรรมการสำรวจของตัวเอง

กระบวนการดังกล่าว ต้องการให้เด็กๆ เกิดความต้องการที่จะปฏิบัติกิจกรรม ด้วยการพบเห็น และช่วยกันพิจารณาปัญหาว่า ถ้าหากเราไม่แก้ปัญหาก็จะเกิดความยุ่งยากในการเรียน เกิดแรงขับในการทำงานตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ว่า **ระเบิดจากข้างใน**

จากการรายงานของเด็กๆ พบว่าสิ่งที่จะซ่อมแซม ส่วนมากเป็นอุปกรณ์ที่ติดอยู่กับเครื่องดนตรี ซึ่งบางกลุ่มก็ยังไม่รู้จักชื่อ และบางกลุ่มก็ยังไม่รู้จักด้วยซ้ำว่าทำด้วยอะไร ดังนั้น เพื่อให้เกิด**เจือปนด้านความรู้** ข้าพเจ้าจึงได้จัดการเรียนการสอนในเรื่องส่วนประกอบเครื่องดนตรีต่างๆ ให้กับนักเรียน ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่นักเรียนต้องการรับรู้ และให้เด็กๆ ได้ศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม

หลังจากนั้น ให้เด็กๆ เริ่มทำการศึกษแบบลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง ซึ่งคุณครูให้ข้อเสนอแนะกับเด็กๆ ว่า ควรจะศึกษาถึงหลักความเป็นไปได้ **ความพอดี** พอเพียงคุ้มค่า และใช้วัสดุอย่างคุ้มค่าที่สุด เกิดความรู้จากการเรียน ในเรื่อง**ความพอประมาณ** ผ่านกระบวนการลงมือทดลอง

"เครื่องดนตรีที่เด็กๆ ซ่อมแซมด้วยวิธีที่พอเพียง
เกิดเป็นเสียงเพลงแห่งความภาคภูมิใจ ที่เด็กๆ ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง"

"การใช้สิ่งของที่พอเหมาะพอดีกับตัวเองทำอะไร
เป็นการฝึกให้เขามีเหตุผล"

เครื่องดนตรีที่เด็กๆ ซ่อมแซมด้วยวิธีที่พอเพียง เกิดเป็นเสียงเพลงแห่งความภาคภูมิใจ ที่เด็กๆ ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และสำเร็จลงด้วยแนวคิดของ**ทฤษฎีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**ตามแบบฉบับเด็กๆ และสามารถนำไปใช้บรรเลงได้ เด็กๆ ของโรงเรียนเทศบาลจามเทวียังสามารถเชื่อมโยงความคิด ประสบการณ์การทำงานที่ภาคภูมิใจไปสู่ชุมชน และหลายคนเป็นสมาชิกของวงดนตรีจิตอาสา ซึ่งเป็นวงดนตรีที่ไปบรรเลงให้กับผู้ป่วยในโรงพยาบาล โดยได้สอดแทรกความคิดด้านการบริการให้กับความคิดของเด็กๆ ในเรื่องราว **"ดนตรีแห่งความพอเพียง"** และได้พัฒนาการเรียนรู้ไปสู่การให้บริการชุมชน เข้าสู่ระบบ**จิตอาสา** เกิดการเรียนรู้เรื่อง การให้อย่างเป็นรูปธรรม ปลุกฝังจิตใจให้เกิดความพอเพียง สนุกกับการให้ สนุกกับการบริการ เกิดน้ำใจในชุมชน เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นความภาคภูมิใจของคุณครู สร้างความภาคภูมิใจให้กับครอบครัว เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน 🎵

เครื่องดนตรีสะล้อเป็นเครื่องดนตรีอีกชิ้นหนึ่งที่เด็กๆ ได้สำรวจและพบว่า มีวัสดุอุปกรณ์บางอย่างจะต้องเปลี่ยนและซ่อมแซม สายสะล้อเป็นวัสดุอีกอย่างหนึ่งที่เด็กๆ ต้องซ่อมแซมเป็นการคว่น จากการสอบถามของคุณครู เด็กๆ บอกว่า ถ้าไม่มีสาย ก็คงจะไม่มีเสียง และเด็กๆ จะลองนำเอาสายเบรกที่ไม่ใช้แล้วของรถจักรยาน มาปรับใช้ เด็กชายวาทีน มาโสศ ยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมกับคุณครูอีกว่า "ครูครับ พวกผม คิดว่าสายสะล้อเค็มเน่าทำด้วยสายกีตาร์ ผมจะลองนำสายเบรกจากรถจักรยานมาใช้ เพราะว่ามันก็ทำด้วยโลหะ และมีลักษณะเหมือนกัน คงจะใช้ด้วยกันได้" จากคำกล่าวของเด็กๆ ทำให้คุณครูเริ่มแน่ใจว่า ครูมาถูกทางแล้ว เด็กๆ เกิดความมีเหตุมีผลในการทำงานแล้ว เครื่องดนตรีที่เด็กๆ ซ่อมแซมด้วยวิธีที่พอเพียง เกิดเป็นเสียงเพลงแห่งความภาคภูมิใจ ที่เด็กๆ ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

เด็กชายภาณุพงศ์ ชัยยา หนึ่งในสมาชิกของกลุ่มที่ซ่อมแซมซึ่ง ได้เล่าความรู้สึกให้กับคุณครูฟังว่า "ความจริงเราสามารถที่จะทำทุกสิ่งได้ แต่ต่างคนต่างคิดว่าทำไม่ได้ เราสามารถนำสิ่งต่างๆ มาปรับใช้ มันก็สามารถทำได้ และใช้ทดแทนกันได้ ต่อไป ผมจะลองทำกับสิ่งอื่นๆ ต่อไป มันอาจจะไม่สวยงามเหมือนของเค็ม แต่ถ้ามันใช้งานได้ ผมก็พอใจแล้ว" ภาณุพงศ์บอกกับครูด้วยความภาคภูมิใจ

ข้าพเจ้าต้องการจะบอกเด็กๆ ว่าการใช้สิ่งของที่**พอเหมาะพอดี**กับตัวเอง ทำอย่างไร เป็นการฝึกให้เขามีเหตุผล ข้าพเจ้าไม่ได้ใส่ใจว่าเด็กจะต้องเล่นได้ดี หรือใช้ได้ดี แต่สนใจที่ว่าพอใช้ได้และใช้อย่างคุ้มค่า อันนี้เป็นเรื่องความ**พอประมาณ**ที่เราสอดแทรกให้เขารู้จัก และเวลาที่เขาไปเล่นที่งานไหนแล้วของชำรุด เขาจะเกิดกระบวนการแก้ไขปัญหา เป็นการ**มีภูมิคุ้มกัน**ในการคิดและการทำงาน คนตรีแห่งความพอเพียงของเราจึงเกิดเป็นเพลงขึ้นมา

การทำงานของข้าพเจ้าน่าจะเสร็จสิ้นลงไปแล้วเมื่อครั้งการเรียนรู้การสอนเกี่ยวกับการซ่อมแซมเครื่องดนตรีเรื่องนี้จบลง หากแต่ว่าความเป็นครูซึ่งจะต้องพัฒนางานของ

ตัวเองอยู่เสมอ ยังอยู่ในความคิดของคุณครูพอเพียงคนนี้ ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงได้เขียนรายงาน การเรียนการสอน โดยเขียนในรูปแบบการวิจัยในชั้นเรียน และใช้ชื่อว่าการพัฒนา กิจกรรมชุมนุมดนตรีพื้นเมืองวงสะล้อซอซึง เรื่องการซ่อมแซมเครื่องดนตรีพื้นเมือง ด้วยตนเอง โดยวิธีการสอนแบบโครงงาน

ก่อนที่จะจบเรื่องเล่าในครั้งนี้ ข้าพเจ้าในฐานะผู้ปฏิบัติการสอน ได้ค้นพบการทำงานที่จะทำให้การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ได้แบบสนิทยากยิ่งขึ้น โดยมีหลักและวิธีดังนี้

- ครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในการเรียน โดยการจัดบรรยากาศในการเรียนที่ดี มีความสนุกสนาน ครูและนักเรียนมีรอยยิ้มและเสียงหัวเราะ เป็นบรรยากาศที่ผ่อนคลายไม่ตึงเครียด จะนำไปสู่บรรยากาศของความรัก ความอบอุ่น ความศรัทธา ความไว้วางใจ ความเชื่อมั่น สร้างเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียนในชั้นเรียนด้วยกัน

- หลักการได้รับการยอมรับ การยกย่องชมเชย การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วม ความสามัคคี ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อกลุ่ม ความเอื้ออาทร ความซื่อสัตย์ ความ پاکเพียร ความอดทน และที่สำคัญยิ่งคือบรรยากาศที่ส่งเสริมปัญญาด้วยการกระตุ้นกระบวนการคิด การรับ/แลกเปลี่ยน/เลือกแนวทางการตัดสินใจอย่างประนีประนอม ในกลุ่มที่หลากหลาย การใช้เหตุผลแทนอารมณ์ การคำนึงถึงผลที่ติดตามมา การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีเช่นนี้ จะนำไปสู่การสร้างฐานนิสัยให้คุ้นเคยกับค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเกิดการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่ครอบครัวได้

- ที่สำคัญ ต้องมี**จริยธรรม**ด้วย ทั้งตัวคุณครูและตัวผู้เรียน ก็ต้องเป็นคนดีกันทุกฝ่าย พยายามแบ่งปันกำไรกลับคืนสู่สังคม อะไรก็แล้วแต่ **เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข** คุณครูคิดเช่นนั้น 🎵

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ระดับมัธยมศึกษา

นายวิรัช กิมทรง

ประกายความคิดในวันเริ่มต้น

"โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัยได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาขับเคลื่อนและประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยโรงเรียนได้กำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งของวิสัยทัศน์ เพื่อเป็นกรอบในการทำงานที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการทั้งระบบ

ปัญหาที่พบในระยะแรกคือ การดำเนินงานที่ไม่มีตัวอย่างให้ศึกษาเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และนับได้ว่าเป็นความโชคดีที่มีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ เป็นกำลังใจในการทำงาน ให้คำแนะนำอยู่เสมอ โดยกระทำให้เป็นแบบอย่าง ทั้งในด้านส่วนตัว การดำเนินชีวิต และในการบริหารจัดการ จึงทำให้มีโอกาสได้เรียนรู้และได้ทำงานอย่างที่ตั้งใจไว้

ในสาระการเรียนรู้ศิลปะนั้น ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง และพบว่าสิ่งที่จะทำให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำหลักปรัชญาฯ มาใช้ได้ดียิ่งขึ้นนั้น ต้องใช้เวลา และต้องทำแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยใช้ความตั้งใจ ความอดทน ที่จะทำให้นักเรียนรู้คุณค่า และยอมรับว่าสามารถนำหลักปรัชญาฯ ไปใช้ได้กับทุกเรื่องของการเรียนรู้และในชีวิตประจำวัน"

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย จังหวัดระยอง
สังกัด สพฐ.
ระดับชั้นที่เปิดสอน มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

เรียนรู้ศิลปะกับชีวิต ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โดย นายวิรัช กิมทรง

ก่อนหน้าที่จะนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษา

หากจะพูดถึงการสอนศิลปะ ส่วนใหญ่จะคิดถึงการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร โดยมุ่งเน้นในเรื่องของการส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการ รับรู้และชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ และมีการวัดผล ประเมินผลในรูปแบบของการปฏิบัติกิจกรรม โดยกิจกรรมที่นักเรียนสร้างสรรค์ขึ้นนั้น ส่วนใหญ่เป็นการวัดผลทางด้านทักษะเพียงด้านเดียว เมื่อครูประเมินผลแล้ว นักเรียนไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของสุนทรียภาพได้ ซึ่งหากจะให้มีความสมบูรณ์ จำเป็นต้องมีการบูรณาการให้เข้ากับสาระการเรียนรู้อื่นๆ และหลักสูตรท้องถิ่นด้วย โดยทำได้ในลักษณะการเลือกกิจกรรมที่ตรงกับเนื้อหา การแยกส่วนระหว่างตัวเนื้อหาวิชาและเรื่องที่จะบูรณาการ จึงทำให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนรู้แบบบูรณาการไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์

เมื่อนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา

การแก้ปัญหาเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ในวิชาศิลปะอย่างมีความสุขและปฏิบัติกิจกรรมด้วยความตั้งใจ ได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ มีความรู้ความเข้าใจ และเข้าถึงหลักปรัชญา ได้อย่างลึกซึ้งเป็นธรรมชาติ จึงได้ใช้หลักของการทำงานที่ระบุดึงออกมาจากภายใน คือครูเป็นผู้จุดประกายความคิด นักเรียนมีความตั้งใจอยากจะทำ และมีความสุขกับการที่ได้ทำงาน จึงทำให้ทุกๆ เรื่องที่เรียนรู้มีความสุขและมีบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเองระหว่างครูผู้สอนและนักเรียน ช่วยให้นักเรียนผ่อนคลาย ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ไม่สร้างปัญหาเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น ผลในระยะยาวนั้นนักเรียนจะเป็นคนที่รู้จักตนเองมากขึ้น ได้แบ่งปันความคิด และทำงานอย่างมีสติรอบคอบ มีสมาธิที่ดี ใช้เหตุผลในการทำงานและแก้ไขปัญหาได้ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ง่ายสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้สังคมของโรงเรียนมีความสุข

"ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
มีจินตนาการรับรู้และชื่นชมความงาม"

เราทำอะไรและเกิดประโยชน์อย่างไร

ศิลปะเป็นเรื่องของความคิด ความงาม ความมีสุนทรียภาพ เมื่อได้นำหลักปรัชญา มาเป็นหลักคิดและสอดคล้องเนื้อหากิจกรรมของวิชาศิลปะให้เป็นเนื้อเดียวกัน ผ่านกระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติงานตามความถนัดความสนใจของนักเรียน ใช้แหล่งเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้ที่เน้นบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม ให้มีความเหมาะสม สวยงาม ทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ทางด้านศิลปะไปประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิต สู่เป้าหมายหลักปรัชญา คือความสมดุลและยั่งยืน ที่เป็นแก่นแท้ของชีวิต สอดคล้องกับภูมิสังคมของโรงเรียน ที่ต้องการให้นักเรียนมีบุคลิกภาพดี มีสัมมาคารวะ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สู่วิถีชีวิตพอเพียง นั่นคือการตกผลึกทางความคิดของการนำไปใช้ โดยเกิดขึ้นจากความเป็นจริง ด้วยความเข้าใจและเห็นคุณค่าในตัวของหลักปรัชญา ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทุกเรื่อง จนสามารถยึดถือเป็นแนวปฏิบัติให้เป็นจริงได้ในวิถีชีวิตของแต่ละคน โดยยึดหลักทางสายกลาง ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต มีความก้าวหน้าและเติบโต ใช้สติปัญญาในการคิดและวางแผนการทำงาน มีความรัก ความเมตตา ขจัดข้อขัดแย้งไปสู่ความประนีประนอม และรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม กล่าวคือในการดำรงตนตามวิถีชีวิตพอเพียงนั้น จะทำให้ตนเองและชาติบ้านเมืองหลุดพ้นจากความทุกข์และมีความสุขในที่สุด

การสอนศิลปะแบบบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำได้โดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิด เพื่อเป็นแนวทางในการบูรณาการกับการถ่ายทอดองค์ความรู้ในวิชาการ เพื่อให้เด็กสามารถนำไปใช้ในการคิดระหว่างที่เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรม โดยครูต้องลงมือปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่าง และเป็นผู้ถ่ายทอดความคิดให้กับนักเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองตามธรรมชาติ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และนำไปสู่วิถีชีวิตพอเพียงได้ในที่สุด

การส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการ รับรู้และชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ต้องไม่วัดผลทางด้านทักษะแต่เพียงด้านเดียว เพราะการเรียนศิลปะนั้นต้องประกอบด้วยเนื้อหาเรื่องราวทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปะปฏิบัติ และศิลปวิจารณ์ เพื่อนำไปสู่สุนทรียภาพการชื่นชมในความงาม ซึ่งหากจะมีความสมบูรณ์ จำเป็นต้องมีการบูรณาการเข้ากับสาระการเรียนรู้อื่นๆ และหลักสูตรท้องถิ่นด้วย

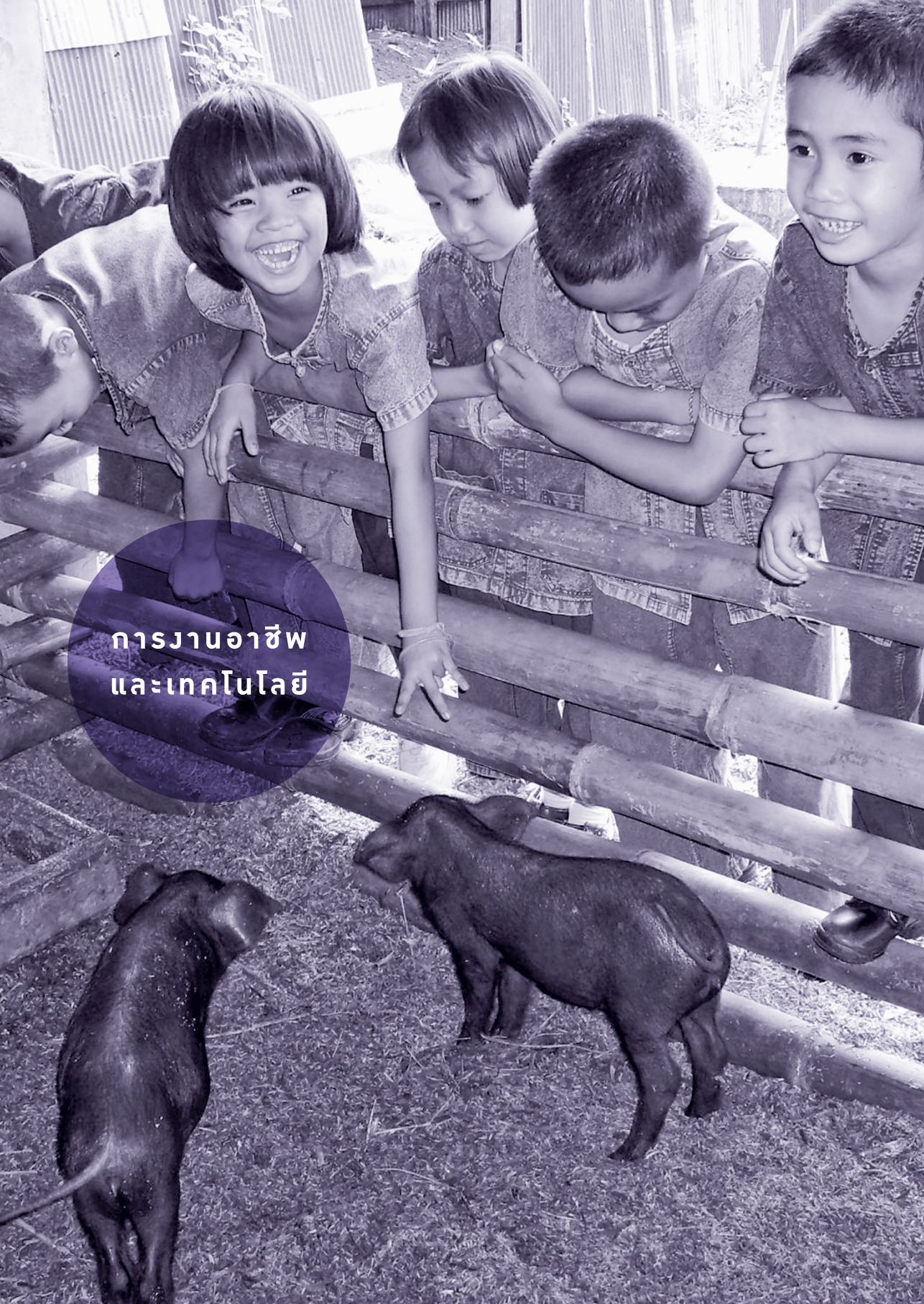
"การเรียนศิลปะนั้นต้องประกอบด้วยเนื้อหาเรื่องราวทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปะปฏิบัติ และศิลปวิจารณ์ เพื่อนำไปสู่สุนทรียภาพการชื่นชมในความงาม "

"สู่เป้าหมายหลักปรัชญา
คือความสมดุลและยั่งยืน ที่เป็นแก่นแท้ของชีวิต"

การจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนให้มีความสอดคล้องบรรลุผลตามเป้าหมาย ต้องมีแนวความคิดสร้างสรรค์ คิดใหม่ ทำใหม่ ให้ดีขึ้นจากสิ่งที่มีอยู่เดิม ซึ่งได้มาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู และนักเรียน การได้ไปศึกษาดูงาน การอบรมสัมมนา และคำแนะนำจากผู้มาเยี่ยมชม ศูนย์การเรียนรู้ศิลปะกับชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง

ศูนย์การเรียนรู้ฯ แห่งนี้จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ครู นักเรียน และชุมชนได้ใช้ประโยชน์ในด้านวิชาศิลปะ และบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่สวยงาม เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข มีวิถีทางอารมณ์ และบุคลิกภาพที่ดี จิตใจอ่อนโยน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเป็นคนดีของสังคม

การงานอาชีพ และเทคโนโลยี

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา

นางไพลิน ส่วงวัฒนา

ประกายความคิดในวันเริ่มต้น

"เมื่อผู้อำนวยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารงานในโรงเรียน ในฐานะครูผู้สอนก็ต้องทำตามนโยบาย ตอนแรกๆ ก็ทำตาม พูดยตาม ไม่ได้ให้ความสนใจเท่าใด เพียงแต่รู้ว่าเป็นหลักปรัชญาที่ในหลวงพระราชทาน แต่พอได้เข้าไปสัมผัสบ่อยๆเรื่อยๆ จากการเข้าร่วมอบรม ก็เริ่มเข้าใจว่าเป็นแนวทางที่ดี จากตอนแรกแค่เคยได้ยินก็เปลี่ยนเป็นได้สัมผัส จากนั้นก็เริ่มเข้าใจ และเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีมาก ถ้าเรานำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

ตอนที่นำมาใช้ช่วงแรกๆ ก็ไม่ได้หวังว่าจะต้องเป็นไปตามหลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ทั้งหมด ขอเพียงแค่เริ่มปฏิบัติได้บ้างก็จะเป็นดี ดังพระราชดำรัสของในหลวงที่ว่า "...ให้ปฏิบัติเพียงครั้งเดียว คือไม่ต้องทั้งหมด หรือแม้จะเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอ หมายความว่า ถ้าทำได้เศษหนึ่งส่วนสี่ของประเทศก็จะพอ และทำได้เศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอนั้น ไม่ได้แปลว่าเศษหนึ่งส่วนสี่ของพื้นที่ แต่เศษหนึ่งส่วนสี่ของการกระทำ..."

เมื่อเราทำแล้วรู้สึกที่ดี มีความสุข ก็อยากถ่ายทอดสิ่งดีๆ เรื่องดีๆ ให้ลูกศิษย์ได้รับรู้และปฏิบัติ เพราะพวกเขาต้องเติบโตไปเป็นอนาคตของชาติ ถ้าเขาได้รับการปลูกฝังในเรื่องที่ดี สร้างให้พวกเขามีจิตสำนึกที่ดี แม้จะเป็นเพียงสังคมเล็กๆ ส่วนเล็กๆ แต่ถ้าทำได้ก็จะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง" 🍄

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนบ้านหนองไผ่ จังหวัดนครสวรรค์

สังกัด สพฐ.

ระดับชั้นที่เปิดสอน อนุบาล ๑ - มัธยมศึกษาปีที่ ๓

บทเรียนความสำเร็จ ในการใช้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจัดการการเรียนรู้

โดย นางไพลิน สว่างวัฒนา

จากการที่ข้าพเจ้าได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติทั้งต่อตัวเองและนักเรียน แม้จะเป็นการเริ่มต้นจากจุดเล็กๆ แต่ก็ประสบความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจ อย่างน้อยเด็กนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองไผ่เขาก็ได้ซึมซับและรู้จักคำว่าพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน ความรู้ควบคู่คุณธรรม เขาสามารถบอกได้ อธิบายได้ว่าแต่ละกิจกรรมที่เขาทำนั้นใช้หลักความพอประมาณอย่างไร มีเหตุมีผลอย่างไร มีภูมิคุ้มกันอย่างไร ใช้ความรู้และคุณธรรมอะไรบ้าง

ในที่นี้ข้าพเจ้าจะขอยกตัวอย่างฐานการเรียนรู้ในโรงเรียนที่ข้าพเจ้าเป็นที่ปรึกษา ได้แก่ ฐานการเรียนรู้การเพาะเห็ด การที่นักเรียนได้มาปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานนี้ นักเรียนก็จะได้รับความรู้ในเรื่องวิธีเพาะเห็ด การทำก้อนเชื้อ การเย็บเชื้อเห็ด การดูแลรักษาจนกระทั่งเห็ดออกดอก นักเรียนสามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองระหว่างเรียน นั่นเป็นการฝึกการปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะทางด้านอาชีพ

จากตอนแรกเมื่อทำเสร็จก็จบ สามารถเพาะเห็ด ดูแลรดน้ำ และเก็บไปขายได้ แต่เมื่อมีการสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในการทำงานของนักเรียน ทำให้ระหว่างที่ทำนั้นได้อะไรมากกว่าการเพาะเห็ด การทำงานด้วยความอดทน

ตั้งใจมุ่งมั่น ต้องมีการวางแผนการทำงาน เริ่มแรกให้เขาช่วยกันบอกก่อนว่าเขาทำกิจกรรมไปนั้นเขาทำอะไร อย่างไรบ้าง และที่สำคัญได้อะไรจากการทำกิจกรรม

ในช่วงแรกๆ ยังไม่ต้องมีหัวข้ออะไร ใครอยากพูดอยากเสนออะไร ก็พูดก็เขียนตามที่พวกเขาคิด จากนั้นก็ค่อยๆ พาเชื่อมโยงเข้ากับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าสิ่งที่พวกเขابอกมานั้น ตรงไหนที่เป็นความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกัน และตรงไหนที่เป็นความรู้ นักเรียนเกิดคุณธรรมอะไร ใช้คุณธรรมอะไรอย่างไร เขาก็จะเริ่มถอดบทเรียนจากกิจกรรมที่เขาทำได้ ต่อมาก็ให้เขาวิเคราะห์เข้ากับ ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไขได้เลย เมื่อเขาทำบ่อยๆ ก็เกิดความมั่นใจและถ่ายทอดได้

นักเรียนที่รับผิดชอบฐานการเรียนรู้การเพาะเห็ดจะสามารถพูดอธิบายและเชื่อมโยงเข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้ดีและเห็นภาพชัดเจน เนื่องจากเป็นสิ่งที่เขาได้ลงมือทำจริง และถอดบทเรียนความรู้ออกมาได้ ซึ่งขณะที่มาคุยงานให้ความชื่นชมพูดให้กำลังใจ ทำให้นักเรียนเกิดความภูมิใจและมั่นใจในสิ่งที่ตัวเองทำ เกิดความเป็นผู้นำ และเชื่อมั่นที่จะทำในสิ่งที่ดี

"สร้างให้พวกเขามีจิตสำนึกที่ดี
แม้จะเป็นเพียงสังคมเล็กๆ ส่วนเล็กๆ
แต่ถ้าทำได้ก็จะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง"

นับตั้งแต่ได้รับการบรรจุเข้าเป็นข้าราชการครู ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ก็ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูสอนหนังสือที่ติดกับเด็กๆ เรื่อยมา เข้าก็มาทำงาน เย็นโรงเรียนเล็กก็กลับบ้าน ทำเป็นกิจวัตรประจำวัน ไม่ได้มีหลักยึดหลักคิดในการดำเนินชีวิตทำงานไปวันๆ ทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด ถึงสิ้นเดือนก็รับเงินเดือน จนมาถึงช่วงหนึ่งของการทำงานเริ่มได้ยินคำว่า "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" แต่ก็ไม่รู้ว่าเป็นอะไร มีความหมายอย่างไร จนได้ย้ายมาเป็นครูที่โรงเรียนบ้านหนองไผ่ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๘ ก็เป็นเวลา ๓ ปีกว่าแล้ว

ท่านผู้อำนวยการได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารงานในโรงเรียน โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ และให้ครูทุกคนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการทำงาน ซึ่งสภาพแวดล้อมของโรงเรียนก็เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากโรงเรียนมีพื้นที่กว้าง มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยจัดเป็นฐานการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติครูสามารถจัดการเรียนการสอน โดยใช้ฐานการเรียนรู้ที่มีอยู่บูรณาการให้เข้ากับวิชาที่ตนเองสอน และสามารถสอดแทรกเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ได้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

นอกจากที่นำมาใช้กับตัวเองแล้ว ก็เริ่มที่จะไปสู่เด็กนักเรียน เพราะว่าเราเป็นครูคลุกคลีอยู่กับเด็กตลอด แรกๆ ก็ต้องให้เขารู้ก่อนว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร ประกอบด้วยอะไรบ้าง ในตอนเริ่มแรกของการจัดการเรียนการสอนใหม่ๆ เราก็บอกเขาไปเลยว่าเป็นปรัชญาที่ในหลวงพระราชทานเพื่อให้คนไทยเป็นหลักยึดหลักคิดในการดำเนินชีวิต ซึ่งประกอบด้วย ๓ ห่วง ได้แก่ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน และ ๒ เงื่อนไข คือความรู้ และคุณธรรม เขาก็จะเพียงแค่ว่าได้รับรู้แต่ไม่ได้สนใจหรือคิดที่จะปฏิบัติตาม

จากนั้นเราต้องเป็นผู้สร้างให้เขาเกิดความเชื่อและศรัทธา โดยการสอดแทรกเข้าไปในกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่เรื่อยๆ และพยายามเชื่อมโยงกิจกรรมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น กิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงาน เราก็สอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปด้วย โดยข้าพเจ้าจะเป็นผู้นำพาเด็กๆ ถอดบทเรียนก่อน เพื่อให้เขาเห็นตัวอย่าง เริ่มจากการที่เขาทำกิจกรรมแล้วเขาได้ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข อย่างไรบ้าง เขาได้ยินได้ฟังได้ลงมือปฏิบัติและเห็นตัวอย่างอยู่เสมอ ทำให้เขาได้รับรู้และเริ่มเข้าใจ รวมทั้งเริ่มให้ความสำคัญ อย่างน้อยเขาก็ตอบได้ว่า ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไขมีอะไรบ้าง อีกหน่อยเขาก็ต้องนำไปปฏิบัติได้เหมือนกัน

จากการที่นักเรียนได้เห็น ได้ทำ และสัมผัสบ่อยๆ กลายเป็นความคุ้นเคยและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตไป อย่างน้อยเมื่อเขาจบการศึกษาจากโรงเรียนนี้ไป เขาก็ต้องมีแนวทางการดำเนินชีวิตหรือมีหลักยึดหลักคิดในการดำเนินชีวิต หรือเมื่อเขาไปประกอบอาชีพ สิ่งเหล่านี้ก็จะพื้นฐานให้เขามีความซื่อสัตย์ สุจริต คิดดีทำดี อาจจะไม่ทั้งหมดแต่เป็นส่วนหนึ่งก็ยังมี นี่เป็นอีกความภูมิใจหนึ่ง เพราะนอกจากข้าพเจ้านำมาปฏิบัติกับตัวเองแล้ว ยังลงไปสู่เด็กๆ ที่กำลังจะเติบโตเป็นอนาคตของชาติ เราเป็นครูถ้าเราไม่ทำ ไม่เริ่มก็ลงไม่ได้ เพราะเด็กๆ จะเกิดสิ่งเหล่านี้ได้ ครูจึงมีบทบาทที่สำคัญ

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับมัธยมศึกษา

นางศิวพร แยมแดงอ่อน

ประกายความคิดในวันเริ่มต้น

"ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้มีโอกาสไปสอนชาวเขา ได้เรียนรู้ชีวิตของคนภาคเหนือ และที่สำคัญก็ได้เข้าเฝ้าฯ ในหลวง ประทับใจที่ท่านเสด็จฯ ไปในทุกพื้นที่ ทำให้ชาวเขาสามารถเปลี่ยนจากปลูกฝิ่นมาปลูกพืชเมืองหนาวโดยวิธีการสอน ไม่ใช่การให้อย่างเดียว

เราเป็นครูมีโอกาสสอนคนอื่นได้ จึงนำเอาหลักการทรงงานมาใช้ "เข้าใจ เข้าถึง แล้วจึงพัฒนา" และทำให้คุณเป็นแบบอย่างเหมือนที่พระองค์ท่านทรงใช้ยาสีฟัน" อ้อ

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนหนองริมมิ่งคลุสสุสวัสดิ์ จังหวัดชลบุรี
สังกัด สพฐ.
ระดับชั้นที่เปิดสอน มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

บทเรียนความสำเร็จ ในการใช้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจัดการการเรียนรู้

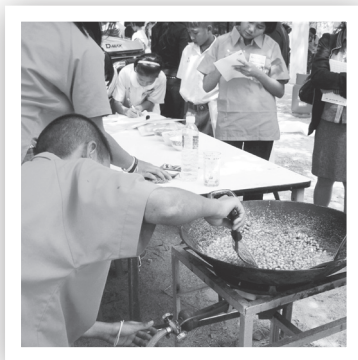
โดย นางศิวพร แยมแดงอ่อน

โรงเรียนหนองริมมิ่งคลุสสุสวัสดิ์ เป็นโรงเรียนประจำตำบลที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แม้ว่าจะมีระยะทางห่างจากตัวเมืองเพียงแค่ ๗.๕ กิโลเมตร แต่ก็ยังเป็นโรงเรียนมัธยมเล็กๆ นักเรียนส่วนมากเป็นเด็กด้อยโอกาส ครอบครัวแตกแยก ทั้งนี้เพราะนักเรียนอพยพโยกย้ายตามผู้ปกครองมาจากภาคเหนือและภาคอีสาน เพื่อมาทำงานในโรงงานในละแวกใกล้เคียง เมื่อถึงฤดูทำนาหรือผู้ปกครองตกงาน ทำให้ผู้ปกครองต้องย้ายกลับถิ่น โรงเรียนจึงได้มุ่งเน้นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถนำไปสร้างเป็นอาชีพได้ เนื่องจากเด็กๆ ส่วนใหญ่มักไม่มีเงินเรียนต่อในระดับสูง และส่วนใหญ่เมื่อจบการศึกษาก็จะไปทำงานตามโรงงานเหมือนพ่อแม่ ในขณะที่เด็กนักเรียนบางคนไปรับจ้างทำงานตามปั้มน้ำมันระหว่างเรียน เพื่อหาเงินมาเป็นค่าเล่าเรียน

การขับเคลื่อนกิจกรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนหนองริมมิ่งคลุสสุสวัสดิ์ จึงเริ่มจากการพึ่งตนเอง ลดรายจ่ายในครอบครัวโดยการปลูกผัก เลี้ยงปลา และกิจกรรมสร้างอาชีพ เพื่อให้เด็กๆ มีภูมิคุ้มกันที่ดีติดตัวไปเมื่อเรียนจบ

หลังจากที่ข้าพเจ้าได้เรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเยาวชน และกิจกรรมเวทีเสวนาที่จัดโดยมูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ข้าพเจ้าได้บูรณาการแนวคิดดังกล่าวเข้าสู่การเรียนการสอน

"แต่ละกิจกรรมก็ล้วนเกิดจากความคิดของเขา
ที่มองเห็นศักยภาพจากสิ่งรอบตัว
โดยมีครูคอยกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด
และลงมือทำ"

ในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีที่ตนเองสอน และขยายผลสู่บุคลากร
ในโรงเรียนผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจนเกิดเป็นกลุ่มชุมนุมต่างๆ ที่ร่วมกันสร้างกิจกรรม
ภายในโรงเรียนขึ้นด้วยการทำงานแบบ "พอประมาณ" คือรู้จักตนเองว่ามีศักยภาพ
อะไรบ้าง และใช้สิ่งที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

นอกจากนั้นยังได้เชิญวิทยากรมืออาชีพจากภายนอกมาให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ
โดยนักเรียนสามารถเลือกเรียนตามความถนัดของตนเอง สำหรับอาชีพที่เลือกมาให้
นักเรียนได้เรียนรู้นั้น จะเป็นอาชีพที่ไม่ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ยุ่งยากซับซ้อน นักเรียนสามารถ
หาซื้อได้ง่ายและไม่แพง ทำอาหารให้พ่อแม่ญาติพี่น้องทานที่บ้านได้โดยใช้วัสดุที่มี
อยู่ในบ้านไม่ต้องซื้อหาเพิ่ม และถ้าจะนำไปประกอบเป็นอาชีพก็ไม่ต้องลงทุนมาก พอที่
กำลังตนเองจะทำได้โดยไม่ต้องไปกู้ยืมเงินคนอื่น เช่น อาชีพการทำหอยทอด กะหรี่ปั๊บ
ขนมกุยช่าย ขนมปั้นขลิบ สาเหตุให้หมู การแปรรูปสมุนไพรที่มีในท้องถิ่น เป็นต้น
โดยบางครั้งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี
และเจ้าหน้าที่เกษตรประจำตำบลมาสอนให้กับกลุ่มยุวเกษตรกรของโรงเรียน

ด้วยการเรียนรู้ "แบบพอเพียง" จากประสบการณ์จริงเหล่านี้ ทำให้เด็กๆ
หนองรีฯ สามารถนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้และสร้างเป็นอาชีพ
คิดค้น อันจะนำไปสู่ภูมิคุ้มกันที่ดีในอนาคต นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
นำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถนำทรัพยากรธรรมชาติที่มี
ในท้องถิ่นมาผลิตผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน เป็นการลดรายจ่าย พึ่งตนเอง และเพิ่มมูลค่า
ให้กับวัสดุในท้องถิ่น เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม
ได้ฝึกทักษะและรับประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้จากวิทยากรในท้องถิ่น เห็นแนวทาง
ในการประกอบอาชีพในอนาคต ทำให้มีความรู้ รอบคอบในการทำงาน มีความอดทน
รับผิดชอบ มีการแบ่งปันและสามัคคีภายในกลุ่มเพิ่มมากขึ้น

ปัจจุบันข้าพเจ้าได้เปิดวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี
ในรายวิชาเศรษฐกิจพอเพียงช่วงชั้นที่ ๓ และกิจกรรมชุมนุมวิถีชีวิตพอเพียง โดยได้ฝึก
ให้นักเรียนได้เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงผ่านการทำโครงการอาชีพ ฝึกให้นักเรียนคิด
วิเคราะห์การปฏิบัติงานโดยให้หลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข และ ๔ มิติ และฝึกถอด
บทเรียนโดยตอบโจทย์ ทำอะไร ทำทำไม ทำไปเพื่ออะไร อะไรคือแรงจูงใจที่ยาก
จะทำ เป็นต้น

หลังจากที่นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ได้แล้ว จึงได้ร่วมกันคิดและจัดระบบ
งานที่ทำและมีอยู่แล้วเป็นฐานการเรียนรู้ ได้แก่ ฐานบ้านพอพอเพียง ฐานข้าวของพอ
ฐานจุลินทรีย์เพื่อชีวิต ฐานป.ปลาพอเพียง ฐานสวนครัวลอยฟ้า ฐานสมุนไพรไล่สัตว์
ฐานคนเอาถ่าน (เคา "อิวาเตะ") ฐานเรื่องกล้วยๆ ฐานมีอะไรในกอไผ่ เป็นต้น
โดยนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในกิจกรรมแต่ละฐาน และสามารถวิเคราะห์ได้ว่า
มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันอย่างไร ใช้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรมอะไร
และเมื่อคนในชุมชนมาขอคอกและใบไม้แห้ง มะขาม คอกแค นักเรียนและครูจึงได้
แนวคิดไปทำโครงการถนนกินได้ ชุมชนนำโดยผู้ใหญ่บ้าน และอบต. ก็ให้ความร่วมมือ
ช่วยกันปลูกต้นไม้ที่สามารถเก็บใบ คอก ผล กินได้ปลูกริมถนนทั่วไปทั้งตำบล อีอี

ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนให้เป็นหัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ฯ หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี งานเกษตร และเป็นที่ปรึกษากิจกรรมชุมนุมเกษตร ข้าพเจ้าได้สอนให้นักเรียนปลูกผัก เลี้ยงปลาไว้รับประทาน เพราะนักเรียนส่วนมากเป็นเด็กจากต่างจังหวัดอาศัยอยู่ใน ห้องแถวและในบ้านพักของโรงงาน เด็กๆ ก็จะช่วยกันปลูกผักสวนครัวไว้ที่โรงเรียน เช่น ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด พริก มะเขือ ฯลฯ เมื่อมีผลผลิต นักเรียนก็จะเก็บเอาไป ประกอบอาหารที่บ้าน ข้าพเจ้าก็จะบอกให้เขาเก็บเอาไปเท่าที่ต้องการเท่านั้น ไม่ต้อง เก็บเอาไปแช่ตู้เย็นแล้วปล่อยให้เน่า นอกจากนั้นก็นำมาประกอบอาหารกลางวัน ของนักเรียนที่มาช่วยงานและนักเรียนที่ไม่มีเงินซื้ออาหารทาน โดยข้าพเจ้าจะเอา หม้อหุงข้าว อุปกรณ์สำหรับประกอบอาหาร ซื้อข้าวสารและเครื่องปรุงไว้ให้ นักเรียน ก็เก็บผลผลิตที่ปลูกและเลี้ยงไว้นำมาประกอบอาหารรับประทานกัน บางครั้งนักเรียน ช่วยงานตอนเย็น ก็จะทำทานกันก่อนกลับบ้านด้วย

ในการประกอบอาหารมื้อเที่ยง หากมีผลผลิตเหลือมาก ข้าพเจ้าจะให้นักเรียน เก็บใส่ถังไปวางไว้ให้คุณครูในโรงเรียน โดยให้หยิบเอาเองตามความต้องการ นักเรียน เล่าว่าคุณครูบางคนเคยถามว่าทำไมไม่ใส่ถุงให้เลย เขาก็ตอบไปว่า "เราจัดให้ เรา ก็ไม่ทราบว่าครูแต่ละคนต้องการอะไร ถ้าเราให้ในสิ่งที่เขาไม่ต้องการ เขาก็เอาไปทิ้ง ทั้งๆ ที่คนอื่นอาจจะต้องการก็ได้ ก็เลยนำมาให้หยิบกันเอง เอาเท่าที่ตัวเองต้องการ" ข้าพเจ้าและนักเรียนจึงได้ปฏิบัติอย่างนี้มาโดยตลอด

แผนการเรียนการสอนเรื่องความพอเพียงในโรงเรียนหนองรีมุงคลสุขสวัสดิ์นั้น ไม่ได้เขียนออกมาเป็นตำราหรือถอดมาเป็นหลักสูตร แต่ทั้งครูและเด็กในโรงเรียน หนองรีฯ ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติสู่แนวทางแห่งความพอเพียงนี้ ไปพร้อมๆ กัน

การสอดแทรกเรื่องพอเพียง เช่น การสอนวิธีปลูกผักด้วยเงื่อนไขของความรู้ว่า ควรปลูกผักชนิดใดในพื้นที่แบบไหน เน้นให้เด็กรู้จักตนเอง รู้ว่าพื้นที่ว่างรอบๆ บ้าน

"กิจกรรมลดรายจ่าย
โดยการผลิตผลิตภัณฑ์ในครัวเรือนขึ้นใช้เอง"

หรือในโรงเรียนควรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไร และมีความพอประมาณ โดยผัก ที่ปลูกไม่ได้หวังว่าจะต้องนำไปขายได้ราคาแพง แต่อย่างน้อยๆ ก็ปลูกไว้ทานเอง ที่บ้าน ไม่ต้องไปซื้อหา หากผู้ปกครองกลับจากการทำงานในโรงงานมีค้ค่า ก็สามารถ นำผักที่ปลูกไว้มาทำอาหารให้ครอบครัวทานร่วมกันได้

กิจกรรมด้านเกษตรที่เด็กๆ และครูได้ร่วมกันคิด ล้วนแฝงไปด้วยหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้สามารถทำลายปัญหาและข้อจำกัดของการทำงานลงได้ ด้วยเงื่อนไขของการลงมือทำงานด้วยความรู้ คือโครงการผักสวนครัวลอยฟ้า จากแรง บันดาลใจที่เห็นผักสวนครัวและสมุนไพรที่ปลูกไว้ในโรงเรียนออกดอกผลงอกงาม ทำให้ เด็กๆ นำวิธีปลูกที่ได้รับความรู้จากโรงเรียนมาลองทำที่บ้าน แต่ด้วยความจำกัดของ พื้นที่ซึ่งเด็กๆ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่บริเวณห้องแถว และไม่มีพื้นที่ว่างในบริเวณบ้าน มากนัก ทำให้เกิดความคิดร่วมกันว่า ผักบางชนิดสามารถเจริญงอกงามในพื้นที่จำกัดได้ จึงลองนำผักมาปลูกใส่กระถาง บางคนก็บอกว่าไม่มีที่วางกระถาง จึงลองหาที่แขวน กระถางผักแทน ทำให้พืชผักเหล่านี้กลายเป็นกระถางไม้ประดับ ที่นอกจากจะเพิ่มความ สวยงามให้กับบ้านแล้ว ยังสามารถนำมาปรุงเป็นอาหารรับประทานได้อีกด้วย

อีกกิจกรรมหนึ่งที่นักเรียนสนใจก็คือ กิจกรรมลดรายจ่าย โดยการผลิต ผลิตภัณฑ์ในครัวเรือนขึ้นใช้เอง อาทิ น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า สบู่สมุนไพร แชมพู ครีมนวดผม ครีมอาบน้ำ ฯลฯ ผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดจะเน้นการนำวัสดุธรรมชาติที่มีใน ท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ นอกจากจะประหยัดค่าวัสดุแล้ว ยังเป็นการเพิ่มมูลค่า

ให้กับวัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นอีกด้วย เช่น ลูกมะกรูด บางบ้านก็ปล่อยให้หล่นเน่าไม่มีค่า เมื่อนักเรียนไปขอมาหมักก็เป็นจุลินทรีย์ที่ใช้ในการทำน้ำยาล้างจาน ทำให้มะกรูดมีค่ามากขึ้น เมื่อนักเรียนผลิตเสร็จแล้วก็นำน้ำยาล้างจานไปแบ่งปันให้เจ้าของมะกรูด ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม มีน้ำใจ และรู้จักแบ่งปัน เป็นคน

ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทางโรงเรียนได้ทำโครงการด้วยงบประมาณจากชุมชน ด้วยการจัดกิจกรรมสร้างอาชีพให้กับนักเรียน มีการเชิญวิทยากรมืออาชีพมาให้ความรู้และฝึกปฏิบัติให้นักเรียน โดยให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนตามความถนัด ความชอบของตนเอง อาชีพที่เลือกมาให้นักเรียนได้เรียนรู้นั้น จะเป็นอาชีพที่ไม่ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ย่างยากซับซ้อน นักเรียนหาซื้อได้ง่ายและไม่แพง หรือนำมาจากที่บ้านได้โดยไม่ต้องไปซื้อหามาเพิ่ม และเป็นอาชีพที่ไม่ต้องลงทุนมาก พอที่กำลังตนเองจะทำได้โดยไม่ต้องไปกู้ยืมเงินคนอื่น

การออกแบบการเรียนรู้

คิดจากการมองเห็นสภาพปัญหาที่แท้จริงของเด็กๆ ด้วยการนำกิจกรรมลดรายจ่ายโครงการสร้างอาชีพ มาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความสนใจใคร่เรียนรู้ ซึ่งแต่ละกิจกรรมก็ล้วนเกิดจากความคิดของเขาที่มองเห็นศักยภาพจากสิ่งรอบตัว โดยมีครูคอยกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดและลงมือทำ ด้วยการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการใช้ในชีวิตจริง

กระบวนการและขั้นตอน

ข้าพเจ้าสอนเด็กด้วยวิธีง่ายๆ ด้วยการเล่าถึงความพอเพียง อย่างการใช้เงินในชีวิตประจำวัน ชวนคิดว่ามีเหตุผลหรือไม่ สิ่งไหนสมควรซื้อหรือไม่สมควรซื้อ พ่อแม่ทำงานหนักในโรงงานเพื่อนำเงินมาให้ เป็นค่าใช้จ่ายประจำวัน วันละ ๔๐ บาท ค่ารถก็ไม่ต้องจ่ายเพราะนั่งรถรับส่งของโรงเรียน ข้าพเจ้าจึงแนะนำให้ทุกคนลองหอยอดกระปุกออมสินวันละ ๑๐ บาท แล้วแนะนำว่าถ้าหากวันไหนพ่อแม่ไม่มีเงินให้ เงิน ๑๐ บาทที่เก็บไว้วันนี้จะมีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ช่วยเหลือพ่อแม่ของพวกเขาได้ ผักสวนครัวที่เราปลูกไว้ก็นำไปให้ผู้ปกครองประกอบอาหารได้ เป็นการลดรายจ่ายของครอบครัว

"ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
ผ่านการทำโครงการอาชีพ"

นอกจากนี้ยังมีวิธีให้เด็กๆ ที่เข้าร่วมกิจกรรมนั่งล้อมวงคุยกัน ผลัดกันมาเล่าถึงวิถีชีวิตของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร เพื่อร่วมกันเรียนรู้การรู้จักตนเอง อย่างเด็กบางคนสามารถปลูกข้าวทำนาได้ ก็ได้เล่าถึงวิธีการทำนาที่แตกต่างกันในแต่ละภาค ตัวอย่างเช่น ครูเป็นคนภาคใต้ก็มีวิธีการทำนาและปลูกข้าวโดยใช้เครื่องมือที่แตกต่างจากเด็กๆ ในภาคอีสานและภาคเหนือ ทำให้พวกเขาสนุกและเกิดการเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตทั้งของตนเองและเพื่อนๆ หรือหากเด็กคนไหนที่ทำนาและปลูกข้าวไม่เป็น เพื่อนๆ ที่ทำเป็นก็มาช่วยกันสอน และชวนกันร่วมเรียนรู้วิธีการปลูกข้าวในโรงเรียน "ชวนกันมาทำนาด้วยวิธีง่ายๆ ในโรงเรียน คือช่วยกันขุดดินแล้วนำพลาสติกปูทับลงไป ใส่ดิน ใส่น้ำให้เด็กๆ ช่วยกันเหยียบย่ำให้เป็นโคลน เด็กบางคนก็มาบอกว่า บ้านหนูมีต้นข้าวที่แม่หว่านไว้ และก็นำพันธุ์ข้าวเหล่านั้นมาให้เพื่อนๆ ที่โรงเรียนช่วยกันคั่ว เด็กๆ ก็ได้เรียนรู้ร่วมกัน และจากความพยายามเหล่านี้ เมื่อข้าวออกรวง ทุกคนก็ช่วยกันเกี่ยวข้าวที่ปลูกไว้เองด้วยความภาคภูมิใจ

การเรียนรู้ "ความพอเพียง" จากประสบการณ์จริงเหล่านี้ ทำให้เด็กๆ หนองรีฯ สามารถนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้และสร้างเป็นอาชีพคิกตัว อันนำไปสู่การมีภูมิคุ้มกันที่ดีได้ในอนาคต อี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับมัธยมศึกษา

นางสาวลี มีสวัสดิ์

ประกายความคิดในวันเริ่มต้น

"นักเรียนสมัยนี้เรียนหนังสือแบบลอยๆ ไม่ได้คิดหวังอะไรมากมาย ก็แค่ให้ได้มาโรงเรียนเหมือนคนอื่นๆ ไม่มีเป้าหมายในชีวิต เพราะคงคิดว่าเรื่องที่เรียนยังอยู่ไกลตัวมาก จึงได้คิดเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริงของผู้เรียน โดยใช้ทักษะกระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และกระบวนการปฏิบัติจริง ที่เป็นหลักของการจัดกระบวนการเรียนรู้ และนำประเด็นความสนใจของผู้เรียนมาร่วมคิดด้วยกัน เพื่อให้พวกเขาเกิดความอยากรู้ อยากเรียน และคิดเป็น ทำเป็น"

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนวชิรธรรมสิต เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดพัทลุง

สังกัด สพฐ.

ระดับชั้นที่เปิดสอน มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

บทเรียนความสำเร็จ ในการใช้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจัดการการเรียนรู้

โดย นางสาวลี มีสวัสดิ์

โรงเรียนวชิรธรรมสิตเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ชุมชนเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท นักเรียนมีผลการเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ จากการเรียนการสอนทำให้สามารถรู้ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน ครอบครัวของนักเรียน ชุมชน ปัญหาที่พบก็คือเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหาร ซึ่งส่งผลที่ก่อให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บจากการกิน ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของชุมชนเป็นที่ดินทำการเกษตร ผู้คนมีรายได้น้อย ปัญหาค่านิยม ไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้ยา การประกอบอาชีพ ลืม "รากเหง้าของตัวเอง" ซึ่งส่งผลโดยตรงกับผู้เรียน ส่งผลถึงครูผู้สอน และส่งผลต่อโรงเรียน

แรงบันดาลใจ

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และท่านทรงปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ทำให้เกิดแรงศรัทธา และเห็นประโยชน์ในการที่จะนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ อีกทั้งเกิดจากสภาพปัญหาของครอบครัว จึงทำให้เกิดแรงบันดาลใจที่สอดคล้องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเชื่อมโยงกับสาระแกนกลาง และสาระท้องถิ่น เพื่อที่จะให้นักเรียนได้นำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับครอบครัว ได้อย่างยั่งยืน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน

"ให้พวกเขาเกิดความอยากรู้ อยากรเรียน
และคิดเป็น ทำเป็น"

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์หลักสูตร นโยบายของโรงเรียน วิเคราะห์ผู้เรียน และร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมกับนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เห็นในศักยภาพของตนเอง และเพื่อให้ให้นักเรียนได้ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตัวเอง จึงได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด การมีส่วนร่วม การจัดการความรู้ด้วยตัวเอง และสามารถหาแนวทางให้กับตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนวิธีการคิด เปลี่ยนพฤติกรรม โดยมีผลมาจากจิตใจ โดยสอดคล้องเอาแนวคิดพอเพียงเข้าไปในทุกเนื้อหาสาระ

ในแต่ละกิจกรรม นักเรียนจะต้องฝึกการวิเคราะห์ตนเอง ครอบครัวยุคชน และนำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือกให้กับตัว และวางแผนในการดำเนินกิจกรรม โดยต้องคิดว่าจะทำเรื่องอะไร ทำไมจึงเลือกทำกิจกรรมนั้น ถ้าจะประสบความสำเร็จจะต้องให้ใครเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ด้วย ในการทำกิจกรรมนั้นจะต้องมีความรู้เรื่องใดบ้าง และจะหาข้อมูลเพิ่มเติมได้จากที่ไหน ใครจะเป็นผู้ให้คำแนะนำ จะมีกระบวนการดำเนินการอย่างไร จะเกิดผลอย่างไร และจะนำไปปรับใช้กับชีวิตตัวเองอย่างไร เมื่อดำเนินกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่ละคนก็นำเสนอองค์ความรู้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมสรุปองค์ความรู้เพิ่มเติม พร้อมประเมินผลการจัดกิจกรรมทั้งผลบวกและผลลบ เพื่อปรับปรุงในการดำเนินงานครั้งต่อไป

สิ่งที่ได้เรียนรู้คือนักเรียนมีความสุขในการเรียน ครูได้องค์ความรู้ใหม่จากนักเรียน ผู้ปกครอง ได้สัมผัสสภาพที่กระหว่างผู้เรียนและผู้ปกครอง

ผู้เขียนได้บอกให้นักเรียนทราบว่าโรงเรียนของเราเป็นสถานศึกษาพอเพียง และเป็นแกนนำโรงเรียนครอบครัวสุภาพะในโรงเรียน "นักเรียนจะนำเนื้อหาในวิชาเรียนของเราให้เชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและครอบครัวสุภาพะในโรงเรียนได้อย่างไร" คำถามชวนคิด ชวนคุยนี้ กระตุ้นให้นักเรียนได้ "คิด"

ในการคิดครั้งนี้ นักเรียนต้องฝึกการ "คิดเชื่อมโยง" โดยต้องอาศัย "ความรู้เดิม" ที่มีอยู่ ทั้งเรื่องของการปลูกพืชเศรษฐกิจระยะสั้น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และครอบครัวสุภาพะในโรงเรียน เพื่อให้เกิด "ความรู้ใหม่" และจากการระดมความคิดของนักเรียนภายในห้องเรียนของนักเรียนและการให้ข้อเสนอแนะของผู้สอน ผลสรุปก็ได้ประเด็นที่ทุกคนต่างเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นคำตอบที่เข้าประเด็นมากที่สุดคือ "การปลูกพืชผักโดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพ"

"การปลูกพืชผักโดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพ เข้ากับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร" ประเด็นคำถามนี้เป็นการตรวจสอบว่าข้อสรุปที่ได้มานั้น นักเรียนมีความเข้าใจถ่องแท้มากน้อยเท่าไร

"ได้ลดรายจ่ายครอบครัวค่ะ"

"ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ค่ะ"

"นักเรียนได้เรียนรู้ตัวเอง ได้เรียนรู้ครอบครัว ชุมชน
และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง
และความรู้ที่ได้นั้นจะเป็นความรู้ที่ยั่งยืนตลอดไป"

ให้นักเรียน "มีความภูมิใจ"
ว่าเป็นความคิดที่ตัวเอง "ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน"

"ลดการซื้อปุ๋ยเคมี"
"ได้พืชผักปลอดสารพิษ"
"ได้สุขภาพที่แข็งแรง"
"ได้ความอดทน"
"เอาไปขายได้ค่ะ"
"เอาไปฝากเพื่อนบ้านค่ะ"
"ทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น"

คำตอบที่นักเรียนช่วยกันตอบนั้น ผู้เขียนไม่ได้หวังให้นักเรียนต้องตอบได้ครบองค์ประกอบ และได้บอกนักเรียนว่า "นักเรียนเก็บคำตอบนี้ไว้ เมื่อจบหน่วยการเรียนรู้ครูจะใช้คำถามนี้ถามนักเรียนอีกครั้ง"

"จะอย่างไรให้ผู้ปกครองหรือครอบครัวของเรามีส่วนร่วมและร่วมรับรู้กับกิจกรรมดีๆ ที่นักเรียนร่วมกันคิด" ครูถาม

"ให้ผู้ปกครองมาร่วมประเมินผลด้วยค่ะ"

คำตอบที่นักเรียนตอบมาเป็นคำตอบที่ถูกต้อง แต่ยังไม่ตรงประเด็นทั้งหมด ผู้เขียนจึงเสนอทางเลือกให้กับนักเรียน

"เราย้ายแปลงเกษตรของนักเรียนจากที่โรงเรียนไปไว้ที่บ้านนักเรียนดีไหม"

"ศิครับ/ศิละ" นักเรียนในห้องเรียนจำนวน ๒๕ คนเห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้เขียน แต่มี ๒ คนที่ไม่เห็นด้วย เพราะเมื่อสอบถาม ปรากฏว่าที่บ้านไม่มีพื้นที่ว่างที่จะทำแปลงปลูกผัก

แต่แล้วก็มีเพื่อนในห้องคนหนึ่งส่งเสียงแทรกเข้ามา "...ก็ปลูกในกระสอบก็ได้ นี่ไม่เห็นยากเลย..." ในที่สุดปัญหาเรื่องสถานที่ก็ได้หมดไป ด้วยการร่วมกันคิดของนักเรียนเอง

อันที่จริงการที่ให้นักเรียนปลูกผักที่บ้านนั้น ผู้เขียนได้คิดวางแผนไว้ก่อนแล้ว เพราะมองเห็นว่าสภาพพื้นที่ในการปลูกไม่เอื้ออำนวยและเรื่องเวลาในการดูแลพืชผัก แต่เพื่อให้นักเรียน "มีความภูมิใจ" ว่าเป็นความคิดที่ตัวเอง "ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน" ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของตนเอง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าส่งผลดีต่อการจัดกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จ และ "ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้"

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ภายในห้องเรียน และการจัด "เวทีการเรียนรู้" ภายนอกห้องเรียน สิ่งที่คุณเขียนเห็นพัฒนาการของนักเรียนอย่างชัดเจนคือกระบวนการคิดของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นวางแผน การเตรียมการในการจัดกิจกรรม ความรับผิดชอบ ความสุขของนักเรียนและผู้ปกครองที่ร่วมกันทำกิจกรรม และสิ่งที่คุณเขียนได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรมคือ ครอบครัวที่นักเรียนมีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี พ่อแม่รู้จักที่จะเอาใจใส่ลูก ให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม ลูกจะเป็นคนที่มีคุณภาพดีและมีผลการเรียนดีด้วย

ดังนั้น ผู้เขียนก็คงจะยึดหลักการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ทั้งนักเรียน ผู้ปกครองและคนในครอบครัวของนักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน จะ "ขยายผล" ให้ลงไปสู่ "ชุมชน" โดยหวังผลให้ผู้ปกครองและคนในชุมชนที่มีองค์ความรู้จำนวนมากได้ "ถ่ายทอดภูมิปัญญา" ให้แก่ลูกหลานของตัวเอง และให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเป้าหมายหลักของผู้เขียนก็ยังคงอยู่ที่ "ผู้เรียน" เพราะผู้เขียนคิดว่ากิจกรรมนี้จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง ได้เรียนรู้ครอบครัว ชุมชน และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง และความรู้ที่ได้นั้นจะเป็นความรู้ที่ยั่งยืนตลอดไป

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับมัธยมศึกษา

นางสาวอุสนา เงินเจริญ

ประกายความคิดในวันเริ่มต้น

"ข้าพเจ้าเริ่มต้นจากการที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงที่วิทยาลัยมหาดไทย จังหวัดชลบุรี เพราะนั่นทำให้ข้าพเจ้าเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น จากแต่เดิมที่ได้ยินหลายคนพูดถึง แต่ยังไม่เห็นแก่เห็นคเห็น้อย ข้าพเจ้าในฐานะประชาชนคนหนึ่งจะทำอะไรเพื่อตอบแทนคุณแผ่นดินบ้าง

หลังจากการอบรม ข้าพเจ้าได้แนวคิดและนำกลับไปพัฒนาการเรียนการสอน โดยสอดแทรกทั้งในเนื้อหาวิชาและกิจกรรมการสอน และข้าพเจ้าก็ทำตัวเป็นแบบอย่างให้นักเรียนเห็นว่าสิ่งที่ครูสอน ครูก็สามารถทำได้เช่นกัน"

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนชาฆ้อพิทยาคม จังหวัดระยอง
สังกัด สพฐ.
ระดับชั้นที่เปิดสอน มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

รู้จักตนเอง เข้าใจผู้อื่น สู่วิถีความพอเพียง

โดย นางสาวอุสนา เงินเจริญ

ข้าพเจ้าเป็นครูคนหนึ่งของโรงเรียนชาฆ้อพิทยาคมที่ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีของทุกระดับชั้น รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เริ่มต้นจากการให้นักเรียนวิเคราะห์ตนเองและวิเคราะห์เพื่อนในห้องเรียน เพื่อให้เห็นความแตกต่างของบุคคลและรู้จักปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่น และมีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่นจากใจจริง

นอกจากกิจกรรมการเรียนการสอนในชั่วโมงแล้ว ข้าพเจ้ายังเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม "ค่ายคุณธรรมน้อมนำสู่วิถีพอเพียง" ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๖ ที่ผ่านมา ณ โรงเรียนชาฆ้อพิทยาคม โดยมีคณะครูและนักเรียนของโรงเรียนเข้าร่วมจำนวน ๓๓๐ คน วัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การดำเนินชีวิต ข้าพเจ้ามีแนวคิดในการนำความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อครูและนักเรียนตามบริบทที่เราอยู่มาจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้จำนวน ๘ ฐาน ซึ่งได้รับความร่วมมือด้านคณะวิทยากรจากศูนย์ศึกษากิจกรรมธรรมชาติสองสลึง จังหวัดระยอง แต่ละฐานประกอบด้วย

"ข้าพเจ้าก็ทำครัวเป็นแบบอย่างให้นักเรียนเห็นว่า
สิ่งที่ครูสอน ครูก็สามารถทำได้เช่นกัน"

ฐานที่ ๑ แฝกนั้นสำคัญไฉนและได้อะไรจากหมูหลุม เป็นการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับประโยชน์และวิธีการปลูกหญ้าแฝก เพื่อช่วยในการพัฒนาดินให้สามารถปลูกพืชผักให้เจริญงอกงาม และการเลี้ยงหมูหลุมเพื่อเอาปุ๋ยไปใส่ในแปลงเกษตรที่เราพัฒนาดินในโรงเรียน

ฐานที่ ๒ ชุมชุม ป.ปลา เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก เนื่องจากพื้นที่ในชุมชนเป็นดินลูกรัง ดินไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ และใช้พื้นที่ในการดำเนินการน้อย สามารถทำเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ในครอบครัว

ฐานที่ ๓ มหัศจรรย์แห่งถ่าน เป็นการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับการเผาถ่านโดยใช้ถ่านน้ำมัน ๒๐๐ ลิตร เนื่องจากพื้นที่ในโรงเรียนและชุมชนมีไม้ไผ่และเศษไม้เป็นจำนวนมาก ประกอบกับชาวบ้านยังใช้ถ่านในการหุงต้มอาหารในชีวิตประจำวัน จึงเป็นการเรียนรู้เพื่อทำใช้เองในครัวเรือน

ฐานที่ ๔ ปุ๋ยน้ำชีวภาพ เป็นการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพไว้รดพืชผักในสวนผลไม้ ในแปลงผัก และในไร่ รวมทั้งทำสมุนไพรรไล่แมลงเอาไว้ฉีดพ่นไล่แมลงในสวนในไร่ เนื่องจากในชุมชนรอบบริเวณโรงเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ทำสวน ทำไร่ เกือบร้อยละ ๙๐

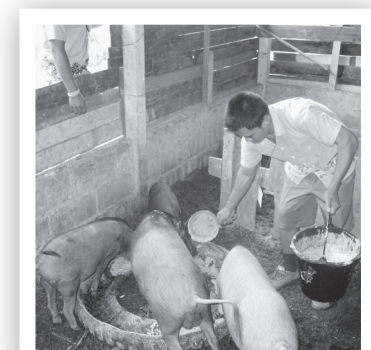
ฐานที่ ๕ โหล้นน้ำมันมะพร้าว เป็นการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับการทำโหล้นหาผิวจากมะพร้าวที่เราได้อยู่ตามบ้านเรือนและหาขายในชุมชน เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายส่วนตัวและทำให้ผิวพรรณดี

ฐานที่ ๖ ถั่วงอกมหัศจรรย์ เป็นการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับการเพาะถั่วงอกอย่างง่ายไว้รับประทานในครัวเรือน และสามารถทำจำหน่ายได้

ฐานที่ ๗ แชมพูมะกรูด เป็นการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับการทำแชมพูสระผมจากผลมะกรูดที่มีตามบ้านเรือน เพื่อช่วยดูแลเส้นผมให้มีสุขภาพผมที่ดีและเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายส่วนตัว

และฐานที่ ๘ สบู่ถ่าน เป็นการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับการทำสบู่ก้อนจากถ่านไม้ไผ่ที่เผาด้วยอุณหภูมิสูงแล้วนำมาบดให้ละเอียด นำมาเป็นส่วนผสมในการทำสบู่ก้อน เพื่อช่วยดูดซับสิ่งสกปรกและสารพิษที่ผิวหนังและตามร่างกาย และยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายส่วนตัวอีกด้วย

หลังจากการจัดกิจกรรมดังกล่าว ทำให้คณะครูและนักเรียนของโรงเรียนข้า้อพิทยาคมส่วนหนึ่งมีการปรับเปลี่ยนแนวความคิด ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตทันที และบางส่วนก็เริ่มปรับเปลี่ยนตามมาภายหลัง เริ่มจากการรู้จักคิดวางแผนอย่างรอบคอบและมีระยะเวลาว่างก่อนลงมือทำงาน รู้จักพอประมาณกับตนเอง

"ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากของจริง
มีประสบการณ์โดยตรง รู้และเข้าใจปัญหาอย่างชัดเจน"

และภูมิสังคมรอบตัว โดยอยู่บนพื้นฐานของความรู้และผลของการกระทำ และมีภูมิคุ้มกันในการทำสิ่งนั้น ไม่กระทำโดยประมาท รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดมากขึ้น ทั้งค่าใช้จ่ายส่วนตัวและในครอบครัว รวมทั้งการทำแซมพู โลชั่นน้ำมันมะพร้าว สบู่ก้อนไว้ใช้เองและรู้จักการแบ่งปันให้ผู้อื่น ตลอดจนช่วยผู้ปกครองหารายได้เสริม จากการปลูกผัก การเลี้ยงปลา การเผาถ่านขาย

อีกทั้งยังเกิดความตระหนักในการช่วยดูแลรักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนและชุมชน โดยการลดการใช้สารเคมีในสวนผลไม้และในการทำเกษตร ต่างๆ โดยการทำปุ๋ยชีวภาพไว้ใช้เอง สิ่งที่เกิดขึ้นกับคณะครูและนักเรียนนี้ แม้จะเป็นส่วนหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงเบื้องต้น แต่ก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นของความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรมและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การดำเนินชีวิต ของพวกเขา ซึ่งทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจเป็นอย่างมากที่เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาสู่โรงเรียน และชุมชน ทำให้พวกเขารู้จักใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง

จากการจัดกิจกรรมการสอนที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักตนเองและเข้าใจผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีจิตอาสา ทำงานเพื่อส่วนรวมมากกว่าตัวเองเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นแนวคิดในการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน

แต่ก่อนในการทำงานทุกอย่าง ข้าพเจ้าจะมีการวางแผนงาน เตรียมการล่วงหน้าก่อนเสมอ แต่ถึงกระนั้น ข้าพเจ้าก็ยังขาดความรอบคอบ ระวังระวัง และการมีภูมิคุ้มกัน ทำให้การทำงานมีปัญหาตามมาภายหลัง

หลังจากที่ข้าพเจ้านำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการออกแบบ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมองบริบทของโรงเรียนว่าเป็นอย่างไร และจะสอนนักเรียนอย่างไรให้อยู่อย่างพอเพียง ด้วยการนำสิ่งแวดล้อมรอบตัวมาใช้ประโยชน์ ในการเรียนการสอน ดังที่ได้กล่าวถึงในข้างต้น ประกอบกับข้าพเจ้าเองเริ่มปรับเปลี่ยน วิธีคิดในการทำงานของนักเรียน ความสำเร็จก็เริ่มปรากฏขึ้นเรื่อยๆ

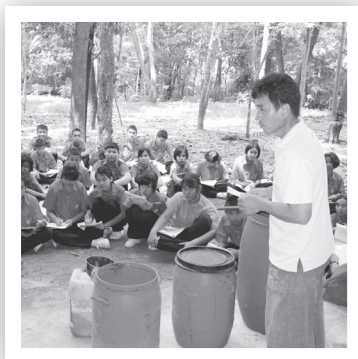
เมื่อเกิดเหตุการณ์การแบ่งกลุ่มกันทำงานที่นักเรียนที่เรียนเก่งจะรวมกลุ่มกัน แล้วทั้งนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือนักเรียนที่ขาดความรับผิดชอบไว้ด้วยกัน ทำให้เพื่อน ไม่สามารถส่งงานได้ครบ หรือส่งงานได้แต่ผลงานไม่ดีเท่าที่ควร ข้าพเจ้าได้ให้แง่คิด แก่นักเรียนในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการทำงานกลุ่มว่า

"ให้รู้จักตนเองก่อนในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ความสามารถ ฐานะ เศรษฐกิจ อุปนิสัย พื้นฐานครอบครัว และรากเหง้าของตนเอง และรู้จักเข้าใจผู้อื่น เข้าใจความแตกต่างของเพื่อนในทุกด้านเช่นเดียวกัน รู้จักพอประมาณในความสามารถ ของแต่ละบุคคล การแบ่งหน้าที่กันทำงานให้เหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ การใช้ วัสดุอุปกรณ์ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุด ให้นักเรียนคิดอย่างมีเหตุผลในการ ทำงาน และคิดถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเพื่อสร้างหลักการมีภูมิคุ้มกัน ภายใต้งู้นไข ความรู้กับเงื่อนไขคุณธรรม" เมื่อนักเรียนเกิดความเข้าใจ เขาก็จะช่วยเหลือคนอื่น มากขึ้นตามไปด้วย โดยในระยะแรกครูต้องช่วยเน้นย้ำความคิดเขาบ่อยๆ

ในการสอนนักเรียนชั้น ม.๓ เรื่องการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ ข้าพเจ้าออกแบบ การจัดการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้การเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก เนื่องจากพื้นที่ ที่เราอยู่เป็นดินลูกรังบนเนินเขา จึงไม่สามารถเลี้ยงปลาในบ่อดินธรรมดาได้ และใช้พื้นที่ ในการเลี้ยงไม่มากนัก งบประมาณไม่มาก ใช้ไม้ไผ่ที่มีในชุมชน ไม่ต้องซื้อ ซึ่งนักเรียน

สามารถนำกลับไปทำที่บ้านได้ นอกจากจะได้เรียนรู้การเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติกแล้ว ข้าพเจ้าได้ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันกลุ่มละ ๔ - ๕ คนตามความสมัครใจ เพื่อไปศึกษาการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจอื่นๆ จากสถานที่จริงที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นนอกเวลาเรียน ซึ่งเป็นการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากของจริง มีประสบการณ์โดยตรง รู้และเข้าใจปัญหาอย่างชัดเจน และถ้าแหล่งเรียนรู้ใดข้อมูลยังไม่เพียงพอ ก็ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากหนังสือหรืออินเทอร์เน็ต และจัดทำเป็นรูปเล่มรายงานเพื่อนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนๆ ทำให้พวกเขามีความรู้เข้าใจในเนื้อหามากขึ้น รู้จักการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับชุมชน และใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ที่มีในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

สำหรับการสอนเรื่องการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชั้น ม.๔ ข้าพเจ้าออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเชิญวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาสอนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร หลังจากนั้น ข้าพเจ้าก็ได้ลงมือสอนนักเรียนด้วยตนเอง นอกจากนี้ ข้าพเจ้ายังสอนนักเรียนทำน้ำยาล้างจานสับปะรด ทำแชมพูมะกรูด ทำครีมนวดนมคอกอัญชัน ทำสบู่เหลวและสบู่ก้อนขมิ้นไว้ใช้ในครอบครัวเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย เป็นการพึ่งพาตนเองด้วยการชักชวนสมาชิกในครอบครัวให้มาช่วยกันทำ และเมื่อทำเสร็จแล้วก็แบ่งปันให้แก่ผู้อื่นได้

"รู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียง"

การปลูกผักในแปลงสาธิตและการปลูกผักในกระถางก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ข้าพเจ้าได้สอนให้นักเรียนได้เรียนรู้การพัฒนาดินของโรงเรียนและดินในพื้นที่บ้านของนักเรียนเอง เนื่องจากว่าพื้นดินในโรงเรียนและชุมชนเป็นดินลูกรัง ถ้าไม่มีการปรับปรุงและพัฒนาดิน จะทำให้ไม่สามารถปลูกพืชผักและผลไม้ได้ จึงมีการสอนเรื่องการปรับปรุงดิน การใส่ปุ๋ยชีวภาพก่อนการลงมือปลูก การปลูกหญ้าแฝกช่วยในการซับน้ำทำให้ดินร่วนซุย และการทำปุ๋ยน้ำ ปุ๋ยหมักไว้ใช้เอง เมื่อนักเรียนมีความรู้ในการปรับปรุงดินแล้ว เขาก็สามารถนำกลับไปใช้ที่บ้านของตน ถ้าบ้านใครมีพื้นที่ก็ปลูกผักลงดินเลย หากบ้านใครไม่มีพื้นที่ก็ให้ปลูกผักในกระถางได้ ซึ่งสอดคล้องกับโครงการของโรงเรียนคือ "ผักสวนครัวรั้วกินได้ ปลูกปลูกให้แม่ เหลือเผื่อแม่ชุมชน" ซึ่งเป็นนโยบายของผู้อำนวยการในการให้นักเรียนทุกคนได้ปลูกผักไว้รับประทานที่บ้าน ไม่ว่าจะปลูกมากหรือปลูกน้อยตามแต่บริบทที่บ้านของนักเรียนเอง เพื่อเป็นการประหยัด สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ช่วยกันปลูก ช่วยกันดูแลรักษา และสามารถแบ่งปันให้ผู้อื่น ก่อให้เกิดมิติทางด้านสังคมเพิ่มขึ้นด้วย 🐟

เรื่องเล่าจากคุณครูพอเพียง

การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

นายชวลิตร วรรณดี

ประกายความคิดในวันเริ่มต้น

"ทำไมผมถึงเชื่อมั่นและเกิดแรงบันดาลใจว่า "หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" จะช่วยพุงและแก้ปัญหาสังคมได้ ผมเห็นว่าปัญหาการคิดก็ต้องแก้ด้วยการคิด หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือการคิดด้วยบริบทของไทย ที่ช่วยสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบรัดกุมอยู่ในตัว ดังนั้น ถ้าทุกคนนำหลักปรัชญาไปใช้ ปัญหาในเชิงการอนุรักษ์และเปลี่ยนถ่ายทางวัฒนธรรมก็ไม่เกิด แต่จะเป็นการกลมกลืนที่แนบเนียนอย่างช้าๆ ไร้ปัญหา ผมเข้าใจว่า **หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**ไม่ใช่การต่อต้านวัฒนธรรมหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่เป็นการคิดและตัดสินใจรับสิ่งคั่งกล่าวเข้ามาอย่างรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ผมอ่านความหมายของหลักปรัชญาทั้ง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไขครั้งใดรู้สึกมีความสุข และปลอดภัยอย่างน่าอัศจรรย์

ปัญหาของผมในตอนนี้คือ ทำอย่างไรจะปลูกฝังให้นักเรียนมีอุปนิสัยการคิด และตัดสินใจแสดงพฤติกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนสิรินธรวิทยพัฒน์ จังหวัดสุรินทร์

สังกัด สพฐ.

ระดับชั้นที่เปิดสอน มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

บทภาครู บนเส้นทางสร้างอุปนิสัยพอเพียง

โดย นายชวลิต วรณคดี

อะไร

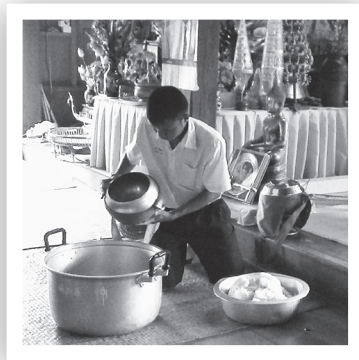
สังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นเพราะคนไทยยินดีรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติอย่างหลงใหล แต่หลงลืมรากเหง้าที่ฝังงมภายใต้บริบทของประเทศอย่างไม่สนใจไยดี ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นในสังคมอย่างกว้างขวาง การได้ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนอยู่ในโรงเรียน มีโอกาสสัมผัสคลุกคลีกับนักเรียนอยู่แทบทุกวัน ทำให้มองเห็นปัญหาและการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนแทบทุกอิริยาบถ พฤติกรรมหลายๆ ด้านเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า และดูจะทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง เป็นต้นว่า พฤติกรรมความฟุ้งเฟ้อด้วยการบริโภคเกินความจำเป็น เช่น การใช้จ่ายเงิน การใช้โทรศัพท์ พฤติกรรมการใช้เวลาไม่เหมาะสม เช่น การหนีเรียน เล่นเกม การเที่ยวกลางคืน พฤติกรรมที่ขัดต่อวัฒนธรรมอันดีของไทย เช่น การแต่งกาย เป็นต้น พฤติกรรมทั้งหมดเหล่านี้กลายเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อนักเรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัญหาเหล่านี้หากพิจารณาในวงกว้างแล้ว อาจสรุปสาเหตุได้ว่า "สังคมไทยยินดีรับสิ่งใหม่ๆ เข้ามา แต่ขาดความพร้อมในการเตรียมรับสิ่งใหม่ๆ นั้น"

ทำไม

เมื่อปัญหาในสังคมอยู่ท่ามกลางวิกฤติทางวัฒนธรรม สังคมไทยทุกภาคส่วนต้องสร้างภูมิคุ้มกันอย่างเร่งด่วน มิเช่นนั้นการปะทะกันระหว่างวิถีไทยกับวิถีต่างชาติจะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ซึ่งผมมองว่าแนวคิดหรือนโยบายที่ออกมารับมือกับปัญหาดังกล่าวจะต้องมีความสำคัญระดับชาติ อาจเป็นนโยบายของรัฐ วาระแห่งชาติ หรือแนวคิดปรัชญาจากบุคคลสำคัญที่คนไทยให้ความรัก ความศรัทธาอย่างแรงกล้าถึงจะรับมือกับปัญหาดังกล่าวได้ โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ที่ร่วมกับภาคีเครือข่ายอัญเชิญหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานมา สามารถช่วยแก้ไขวิกฤติของสังคมไทยได้ หลักปรัชญานี้เป็นหลักแห่งการคิดในการดำเนินชีวิตภายใต้บริบทของสังคมไทย ที่สามารถใช้เผชิญกับปรากฏการณ์หรือสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ได้อย่างปลอดภัยขอเพียงทุกคน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" หรือระเบิดจากภายใน

ทำอะไร

สังคมไทยหรือหน่วยงานระดับโรงเรียนต้องปลูกฝังให้นักเรียนมีอุปนิสัยพอเพียงคือ "การนำหลักคิดตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นวิถีคิดก่อนตัดสินใจกระทำใดๆ ในทุกเรื่อง" ที่ผมมีความเห็นเช่นนี้เพราะผมเชื่อว่าพฤติกรรมหรือการกระทำใดๆ ของมนุษย์ที่แสดงออกย่อมมาจากการตัดสินใจทุกครั้ง ซึ่งก่อนการตัดสินใจ มนุษย์ทุกคนย่อมคิดไตร่ตรองก่อน เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่การต่อต้านวัฒนธรรมหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่เป็นการคิดและตัดสินใจรับสิ่งดังกล่าวเข้ามาอย่างรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

การปลูกฝังหรือสร้างทักษะกระบวนการคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นภาระโดยตรงสำหรับครูทุกคน สิ่งสำคัญประการแรกคือ **ครูต้องเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ถึงแก่นแท้เสียก่อน** เพราะการเข้าใจเป็นประสบการณ์แฝงที่จะช่วยให้การออกแบบการเรียนรู้มีความง่าย ชัดเจน ไปสู่เป้าหมายปลายทางอย่างตรงประเด็น ในที่นี้ ผมขอนำเสนอขั้นตอนกระบวนการง่ายๆ ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
๒. คิดหารูปแบบการเรียนรู้
๓. ปูพื้นฐานหลักปรัชญา
๔. เสริมคุณค่าด้วยกิจกรรม
๕. ย้ำคิด ย้ำทำเป็นอุปนิสัย

ผลที่เกิดขึ้นจริง และเห็นรูปธรรมชัดเจน จากตัวอย่างความสำเร็จ

๑. การจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ชั้น ม.๑ เป็นการปลูกฝังหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักสูตร ชื่อหน่วยการเรียนรู้ "เขียนอย่างสร้างสรรค์ยึดมั่นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" แผนการเรียนรู้เรื่อง "การเขียนเรียงความ

การเขียนบทร้อยกรอง" พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีองค์ความรู้ทักษะกระบวนการ และเจตคติด้านการเขียนสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาได้อย่างเข้าใจ ชื่นงานของนักเรียนสะท้อนถึงกระบวนการคิดอย่างรอบคอบ มีเหตุผลไปสู่การตัดสินใจสร้างสรรค์ผลงาน

๒. โครงการสานสัมพันธ์ วันทำบุญอุบาสกวันเข้าพรรษา เป็นกิจกรรมเสริมเพื่อสร้างอุปนิสัยพอเพียงให้นักเรียนนอกเวลาเรียน และเป็นเวทีที่นักเรียนได้มีโอกาสแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อหน้าภาคีเครือข่ายนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ผลการดำเนินโครงการพบว่า นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ดีขึ้น ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ภูมิคุ้มกันที่ดีขึ้น และได้ร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

๓. โครงการข้าวไม่ยาก หมากไม่แพง เป็นโครงการคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติที่กลุ่มเยาวชน "เมตตาธรรมคำจูนโลก" ร่วมกันดำเนินการจัดกิจกรรมเชิงจิตอาสาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากผลการดำเนินงานพบว่า นักเรียนรู้จักนำหลักคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการตัดสินใจทุกขั้นตอน กระบวนการอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงนักเรียนและชุมชนที่รับบริการก็เกิดทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

"ไม่ว่าจะทำอะไร อยู่ที่ไหน
จิตต้องอุบัตินหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ขึ้นในใจเสมอ"

"ทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้ด้วยการเจรจา"

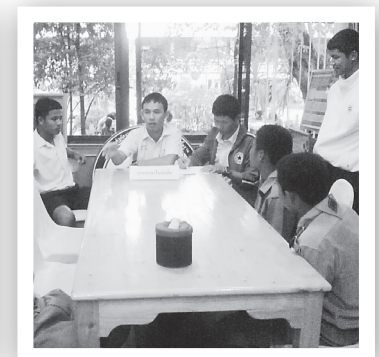
๔. โครงการ "ยุวชนไกลเกลี่ยสู่สมานฉันท์" เป็นกิจกรรมที่เกิดจากทักษะกระบวนการคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยแท้ โดยกลุ่มเยาวชนค้นพบปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมและในโรงเรียน แล้วเห็นว่าปัญหาทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้ด้วยการเจรจา จึงอาศัยช่วงระหว่างการบ่มเพาะความขัดแย้งนำคู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่ายมาเจรจาไกลเกลี่ยเพื่อยุติความขัดแย้งให้เกิดความสมานฉันท์ จากผลการดำเนินงานพบว่า ระหว่างเดือนสิงหาคม - กันยายน ๒๕๕๒ ไม่มีปัญหานักเรียนทะเลาะวิวาททั้งในและนอกโรงเรียน จากการถอดบทเรียนพบว่า นักเรียนที่เกี่ยวข้องมีทักษะการดำเนินชีวิตตามแนวทางสายกลาง ไม่ประมาท รู้จักใช้เหตุผล มีภูมิคุ้มกัน มีความรอบรู้

๕. โครงการ "วิเคราะห์ตนเองสัปดาห์ละครั้ง ชีวิตจะไม่พลาดพลั้งเหมือนวันวาน" โครงการนี้เกิดขึ้นจากการใช้หลักคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้วมองเห็นข้อบกพร่องบางประการของการขับเคลื่อนหลักปรัชญาฯ ภายในโรงเรียน จึงสร้างเครื่องมือประเมินตนเอง เป็นลักษณะสมุดพกติดตัวสำหรับนักเรียน โดยกำหนดให้นักเรียนใช้เวลาคาบโฮมรูมวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของตนเองในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมาและวางแผนการดำเนินชีวิตในรอบสัปดาห์ถัดไป จากผลดำเนินการพบว่า นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ตนเองตามหลักสามห่วงสองเงื่อนไข จุดเด่นอยู่ที่การรู้จักสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ✍️

นอกจากหน้าที่หลักคือการจัดการเรียนการสอนแล้ว ผมถือว่าโชคดีที่ได้รับความไว้วางใจให้ปฏิบัติหน้าที่พิเศษด้าน "งานส่งเสริมกิจการนักเรียน" ตามโครงสร้างของการกระจายอำนาจ ผมจึงมีโอกาสเป็นที่ปรึกษาของนักเรียนในการทำกิจกรรมต่างๆ ทำให้ผมได้ใช้ช่องทางดังกล่าวนี้ในการเสริมสร้างอุปนิสัยพอเพียงให้แก่ นักเรียน ด้วยการ "ย้าคิด ย้าทำ ย้าซ้ำ" เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการกระทำสู่อุปนิสัย

ครูจะทำงานได้ดีต้องมีตัวช่วย หลักสูตรสถานศึกษาคือหลักสำคัญของความยั่งยืน ซึ่งหากหลักสูตรสถานศึกษาก้าวถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเอาไว้แล้ว ก็จะส่งผลไปถึงการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ

การออกแบบการเรียนรู้ถือเป็นสมรรถนะของครูผู้สอนที่มีความสำคัญยิ่ง ครูจะต้องสามารถออกแบบและวางแผนถ่ายทอดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ นักเรียนตามตัวชี้วัดที่กำหนด และเมื่อเรียนรู้จนจบกระบวนการแล้ว ผู้เรียนต้องสามารถถอดบทเรียนได้ หากพบว่ายังไม่ได้ใช้หลักคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต้องย้อนกลับไปทบทวนใหม่อีกครั้ง

"การออกแบบการเรียนรู้
ถือเป็นสมรรถนะของครูผู้สอนที่มีความสำคัญยิ่ง"

ในการลงมือสอนต้องปูพื้นความเข้าใจ พร้อมไปกับการสร้างให้นักเรียน
มีเจตคติที่ดี ถ้าจะต้องพาให้นักเรียนได้รู้และเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
จนถึงขั้น "ระเบิดจากข้างใน"

กิจกรรมเสริมนอกห้องเรียนอาจเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ชุมนุม จิตอาสา
โครงการ หรือการรวมกลุ่มทำกิจกรรมใดๆ ของนักเรียนก็ได้ ครูควรมีบทบาทส่งเสริม
และเป็นพี่เลี้ยงให้เกิดการทำงานภายใต้หลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
และควรสำรวจดูว่านักเรียนคนใดยังไม่ผ่าน หรือยังไม่ได้ทำงานเสริม เมื่อพบแล้ว
ควรเปิดโอกาสให้มีเวทีแสดงออก หรืออาจแนะนำให้ทำกิจกรรมเสริมที่บ้านก็ได้

เป้าหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประการหนึ่งคือ เมื่อรับรู้ เข้าใจ
และพัฒนาได้แล้ว กระบวนการคิด ตัดสินใจไปสู่พฤติกรรม ต้องถูกฝังลึกอยู่ในตัวคน
อย่างเสมอดั้นเสมอปลายจนเกิดเป็นอุปนิสัย ไม่ว่าจะทำอะไร อยู่ที่ไหน จิตต้องอุทิศ
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นในใจเสมอ ✍️

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

นางสาวปริศนา คั่นจิเจริญ

ประกายความคิดในวันเริ่มต้น

"ด้วยสำนึกในความเป็นข้าราชการ เป็นข้าของแผ่นดินในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วันนี้แผ่นดินสั่นคลอน ผู้คนหลงไหล ฟุ้งเฟ้อ ติดสุข ใช้ชีวิตเกินพอดี
บริโภคเกินตัว นักเรียนแข่งกันมีโทรศัพท์รุ่นใหม่ เรียนพิเศษเป็นแพชั่น ใช้เวลาให้หมด
ไปวันๆ ส่วนผู้ปกครองก็เรียกร้องหาสิ่งที่ดีให้ลูก โดยที่ส่วนใหญ่ก็ไม่เคยรู้จักลูกตัวเอง
จริงๆ ไม่รู้ว่าสิ่งที่ตัวเองกำลังเรียกร้องต้องการนั้นเหมาะกับลูกหรือไม่"

จากสิ่งที่พบเห็นเป็นบริบทรอบตัว และสำนึกในการเป็นข้าราชการครูจึงคิดว่า
ต้องหาทางช่วยเหลือ ปรับสิ่งที่พบเห็นนี้ให้ดีขึ้น ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะเข้าถึง
แก่นสาระของชีวิตที่แท้จริง ได้มีโอกาสค้นพบตัวเองด้วยการเรียนรู้สิ่งใหม่ คือปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง" จิตอาสา

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร

สังกัด สพฐ.

ระดับชั้นที่เปิดสอน มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

โมโย : พอเพียงอย่างที่เรเป็น

โดย นางสาวปริศนา คันติเจริญ

โมโย : พอเพียงอย่างที่เรเป็น เป็นเรื่องราวของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมชุมนุมกลุ่มพัฒนาผู้เรียนชุมนุมหนึ่งชื่อชุมนุมโมโย เพราะผู้เขียนมีแนวคิดว่าการสอนให้นักเรียนรู้เข้าใจจนถึงขั้นนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้ นั้น ต้องผ่านกระบวนการลงมือทำจริงและต้องเป็นการทำที่ไม่อยู่บนเงื่อนไขของคะแนน หรือเงื่อนไขอำนาจระหว่างครูกับนักเรียน ควรเป็นเรื่องที่นักเรียนมีเสรีภาพในการคิด การทำ เพื่อเป้าหมายที่เขาช่วยกันกำหนดขึ้น ครูมีหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ ให้กำลังใจ และให้คำแนะนำตามโอกาส

ดังนั้น การออกแบบการเรียนรู้ควรเป็นวิธีเรียนจากการปฏิบัติจริง ผู้เขียนจึงออกแบบการเรียนรู้โดยใช้ โครงการคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกระบวนการในการเรียนรู้ ทำไมต้องเป็นโครงการคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คำตอบคือ โดยบริบทโรงเรียนโยธินบูรณะเป็นโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำและสถานศึกษาพอเพียง การขับเคลื่อนเรื่องข้างต้น โรงเรียนโยธินบูรณะแยกเป็น ๒ โครงการ ซึ่งผู้เขียนคิดว่าเป็นการสิ้นเปลืองทั้งบุคลากร งบประมาณ และเวลา ที่สำคัญคือ นักเรียนได้เรียนรู้แบบแยกส่วน ด้วยเหตุนี้จึงกล่าว ผู้เขียนจึงคิดพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม คือการนำหลักธรรมและหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกันด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงาน และอีกประเด็นคือเศรษฐกิจพอเพียงนั้นไม่ใช่เนื้อหาแต่เป็นวิธีการ จึงมีลักษณะสอดคล้องกับโครงงาน เช่น โครงงานหนึ่งที่นักเรียนโมโยทำคือ จิตอาสา : ธารน้ำใจฟ้าให้น้อง

โครงงานดังกล่าวประกอบด้วย ๔ กิจกรรมหลัก จัดการเรียนรู้เป็น ๖ ขั้นตอนคือ ขั้นที่ ๑ สร้างความตระหนัก ด้วยการนำเรื่องราวที่ครูคัดสรรมาแล้วให้นักเรียนฟัง เช่น เล่าเรื่องโรงเรียนน้องว่ามีสภาพอย่างไร เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมพูดคุย ชักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างอิสระ ไม่เป็นทางการ ถ้ามีภาพให้ดูด้วยยิ่งเป็นการดี ในขั้นนี้ครูจะสังเกตได้ถึงความสนใจและความรู้เดิมของนักเรียน ข้อมูลจากขั้นนี้จะนำมาใช้ในการแบ่งกลุ่มต่อไป ขั้นที่ ๒ ระดมความคิด เลือก ระบุ วิเคราะห์เชื่อมโยงปัญหา - สาเหตุ ขั้นที่ ๓ เติมทิศทางการ เป็นการคาดการณ์และระบุเป้าหมายของการแก้ปัญหาให้ชัดและใช้บนเงื่อนไขหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นที่ ๔ วางแผนออกแบบทางแก้ นักเรียนร่วมกันกำหนดแนวทางและวิธีการในการแก้ปัญหาด้วยความยืดหยุ่น เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ขั้นที่ ๕ แ่แท้ลงมือทำ พร้อมการเรียนรู้แสวงหา ฝึกฝน คุณธรรมจากภายในคนสู่หนทางการแก้ปัญหาภายนอก ยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของหลักสามห่วงสองเงื่อนไข ขั้นที่ ๖ นำผลมาประมวล สรุปและประเมินผลสำเร็จของงาน กระบวนการ และผลที่เกิดขึ้นในตนเอง

"เศรษฐกิจพอเพียงนั้นไม่ใช่เนื้อหาแต่เป็นวิธีการ
จึงมีลักษณะสอดคล้องกับโครงงาน"

"นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะเข้าถึงแก่นสาระของชีวิตที่แท้จริง
ได้มีโอกาสค้นพบตัวเองด้วยการเรียนรู้สิ่งใหม่ คือปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"

จากการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยโครงงานคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงปรากฏผลภายนอกคือ นักเรียนสามารถทำกิจกรรมได้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาให้โรงเรียนน้อง ส่วนผลที่เกิดภายในตัวนักเรียน จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นพบว่า นักเรียนสามารถนำหลักปรัชญาไปใช้เป็นหลักคิด หลักการ หลักปฏิบัติได้จริง รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีความเสียสละ อดทน มีความรับผิดชอบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ดี

ผู้เขียนเริ่มการทำงานจากการวิเคราะห์สภาพโรงเรียน ขั้นตอนต่อมาคือ การรู้จักนักเรียน รู้พฤติกรรมนักเรียน แล้วจะอย่างไรจึงจะรู้ จึงจะได้คำตอบ

การวิจัย เป็นวิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้คำตอบที่เชื่อถือได้ ก่อนการจัดทำหลักสูตรชุมนุมโมโย (Moderate Youth) ผู้เขียนได้ทำวิจัยเล็กๆ ในชั้นเรียน (Classroom Action Research) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่ผู้เขียนสอนอยู่จำนวน ๒๐๐ คน เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนโยธินบูรณะ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบ (Discovery Learning) ด้วยการฝึกทักษะการสังเกต การให้เหตุผล การอ้างอิง มีกระบวนการเรียนรู้ ๖ ขั้นตอนคือ

๑. **กำหนดประเด็น** โดยนักเรียนเป็นผู้กำหนดตนเองว่าต้องการลด ละ เลิกพฤติกรรมใดบ้าง เช่น บางคนต้องการลดการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ บางคนต้องการลดการเที่ยวพ่อแม่ บางคนต้องการเลิกคุยขณะครูสอน

๒. **จัดทำสื่อ** ให้นักเรียนบันทึกพฤติกรรมเป็นรายบุคคล บันทึกเป็นรายวัน แล้วสรุปเป็นรายสัปดาห์ รวม ๑๒ สัปดาห์

"นักเรียนมีเสรีภาพในการคิด การทำ
เพื่อเป้าหมายที่เขาช่วยกันกำหนดขึ้น
ครูมีหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ
ให้กำลังใจและให้คำแนะนำตามโอกาส"

"สร้างคน สร้างความพอเพียง"
สร้างนักเรียนให้เป็นต้นกล้าแห่งความพอเพียง
ให้เป็นเมล็ดพันธุ์ใหม่ในสังคม

๓. **หาข้อสรุป** ให้นักเรียนเขียนข้อสรุปที่ได้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง ว่าแต่ละพฤติกรรมที่กำหนดสามารถทำได้ตามที่ตั้งใจไว้อย่างไร โดยกำหนดค่าไว้ พฤติกรรมละ ๑๐ แต้ม

๔. **จัดลำดับ** ให้นักเรียนสรุปจัดลำดับพฤติกรรมที่ตนเองต้องการลด ละ เลิก จากมากถึงน้อย

๕. **แลกเปลี่ยน** นักเรียนเข้ากลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยกันจัดกลุ่มพฤติกรรมว่าพฤติกรรมใดบ้างที่สมาชิกในกลุ่มเห็นว่าไม่พอเพียงและต้องการลด ละ เลิก มากที่สุด

จากคำตอบที่ได้จากการวิจัยในชั้นเรียน การสังเกต และสอบถามข้อมูล พฤติกรรมนักเรียนจากครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนโรงเรียนโยธินบูรณะไม่ใช่นักเรียนขาดแคลน ตรงกันข้ามมีส่วนเหลือส่วนเกินมากมาย ทั้งข้าวของเครื่องใช้ เห็นได้จากหลังการสอบ นักเรียนจะทิ้งสมุด ดินสอ ปากกา ใ้หน้าห้องสอบเกือบทุกห้อง นักเรียนไม่ค่อยรับผิดชอบ เช่น ส่งงานไม่ตรงเวลา ทิ้งขยะไม่เป็นที่ มีเวลาว่างก็คุยโทรศัพท์ ทำให้สิ้นเปลืองโดยใช่เหตุ แต่นักเรียนโยธินบูรณะส่วนใหญ่มีความสามารถในการทำกิจกรรม ชอบแสดงออก ชอบการมีส่วนร่วม มีน้ำใจ มีเมตตา ชอบช่วยเหลือเกื้อกูล

เมื่อได้ข้อมูลชัดแล้วก็ถึงเวลากำหนดแนวทางการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนรู้ของชุมชนโมโย ก็ได้แนวคิดที่ว่า "สร้างคน สร้างความพอเพียง" สร้างนักเรียนให้เป็นต้นกล้าแห่งความพอเพียงให้เป็นเมล็ดพันธุ์ใหม่ในสังคม จากนั้นจึงมองหาและสร้างภาพของเยาวชนต้นกล้าพอเพียงขึ้น

ภาพนั้นคือนักเรียนมีทักษะชีวิต มีจิตอาสา ซึ่งก็คือเป้าหมายของหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของชุมชนโมโยนั่นเอง

นักเรียนโมโยที่มีทักษะชีวิต มีจิตอาสา ประกอบด้วยคุณลักษณะ ๓ ประการ คือ มีเหตุผล มีคุณธรรม ทำประโยชน์ต่อสังคม

ภาพที่ต้องการจะเป็นจริงได้ เมื่อมีเครื่องมือและผู้ใช้เข้าใจเครื่องมือ

เครื่องมือชิ้นแรกที่จะกล่าวถึงคือ **หลักสูตร** เป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเพื่อสอนนักเรียนชุมชนโมโย การจัดทำหลักสูตรนั้น ผู้เขียนยึดหลักว่าต้อง**ง่ายและใกล้ตัว** เนื้อหาหรือประสบการณ์ (ล้วนเป็นการนำเรื่องง่ายๆ ใกล้ตัวนักเรียน) ที่จัดไว้ในหลักสูตรประกอบด้วย ๓ ส่วนใหญ่ๆ คือ การรู้จักตนเอง เรียนรู้การอยู่อย่างพอเพียง และกิจกรรมจิตอาสา ใช้เวลาสอนตลอดภาคเรียน (๑๘ สัปดาห์) จากนั้นจึงนำหลักสูตรไปใช้โดยการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรม วัดประเมินผลตามสภาพจริง คือจากชิ้นงานหรือโครงการ

เครื่องมือชิ้นที่สองคือ **การออกแบบการเรียนรู้** ต้องให้เรียนจากสิ่งใกล้ตัว - ใกล้ตัว ให้ผู้เรียนมีอิสระในการร่วมเรียนรู้ ที่สำคัญคือ ผู้เรียนต้องสัมผัสผลได้จากแนวคิดดังกล่าว ผู้เขียนจึงกำหนดหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งส่วนใหญ่ออกแบบหน่วยโดยใช้ทักษะเป็นฐานคิดในลักษณะใช้ชิ้นงานเป็นฐาน (Task-based United) เป็นการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) โดยกำหนดชิ้นงานก่อน แล้วจึงกำหนดการวัดผล ประเมินผล และกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้เขียนเลือกใช้การสอนเพื่อพัฒนาทักษะ ซึ่งประกอบด้วยวิธีสอนหลักๆ ๓ วิธี คือ วิธีสอนแบบโครงงาน (Project Method) วิธีสอนแบบร่วมมือ (Co-operative

"นักเรียนมีทักษะชีวิต มีจิตอาสา ซึ่งก็คือ
เป้าหมายของหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
ของชุมนุมโมโยนั่นเอง"

Learning) และวิธีการสอนแบบสาธิต (Demonstration Method) วิธีสอนเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่ครูต้องใช้ให้เป็น หมายความว่าชิ้นงานที่กำหนดและวิธีสอนต้องสอดคล้องกัน การออกแบบการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสัมผัสผลได้จากกระบวนการทำชิ้นงานและกิจกรรม เช่น หน่วยการเรียนรู้ "เรื่องเล่าความประทับใจ" ผู้เขียนออกแบบให้นักเรียนเขียนเล่าเรื่องที่เขาประทับใจหรือภาคภูมิใจ เงื่อนไขคือนักเรียนต้องวิเคราะห์ได้ว่าเรื่องนั้นเกี่ยวกับความพอเพียงอย่างไร

การจัดการเรียนรู้ในชุมนุมโมโย ผู้เขียนมีหลักคิดว่า **"ความสุขนำหน้า วิชาการตามมา"** และต้องทำทั้งสองอย่างให้สมดุลกัน การเรียนในชุมนุมโมโยจึงมีจุดเริ่มต้นจาก **"ความสุข"** ความสุขจึงเป็นทั้งแรงบันดาลใจและสิ่งเร้าใจให้นักเรียนอยากเรียน แต่จะอย่างไรให้นักเรียนมีความสุข

จากคำถามดังกล่าว ผู้เขียนตอบใจโดยด้วยการเริ่มต้นจากการสร้างตัวตนของโมโย โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม เริ่มจากการตั้งชื่อและสร้างสัญลักษณ์ของชุมนุม ร่วมกันวางแผนการสอน หลักคิดคือเมื่อเขามีตัวตน ได้รับการยอมรับ เขาจะภาคภูมิใจ ส่วนในการเรียนรู้ ผู้เขียนจัดการเรียนรู้ด้วย**วิธีการตอบใจ** และถ้าเป็นกิจกรรม ผู้เขียนจะจัดการเรียนรู้แบบ**เด็กคิด เด็กทำ** เช่น ในระยะเริ่มแรกของ

การเรียนรู้ ผู้เขียนจะตั้งคำถามว่า "ความพอเพียงคืออะไร พอเพียงของทุกคนเท่ากันหรือไม่ เราคิดว่าเราพอเพียงแล้วหรือยัง" เมื่อนักเรียนโมโยตอบใจด้วยตัวเองได้แล้วว่าตนเองเป็นคนที่ยากแกล้ง (อะไร) หรือมีพร้อมไม่ขาดไม่เกินแล้ว นักเรียนจะแบ่งปันช่วยเหลือชุมชนอื่นหรือสังคมได้อย่างไรบ้าง

ในการทำกิจกรรมต่างๆ ผู้เขียนจะเป็นคนตั้งโจทย์ให้นักเรียนช่วยกันขบคิดว่าเขาจะทำอะไร ทำกับใคร ทำไปทำไม ทำที่ไหน ทำเมื่อไหร่จึงจะเหมาะสม ใครจะช่วยได้บ้าง จากนั้นจึงให้นักเรียนช่วยกันวางแผน ปรากฏว่าในระยะเวลาต่อมา นักเรียนไม่รอให้ครูถาม แต่นักเรียนคิดเอง แล้วนำมาขอความเห็นจากครูและเพื่อนๆ

เมื่อจัดการเรียนรู้รูปแบบดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง จะเห็นพัฒนาการของนักเรียนที่มีการหมุนเกลียวยกระดับด้วยตัวเองแบบ **คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ เกิดทักษะชีวิต**

ท่าทีของครูผู้สอน ต้องเริ่มจากการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบสบายๆ ทัศนคติในห้องเรียนให้เป็นไปตามธรรมชาติ เช่น อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม แต่เราเรียกว่า "บ้าน" นักเรียนมีอิสระที่จะพูดคุยกันได้ เพียงแต่ครูต้องสร้างเงื่อนไขในการพูดคุย เช่น ตั้งประเด็นให้นักเรียนนำไปพูดคุยกัน ครูเองก็ร่วมวงพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วย (สังเกตว่าผู้เขียนหลีกเลี่ยงการใช้คำว่า "สอน" เพราะครูเป็นทางการมากเกินไป) ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดให้มาก และให้เขาตอบหรือแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ท่าทีของครูต้องมีความเป็นกัลยาณมิตร บางโอกาสเป็นแม่ บางโอกาสเป็นเพื่อน เป็นพี่ เป็นครู ใช้**ความเมตตา**นำหน้า **สติตามมา** ยึดหลักว่า **นักเรียนทุกคนดีได้ ทุกคนประสบความสำเร็จได้ตามความสามารถของเขาเอง**

วันนี้โมโยภาคภูมิใจในตัวคนของตัวเอง ถึงเวลาที่เรากำลังก้าวไปอีกก้าวหนึ่ง คือการก้าวออกจากการเป็นโมโยเยาวชนต้นกล้าพอเพียงในชุมนุมชุมนุมหนึ่งเท่านั้น ด้วยการ**สลายตัวตน** คือไม่ยึดคิดว่าโมโยเป็นชุมนุมของเรา แต่เราต้องทำให้ทุกคนในโรงเรียนเป็นโมโย ให้เป็นเยาวชนต้นกล้าพอเพียง เพื่อช่วยกันสร้างสรรค์สังคม และนี่คือการกิจต่อไป

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

นางสิริมา เจริญศรี

ประกายความคิดในวันเริ่มต้น

ดิฉันมั่นใจอย่างเต็มเปี่ยมว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือคัมภีร์ของชีวิตที่เปี่ยมสุข มั่นคง ยั่งยืน แต่จะอย่างไรที่จะทำให้ "เสาเข็ม" นี้ยังลึกฝังแน่นในจิตสำนึก เลือคนเื้อของลูกศิษย์ รู้จริงๆ ปฏิบัติจริงๆ ตระหนักเห็นจริงๆ และเปลี่ยนพฤติกรรมสู่วิถีชีวิตได้จริงๆ...

ลูกศิษย์ของดิฉันอยู่ในวัยรุ่นหนุ่มสาวระดับปวช. และปวส. ประมาณ ๓,๐๐๐ คน ในสถานศึกษา พวกเขาส่วนมากมาจากต่างอำเภอ ต้องใช้เวลาเดินทางไปกลับถึงวันละ ๒ - ๓ ชั่วโมง และบางส่วนมาอยู่หอพัก อาชีพของพ่อแม่คือ เกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย และรับราชการเป็นบางส่วน

สถานศึกษาคือแสนยานุภาพที่เกรียงไกรที่สุดในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีพลเมือง

ดิฉันถามตัวเองว่า "อะไรคือสิ่งที่ตัวเองทำได้ดีที่สุด มีความรักที่จะทำ ทำแล้วมีความสุข และผู้คนที่เกี่ยวข้องก็มีความสุข สอนแล้วลูกศิษย์มีความสุข และสิ่งนั้นเปรียบเสมือนภูมิคุ้มกันของชีวิต ดำรงตนอย่างคงมั่นท่ามกลางกระแสที่มามีกระทบ"

ดิฉันจึงตัดสินใจใช้กระบวนการฟังอย่างลึกซึ้ง สุนทรียสนทนา และเรื่องเล่า ไร่จินตนาการเป็นเครื่องมือ

ข้อมูลพื้นฐาน

วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
สังกัด สอศ.
ระดับชั้นที่เปิดสอน ปวช. - ปวส.

การฟังอย่างลึกซึ้ง-สุนทรียสนทนา เครื่องมือการเรียนรู้สู่จิตวิญญาณ ของความพอเพียง

โดย นางสิริมา เจริญศรี

ฐานคิด

เมื่อแสงสว่างถูกจุดขึ้น ความมืดก็หายไป ความมืด คือวงจรแห่ง "ทุกข์" จากจิตใจที่ไม่พอเพียง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ "แสงสว่าง" ที่ขั้วปลายความมืด แสงสว่างจะถูกจุดขึ้นได้อย่างไร อะไรคือไม้ขีดไฟก้านนั้น ด้วยความเชื่อมั่นว่าเมื่อบุคคลใดเกิดสภาวะ "สว่างวาบ" บุคคลนั้นจะเปลี่ยนพฤติกรรม ไม้ขีดไฟจุดความสว่างวาบที่ดิฉันค้นพบ คือการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) สุนทรียสนทนา (Deep Listening-Dialogue) และเชื่อมร้อยด้วยเรื่องเล่า - เรื่องเล่า (Story-telling)

แรงบันดาลใจและการค้นพบ

จากการศึกษาค้นคว้าโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา ๔ เรื่องต่อเนื่องกัน คือ

๑. การสังเคราะห์หลักศาสนธรรม เพื่อสร้างนวัตกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน
๒. การพัฒนานวัตกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนด้วยกระบวนการสนทนาอย่างมีสติ - สมาธิ (Dialogue)

"หากเปรียบเป็นบทเพลง
เครื่องมือการเรียนรู้ คือท่วงทำนอง
เนื้อร้อง คือหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ผู้ขับร้อง คือครูและผู้เรียน"

๓. การพัฒนาสังคมคุณธรรมความดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ด้วยกระบวนการจัดการความรู้ กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรี

๔. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตพอเพียงจากวิถีชุมชน

จากการค้นพบทำให้เกิดความเชื่อมั่นและสานต่อ ด้วยเหตุผลเชิงคุณค่าใหม่ ดังนี้

การฟังอย่างลึกซึ้ง เป็นกระบวนการพัฒนาภายในตนเอง ให้ประจักษ์แจ้ง ปลูก
สภาวะการตื่นและการวางใจโดยแยกกาย

สุนทรียสนทนา เป็นการสนทนาอย่างมีสติ - สมาธิ เป็นปากประตูแห่งการ
สร้างสรรค์ เข้าใจตนเอง และเข้าถึงหลักแห่งสัมพันธภาพ

เรื่องเล่า - เรา่พลั่ง เป็นเครื่องมือสืบทอดพลังความดีงาม เป็นการเชื่อมโลก
นามธรรมที่อยู่ไกลตัวกับโลกทางวิชาการ ให้กลายเป็นสิ่งที่มีชีวิตชีวา สะท้อนคุณค่า
และความหมายได้อย่างลึกซึ้งแนบเนียน

"พัฒนาสังคมคุณธรรมความดี
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"

กิจกรรมและกระบวนการในการพัฒนาผู้เรียน

๑. ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทย วิธีชีวิตพอเพียง
และบูรณาการรายวิชาอื่นๆ

๒. จัดทำเป็นชุดฝึกอบรมสุนทรียสนทนาจากการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep
Listening-Dialogue) และเรื่องเล่า - เรา่พลั่ง (Story-telling) ให้แก่ครูและแกนนำ
นักเรียนนักศึกษาในระดับสถานศึกษาและระดับจังหวัด

ภาพความสำเร็จ ๓ ภาพ จากการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

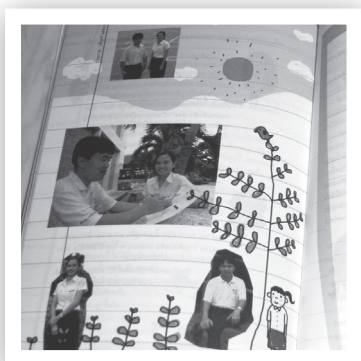
บุคลิกภาพแห่งความพอเพียง **สัมพันธภาพ**แห่งความสุข และ**คุณภาพ**แห่งวิถี
การดำเนินชีวิต

หากเปรียบเป็นบทเพลง เครื่องมือการเรียนรู้ คือท่วงทำนอง เนื้อร้อง
คือหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ขับร้อง คือครูและผู้เรียน โดยการนำ
ของวาทยากรที่เปี่ยมไปด้วยศาสตร์และศิลป์ เพื่อสร้างบทเพลงแห่งความสุข
บทเพลงที่ต้องจับใจประสานเสียงทั้งแผ่นดิน

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ คิฉินได้รับเชิญจากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) ไปฝึกอบรมที่โรงเรียนผู้นำคานาอาน (โรงเรียนชาวคานาอาน) ประเทศเกาหลี ที่นี้ได้จุดประกายให้คิฉินเห็นว่า เด็กเกาหลีโตขึ้นมาพร้อมกับบรรทัดฐานทางคุณธรรม จริยธรรม "ทำงานหนัก ซื่อสัตย์ กตัญญู ปรณินบัติรับใช้" แล้วลูกหลานไทยล่ะ...คิฉินตั้งคำถามกับตัวเอง

เมื่อกลับมาเมืองไทย คิฉินกับเพื่อนพยายามค้นหา "เครื่องมือ" อะไรสักอย่างหนึ่งที่จะ "ตอกลิ้ม" จิตทางศาสนาลงสู่ใจเยาวชน ในที่สุดเราก็ได้เครื่องมือ คือ "กระบวนการสนทนาอย่างมีสติ - สมาธิ (Dialogue)" หลังจากนั้นเราก็ทำวิจัยต่อยอดในหัวข้อ "การพัฒนานวัตกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนด้วยกระบวนการสนทนาอย่างมีสติ - สมาธิ (Dialogue)"

กระบวนการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep-Listening) และเรื่องเล่า - เรื่องเล่า (Story-telling) เป็นเครื่องมือการเรียนรู้เพื่อสร้างคุณลักษณะและอุปนิสัยความละเอียดอ่อนอย่างลึกซึ้ง ส่วนสุนทรียสนทนาหรือการสนทนาอย่างมีสติ - สมาธิ (Dialogue) เป็นเครื่องมือการเรียนรู้เพื่อสร้างคุณลักษณะและอุปนิสัยการตั้งคำถาม ตรวจสอบ พิจารณา ไตร่ตรอง

"บุคลิกภาพแห่งความพอเพียง
สัมพันธภาพแห่งความสุข
และคุณภาพแห่งวิถีการดำเนินชีวิต"

"หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
คือคัมภีร์ของชีวิตที่เปี่ยมสุข มั่นคง ยั่งยืน"

คิฉินทดลองใช้เครื่องมือนี้ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ กับนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรี โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กลุ่มประชาสังคม นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี คณะกรรมการสโมสรนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา รวมถึงแกนนำท้องถิ่น และข้าราชการสำนักพัฒนาสังคม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั่วประเทศ การทดลองอย่างหลากหลายดังกล่าว ทำให้เกิดความมั่นใจว่า เราได้เครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ "แบบฉันทะแนบแน่นเข้าไปในเนื้อในคน" และเป็นกระบวนการเรียนรู้จากภายในตน (Inside-out) และประพิมพ์ประพายในการเกิดความตระหนักเห็น (Insight)

จากเรื่องเล่าเราจินตนาการ สู่การสานเสวนา

เรื่องเล่าได้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่คิฉิน แรงบันดาลใจแรกคือ ทำไมเรื่องที่พบจึงมีแต่เรื่องของต่างชาติ คือ ญี่ปุ่น เกาหลี คิฉินจะต้องสร้างเรื่องจากท้องถิ่นให้ได้...จึงเป็นที่มาของการออกแบบเวทีสานเสวนา "ชาวบ้านลานเมือง" ใน "เมืองพอเพียงเพื่อพ่อหลวง" นิทรรศการที่มีชีวิตครั้งยิ่งใหญ่ของวิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรีในงานสัปดาห์สะพานข้ามแม่น้ำแคว ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ เพื่อเป็นเวทีเล่าเรื่องดีๆ

วิถีพอเพียงของบุคคล ภูมิปัญญาชุมชนท้องถิ่น และองค์กรต่างๆ จากเครือข่ายที่เราได้สานสัมพันธ์กันไว้ในงานวิจัยประชาคมและร่วมสร้างวิสัยทัศน์กาญจนบุรีชีวิตสาธารณะ - ท้องถิ่นน่าอยู่ งานสื่อสารสาธารณะ วิทยูกระจ่ายเสียง และอื่นๆ ในท้องถิ่น

ความปิติ คื่นคั่นและซาบซึ้ง บังเกิดขึ้นตลอด ๑๒ คื่น ๑๒ ประเด็นของการสานเสวนา ท่ามกลางสายตาของผู้คนนับพัน คิฉันนึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของล้นเกล้าล้นกระหม่อม นั่งมองพระบรมฉายาลักษณ์ในอิริยาบถต่างๆ สายพระเนตรหยาดพระเสโท และนึกถึงเรื่องราวของพี่น้องเครือข่ายต่างๆ ที่ต่างเล่าว่า **"เศรษฐกิจพอเพียงเป็นคาวเหนือนำทาง"** เรื่องเล่าจากการสานเสวนาที่คิฉันได้ออกแบบ มีดังนี้ ๑) กาญจนบุรี...ทางรอดแห่งสยาม ๒) ตลาดเก่าเล่าเรื่องเมืองกาญจน์ ๓) ชุมทรัพย์ล้ำค่า ภูมิปัญญาภูมิสังคม ๔) จากทุ่งรวงทองสู่ลูกทุ่งไทย ๕) ตามรอยพ่อด้วยพอเพียง ๖) พระเสโทหลังไหลเพื่อใครกัน เราและท่านจะนั่งอยู่ได้ฤๅ ๗) ป่าชุมชนกับคนรักป่า จากความพอเพียงสู่สมดุลของธรรมชาติถวายพ่อหลวงพระราชนิ ๘) เย็นศิระเพราะพระบริบาล เดินตามรอยพ่อ ถักทอฝันแม่ ๙) สถานศึกษาพอเพียงกับวิสัยทัศน์ประเทศไทย ๑๐) จากศูนย์เรียนรู้...สู่คนสู้ชีวิตด้วยเศรษฐกิจพอเพียง ๑๑) ทางออกของสังคมไทย หัวใจคือความพอเพียง ๑๒) สื่อสีขาวกับเส้นทางที่ทอดยาวของสังคมไทย

ทำอย่างไรจะนำ "จิตวิญญาณแห่งความพอเพียง" เหล่านี้ป้อนกลับสู่สถานศึกษา...เป็นโจทย์ต่อสำหรับคิฉัน...

จากการสานเสวนา สู่การค้นหาคูภูมิปัญญาท้องถิ่น

แรงบันดาลใจที่จะนำเรื่องราวดีๆ ที่มีวิถีพอเพียงจากวิถีชีวิตจริงของชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา เพื่อให้ลูกศิษย์ตระหนัก ภาควิไมใจ เกิดสำนึกรักท้องถิ่น คื่นสู่อ้อมอกของพ่อแม่และชุมชน จึงเป็นที่มาของโครงการวิจัยและพัฒนา "การพัฒนาสื่อการเรียนรู้วิถีพอเพียงจากวิถีชุมชน" ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒

งานวิจัยชิ้นนี้จึงเริ่มขึ้นเพื่อนำเสนอเรื่องราวชีวิตจริง (Real-life) จากคูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๕ เรื่อง ในรูปแบบ "สื่อภาพยนตร์สารคดี" เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความซึบซาบและตระหนักเห็นวิถีและแปลงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น คือ

๑) เรื่อง "สาวน้อยจิตอาสา" นำเสนอเรื่องราวของบุคคลพอเพียง ปราณี บุญทอง ลูกหลานชาวมุ บ้านบนเขาแก่งเรียง

๒) เรื่อง "บ้านไร่ลุงอ๋ม" นำเสนอเรื่องราวของครอบครัวพอเพียง ลุงอ๋ม - ป้าไต่ บ้านพองกะ ไทรโยค

๓) เรื่อง "เกษตรประณีต วิถีธรรมชาติ" นำเสนอเรื่องราวของศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านและเครือข่ายชุมชนพอเพียง คุณทิวาพร ศรีวรกุล ปราชญ์ชาวบ้านและเครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติ

"กระบวนการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep-Listening) และเรื่องเล่า - เรื่องเล่า (Story-telling) เป็นเครื่องมือการเรียนรู้เพื่อสร้างคุณลักษณะ และอุปนิสัยความละเอียดอ่อนอย่างลึกซึ้ง"

๔) เรื่อง "จากป่าสู่ใจชน" นำเสนอเรื่องราวของตำบลพอเพียงของชาวห้วยสะพาน วังรัก นากะจันท์ ตำบลหนองโรง

๕) เรื่อง "ไม่มีของเสียที่คำแสด" นำเสนอเรื่องราวขององค์กรธุรกิจพอเพียงของคำแสดรีสอร์ท กาญจนบุรี

โครงการจัดทำ **หลักสูตรท้องถิ่น "วิถีชุมชน วิถีพอเพียง"** โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นห้องเรียนนี้ ทำให้คิดค้นได้ข้อสังเกตที่สำคัญเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่โดดเด่นของลูกศิษย์บางคน ลูกศิษย์เหล่านี้มาจากพื้นที่แหล่งเรียนรู้วิถีชุมชน วิถีพอเพียง และผ่านกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนมาแล้ว คิดค้นคิดค้นนี้คือ **"คุณค่าใหม่"**

การหยั่งฐานคิดหลักปรัชญาของพ่อหลวงสู่ชีวิตจิตวิญญาณ ต้องใช้ชีวิตจริงเป็นฐานเรียนรู้

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

นายอันเร ไชยเผือก

ประกายความคิดในวันเริ่มต้น

"ข้าพเจ้าโชคดีที่มีนักบุญยอห์น บัปติส เคอ ลาซาล เป็นตัวอย่างของผู้ที่ให้การศึกษากับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเด็กที่ด้อยโอกาส มีพ่อหลวงที่ทรงทำทุกอย่างเพื่อชาวไทย และมีพ่อที่โรงเรียน คือภราดาประภาส ศรีเจริญ ที่ทั้งกระตุ้นและส่งเสริมสนับสนุนทุกอย่างให้ครูและนักเรียนตอบสนองคุณแผ่นดิน

แบบอย่างทั้งสามนี้ ทำให้ได้คิดว่าทำไมเราไม่ทำ ทั้งๆ ที่มีโอกาส ถ้าเราไม่ช่วยไม่ลงมือทำ อนาคตของประเทศไทยจะเป็นอย่างไร"

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนลาซาลจันทบุรี (มารคาพิทักษ์) จังหวัดจันทบุรี
สังกัด สช.
ระดับชั้นที่เปิดสอน อนุบาล ๑ - มัธยมศึกษาปีที่ ๖

เผ่าถ่าน เผาเหล่า เผาบุหรี

โดย นายอันเร ไชยเผือก

สถานศึกษาทุกแห่งย่อมมีปัญหา "เด็กเสี่ยง" ซึ่งต้องให้ความสนใจในการช่วยเหลือเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด หนีเรียน ติดเกม เป็นต้น แต่ละโรงเรียนจะมีกิจกรรม มีวิถีคิด วิถีปฏิบัติที่แตกต่างกันตามบริบทของตนเอง เพื่อช่วยพัฒนาศิษย์เหล่านั้นให้ดีขึ้น

ภายในรั้วโรงเรียนของข้าพเจ้าก็มีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเช่นเดียวกัน คือ ติดเกม หนีเรียน สูบบุหรี่ เทียวตอนกลางคืน เพราะปัญหาทางครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ หากคนให้กำลังใจและคำปรึกษา ข้าพเจ้าซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนลาซาลจันทบุรีก็ต้องยึดจิตตารมณ์ของคณะลาซาลที่ก่อตั้งโดยนักบุญยอห์นบัปติส เดอ ลาซาล ที่มุ่งเน้นการให้การศึกษาแก่เยาวชน โดยเฉพาะผู้ที่ด้อยโอกาส ผู้ที่ประสบปัญหาต่างๆ การแก้ไขของข้าพเจ้าคือ ข้าพเจ้าได้พานักเรียนกลุ่มหนึ่งไปสัมผัสชีวิตชนบทที่ศูนย์สังคมพัฒนา จังหวัดสระแก้ว และได้เรียนรู้การเผ่าถ่านจากภูมิปัญญาชาวบ้านเรื่องการเผ่าถ่านและการทำน้ำส้มควันไม้ การใช้ชีวิตอย่างพอเพียงตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ข้าพเจ้าจึงกลับมาตั้งชุมชน "คนเอาถ่าน" ซึ่งต้องเริ่มที่การเผ่าถ่านครั้งละ ๑๘ ชั่วโมง ข้าพเจ้าจึงได้คลุกคลีกับเด็ก เกิดความสนิทสนม ความเป็นกันเอง พูดยกแบบเปิดใจ ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กมากขึ้น

คืนเผ่าถ่านครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้าพาเด็กไปที่เตาเผ่าถ่าน พูดยกคุณลักษณะของไฟกว่าจะได้ถ่านที่ดีๆ มา ต้องใช้เวลา ฟืนต้องยอมเผาไหม้ตนเอง ข้าพเจ้าล้วงมือลงไป ในย่ำและหยิบบุหรี่ยออกมา พร้อมทั้งขวกเหล่าที่มีเหล่าติดมานิดหน่อย บอกกับเด็กว่า ถ้าลูกยังติดกลับใจ อยากเป็นคนดีของสังคมในอนาคต อยากเป็นนักเรียนที่ดีของครูบาอาจารย์ อยากเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ก็ให้พยายามเลิกสิ่งที่ไม่ดีเหล่านี้ โยนสิ่งที่ไม่ดีเหล่านี้เข้ากองไฟ เพื่อให้ความร้อนช่วยเผาผลาญความชั่วร้ายให้หมดไป และขอให้ลูกทุกคนตั้งใจอธิษฐานถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพนับถือ และวอนขอนักบุญยอห์นบัปติส เดอ ลาซาล องค์อุปถัมภ์ของโรงเรียน ช่วยปกป้องคุ้มครองพวกเราให้พ้นจากความชั่วร้ายด้วย เสร็จแล้วเด็กๆ ก็โยนบุหรี เทเหล่าเข้ากองไฟ อันเป็นเสร็จสิ้นคำสัญญาที่จะลด ละ เลิกจากอบายมุขต่างๆ

หลังจากเหตุการณ์ในคืนนั้น ก็มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทุกครั้งที่มีการเผ่าถ่าน เด็กๆ พยายามทำสิ่งที่ตั้งใจและเริ่มทำได้ การเริ่มนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในชีวิตจริง ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กกลุ่มนี้ สิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าภูมิใจมากก็คือ เด็กกลุ่มนี้ที่จบ ม.๖ ทุกคนสามารถเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยได้ทุกคน การขอบคุณจากพ่อแม่ทั้งการโทรศัพท์และเขียนจดหมายมาขอบคุณ ข้าพเจ้าเองก็ต้องขอขอบคุณทีมงานผู้นำชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ศูนย์สังคมพัฒนาเขาดินนรก จังหวัดสระแก้ว และเป็นพิเศษก็คือ ภราดาประภาส ศรีเจริญ อธิการโรงเรียนลาซาลจันทบุรี ที่ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมมาโดยตลอด

"กว่าจะได้ถ่านที่ดีๆ มา ต้องใช้เวลา"

ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นครูผู้สอนคนหนึ่ง เห็นปัญหาของเด็กในวันนี้ จึงพยายามที่จะคิดหาวิธีการต่างๆ เพื่อช่วยเด็กเหล่านี้ให้มีโอกาสห่างไกลจากปัญหาเหล่านี้ให้ได้ การหากิจกรรมต่างๆ การพบเด็กเป็นรายบุคคล การเล่นกีฬากับเด็ก ล้วนเป็นวิธีการที่ดีและสามารถช่วยเด็กได้ในระดับหนึ่ง แต่ดูเหมือนว่ามีอะไรติดขัดในวิธีการเหล่านี้ ซึ่งตัวข้าพเจ้าก็คิดไม่ออก

วันหนึ่งข้าพเจ้าได้อ่านบทความพระธรรมเทศนาของพระพุทธองค์เรื่อง **คนเอาถ่าน** ความว่า คนเอาถ่านก็คือคนไม่เกียจคร้าน ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ว่าวันนี้เข้านัก สายนัก วันนี้เย็นนัก ร้อนนัก วันนี้ยังเหนื่อยอยู่ แล้วไม่ทำงาน บุคคลนี้ปกติรู้สึกนึกคิด และประพฤติมีจริยวัตรของคนเป็นอย่างนี้ เป็นคนไม่เอาถ่าน

คำว่า **ไม่เอาถ่าน** หมายความว่าถึงกิจของคน เปรียบเทียบกับไม้บางชนิดบางพันธุ์ที่ไม่มีแก่นไม่มีสาร เป็นไม้เนื้ออ่อน ยุ่ย เปื่อยหักง่าย ไม่แข็งแรง ใช้ประโยชน์อะไรไม่ค่อยได้ แม้แต่เอาไปทำฟืนหรือเผาถ่านก็ไม่ดีไฟ ไม่เป็นถ่าน มีแต่จี้เถ้า เรียกว่า ไม้ไม่เอาถ่าน

ท่านก็เอามาเปรียบเทียบกับคนไม่เอาถ่าน คือเป็นคนไม่ขยันหมั่นเพียรนั่นเอง คนไม่ขยันหมั่นเพียรเป็นคนดำรงชีวิตอยู่ด้วยความประมาท เป็นคนมีชีวิตไม่มีแก่นสาร เป็นคนไม่ทำชีวิตของตนให้เป็นประโยชน์แก่ตนและแก่ผู้อื่น หรือเป็นคนไม่เอาประโยชน์จากชีวิตของตนมาแบ่งปันคนอื่น เรียกว่า คนไม่เอาถ่าน

ประกอบกับเหตุการณ์ที่ข้าพเจ้าพานักเรียนกลุ่มหนึ่งไปสัมผัสชีวิตชนบทที่ศูนย์สังคัมพัฒนา จังหวัดสระแก้ว และได้เรียนรู้การเผาถ่านจากภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่องการเผาถ่านและการทำน้ำส้มควันไม้ การใช้ชีวิตอย่างพอเพียงตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความคิดหนึ่งก็แล่นขึ้นมาทันที เด็กๆ ที่ไม่ค่อยสนใจเรียน เด็กมีพฤติกรรมเสี่ยง จนบางครั้งเราเรียกว่า เด็กไม่เอาถ่าน

"ครูและนักเรียนได้มีโอกาสดูแลอยู่ร่วมกัน"

ข้าพเจ้าจึงได้คิดว่า จะพัฒนาเขาเหล่านั้น โดยใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วยกระบวนการการเผาถ่านเข้ามาช่วย และตั้งชื่อกลุ่มเด็กเหล่านี้ว่า **"กลุ่มคนเอาถ่าน"** เพื่อที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กกลุ่มเหล่านี้ให้ดีขึ้นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น กระบวนการชมรม "ชมรมคนเอาถ่าน" จึงเกิดขึ้น โดยจุดประสงค์คือเพื่อให้ นักเรียนสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน การอนุรักษ์ธรรมชาติ และการใช้ทรัพยากรไม่อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด การได้เรียนรู้ถึงกระบวนการเผาถ่าน การเก็บน้ำส้มควันไม้และผลิตภัณฑ์จากผลไม้จากภูมิปัญญาของชาวบ้าน รู้จักการใช้ชีวิตร่วมกัน รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ไม่ไปมั่วสุมตามร้านเกมและสิ่งเสพติด และเพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันเรื่องของคุณธรรมให้กับนักเรียน

เมื่อมีเป้าหมายแล้ว จึงได้เตรียมการต่อเนื่องคือการเสนอความคิดกับกลุ่มครูผู้ทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะครูฝ่ายปกครองและครูประจำชั้น ซึ่งทุกฝ่ายเห็นดีด้วย จึงได้รับสมัครนักเรียนที่จะเข้าร่วมกิจกรรม "คนเอาถ่าน" ในรุ่นแรกได้นักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมชมรมนี้ ๒๒ คน เป็นนักเรียนหญิง ๕ คน นักเรียนชาย ๑๗ คน อยู่ในระดับชั้น ม.๔ - ม.๖ เป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ๑๕ คน เป็นผู้ชายทั้งหมด ปัญหาที่พบในนักเรียนกลุ่มนี้ก็คือ การสูบบุหรี่ ซึ่งเป็นนักเรียนเข้าใหม่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และ ๕ จำนวน ๕ คน นักเรียนติดเกม ๗ คน และชอบเที่ยว ๓ คน

เรามีการรวมกลุ่มกันตอนพักเที่ยงบ้าง ตอนเย็นหลังเลิกเรียนบ้าง มีการพูดคุยกันทั้งส่วนตัวและเป็นกลุ่ม บางวันพวกเราเล่นกีฬาด้วยกัน ปลูกสมุนไพรร่วมกัน และทำกิจกรรมร่วมกัน เมื่อพวกเราเริ่มคุ้นเคยกันดีในกลุ่ม จะทำอะไรก็สนุกไม่เหนื่อย ไม่น่าเบื่อ ข้าพเจ้าได้ชวนกลุ่มนี้เข้าร่วมค่ายสัมผัสชีวิตชนบท เรียนรู้เรื่องวิถีชีวิตของชาวนาและภูมิปัญญาไทย ทุกคนยินดีเข้าร่วม ทั้งครูและนักเรียนได้มีโอกาสใช้เวลาอยู่ร่วมกัน หุงอาหาร ทำกับข้าวร่วมกัน ปลูกผัก ไลนา คำนาร่วมกัน กลางคืนเราก็มีเวลาคุยกัน ต่างแบ่งปันประสบการณ์ชีวิตร่วมกัน จากประสบการณ์ชีวิตในช่วงนี้ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนมีมากขึ้น ช่องว่างระหว่างครูและนักเรียนมีน้อยลง ทำให้นักเรียนที่มีปัญหาเหล่านี้กล้าที่จะคุย กล้าที่จะปรึกษาปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัวของตนเองให้กับเราฟัง

ในช่วงต้นที่เริ่มรับฟังปัญหาของเด็กเหล่านี้ เราเริ่มรู้สึกเครียดกับปัญหาของเด็ก สิบคนก็สิบปัญหา ส่วนใหญ่ก็มาจากปัญหาครอบครัวแตกแยก

หลังจากเข้าค่ายพวกเรามีการประเมินค่ายพร้อมกัน ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันว่า ต้องมีการต่อยอดสิ่งที่ได้รับมา เราจึงมีการประชุมร่วมกันและเริ่มวางแผนร่วมกัน โดยจัดกิจกรรมเผ่าถ่าน ซึ่งจัดลักษณะคล้ายการจัดค่ายค้างโรงเรียน ๑ คืน และรับเฉพาะนักเรียนชายเท่านั้น

ก่อนถึงวันจัดกิจกรรมครั้งแรก เด็กๆ รู้สึกตื่นเต้น มีการรวมกันเพื่อเตรียมสถานที่ เตรียมสิ่งของ ตอนเย็นหลังเลิกเรียนมีเวลาประมาณ ๑ ชั่วโมง ก่อนกลับบ้าน เด็กๆ มาช่วยกันแต่งกิ่งไม้ในสวน ตัดกิ่งไม้ที่ไม่ต้องการออก เพื่อนำมาจัดใส่เตาเย็นวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๐ หลังเลิกเรียน เด็กๆ มารวมตัวกันอย่างพร้อมเพรียง เริ่มมีการแบ่งหน้าที่ต่างๆ ทันทิตามที่มีการประชุมก่อนหน้านี้

ทุกคนเริ่มทำหน้าที่ของตนอย่างสนุกสนาน แผนกตัดกิ่งไม้เข้าเตาเผาถ่าน แผนกย่ำดิน ปิดหน้าเตา แผนกนี้ค่อนข้างตัวใหญ่มากๆ แผนกทำอาหารก็จัดเตรียมอาหาร มีการแบ่งปันสิ่งของที่ครอบครัวตนเองมี เช่น บ้านใครขายอะไรก็ขอพ่อแม่ ตนเองมา ไม่ว่าจะเป็นไข่ เนื้อ ผัก เป็นต้น แผนกเตรียมเอกสารมอบให้เป็นหน้าที่ของ

"เด็กๆ รู้สึกภูมิใจที่ตนเองเริ่มมีคุณค่า
จากเด็กที่ไม่เอาถ่าน กลับมาเป็น "คนเอาถ่าน"
เห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น"

ผู้หญิง ที่ต้องจัดเก็บหาข้อมูลเพิ่มเติมและเตรียมทำแผ่นพับ แผ่นจุดไฟหน้าเตาเผาเตา แผนกนี้ต้องช่วยกันทั้งหมด เพราะกระบวนการเผาต้องใช้เวลาในการเผาอาจถึง ๑๘ ชั่วโมง โดยเฉพาะตอนกลางคืน ซึ่งเริ่มจุดไฟหน้าเตาตอน ๒๑.๐๐ น. มีการแบ่งกลุ่มเพื่อช่วยกันจุดไฟหน้าเตาไม่ให้ดับ แผนกเก็บน้ำส้มควันไม้ ทุกคนต้องเรียนรู้เพิ่มเติม ต้องสังเกตควันเป็น เมื่อควันเปลี่ยนสี ต้องเรียนรู้การใช้เทอร์โมมิเตอร์เพื่อวัดอุณหภูมิปากปล่องไฟ แผนกทำผลิตภัณฑ์ถ่านผลไม้ แผนกนี้ต้องใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากถ่าน แผนกปิดเตา - เปิดเตา แผนกนี้ต้องมีความรับผิดชอบพอสมควร ต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ ต้องรู้เวลา ต้องได้จังหวะในการที่จะปิดเตา มิฉะนั้นสิ่งที่ทำมาจะได้ผลน้อย เช่น ได้ถ่านน้อย มีถ่านมาก เป็นต้น

ประมาณสองทุ่มครึ่งมีการประชุมรวม เริ่มต้นด้วยการนั่งสมาธิอยู่กับเสียงเพลง แล้วเสริมด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพ่อหลวง โดยเฉพาะ ๓๖ แผนกชีวิตของพ่อ

ประมาณ ๓ ทุ่มเศษ อธิการประกาศ ศรีเจริญ ได้เดินเข้ามาเยี่ยมพวกเราที่ในสวน ทุกคนรู้สึกตื่นเต้น ไม่คิดว่าผู้บริหารสูงสุดจะคิดถึงพวกเขา เพราะพวกเขาไม่ใช่เด็กเรียนดี นิสัยก็ไม่น่ารัก เด็กๆ รู้สึกภูมิใจมาก ท่านอธิการยังสมทบทุนค่าขนมให้อีกด้วย ยิ่งดี ท้องเริ่มหิว พวกเราก็หุงข้าวต้มกินกันอีกรอบ บางคนก็ไปเก็บผัก

"ทำไมเราไม่ทำ ทั้งๆ ที่มีโอกาส
ถ้าเราไม่ช่วย ไม่ลงมือทำ
อนาคตของประเทศไทยจะเป็นอย่างไร"

ในสวนมาฉัดกิน ทอดบ้าง จิ้มน้ำพริกบ้าง ต้มมาม่าบ้าง สนุกดี อาหารหลักก็คือไข่
ทั้งไข่ต้ม ไข่ตุ๋น ไข่ต้ม กินกันทั้งคืน ประมาณตีสาม หลายคนเริ่มไม่ไหว เริ่มง่วง
ร่างกายต้องการการพักผ่อน จึงให้ไปนอน แล้วปลุกรุ่นพี่ ๒ คนมาเฝ้าแทน พอเริ่ม
จะเคลิ้มหลับ เป็นจังหวะที่น้ำส้มควันไม้เริ่มออก เมื่อเช็คอุณหภูมิแล้วได้ตามที่ต้องการ
พี่ ๒ คนจึงไปปลุกน้องๆ ให้ตื่นขึ้นมาดู แล้วเริ่มสอนน้องให้เริ่มเก็บน้ำส้มควันไม้
บางคนไม่ไหวก็ขอนอนต่อ นี่เป็นอีกบทเรียนหนึ่งที่เด็กได้รับ

จากวันนั้นจนถึงวันปิดภาคเรียน พวกเรามีการเฝ้าถ่านและเก็บน้ำส้มควันไม้
อีก ๔ ครั้ง คือเดือนตุลาคม พฤศจิกายน ธันวาคม และมกราคม เด็กๆ มีความรู้
ความชำนาญในการเฝ้าถ่านและเก็บน้ำส้มควันไม้มากขึ้น จนสามารถเป็นวิทยากร
ตามฐานการเรียนรู้ให้กับน้องๆ คณะครูที่ขอความรู้ที่โรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครอง ชุมชน
ที่สนใจ เด็กๆ รู้สึกภูมิใจที่ตนเองเริ่มมีคุณค่า จากเด็กที่ไม่เอาถ่าน กลับมาเป็น
"คนเอาถ่าน" เห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น ทั้งหมดมีความตั้งใจจริงที่จะทำตัวให้เป็น
ประโยชน์ทั้งต่อตนเอง โรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ แต่...เมื่อเขา
จบจากที่นี่ สังคมใหม่อาจจะเปลี่ยนเขาในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ ถ้าทุกคนยึดปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงของพ่อหลวงแล้วมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีคุณธรรม ทุกคนก็จะประสบ
ความสุข ความเจริญในชีวิต 🙏

โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จังหวัดเพชรบูรณ์

สังกัด สพฐ.

ระดับชั้นที่เปิดสอน มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยมุ่งสร้างนักเรียนที่มีระเบียบวินัย เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เปี่ยมด้วยคุณธรรมจริยธรรม เพื่อออกไปปรับใช้สังคม ด้วยการกำหนดคิยทัศน์ กำกับนโยบายให้ทุกกลุ่มงานนำหลักคิด หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่บุคลากร และปลูกฝังให้แก่ผู้เรียนผ่านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาฯ ลงไปในการเรียนการสอนทุกรายวิชา รวมถึงการนำลงสู่กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดฐานกิจกรรม "ตามรอยพ่อ พออยู่ พอกิน และพอเพียง" ให้กับทุกระดับชั้น

โรงเรียนบ้านทุ่งเกราะ จังหวัดนครศรีธรรมราช

สังกัด สพฐ.

ระดับชั้นที่เปิดสอน อนุบาล ๑ - มัธยมศึกษาปีที่ ๓

โรงเรียนบ้านทุ่งเกราะจัดทำ "โครงการการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" เพื่อเสนอแนวการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นให้มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เนื่องจากโรงเรียนมีนักเรียนร้อยละ ๘๘ นับถือศาสนาอิสลาม เนื้อหาที่นำมาเรียนรู้จึงเป็นเรื่องราวทางวัฒนธรรมของ ๒ ศาสนา และการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับกิจกรรมทุกครั้งที่มีโอกาส เพื่อเปิดการเรียนรู้ในโรงเรียนให้สัมพันธ์สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน โดยการบูรณาการไปกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลสวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่

สังกัด สช.

ระดับชั้นที่เปิดสอน อนุบาล ๑ - มัธยมศึกษาปีที่ ๖

โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลสวิทยาลัย เป็นตัวอย่างโรงเรียนในเมือง ที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นการนำหลักคิดไปใช้ดำเนินกิจกรรม ส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่มุ่งเน้นงานอาชีพและการจัดการการเงินส่วนบุคคล เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนัก และมีหลักคิดในการใช้จ่ายรักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต รู้จักใช้ รู้จักหา และมีการใช้ชีวิตที่พอเพียงด้วยโครงการ "๑ คน ๑ งาน ๑ อาชีพ ๑ ครอบครัวพอเพียง" ขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้ทำงานต่างๆ เช่น การปลูกผักสวนครัวในพื้นที่จำกัด การประดิษฐ์ของใช้จากเศษวัสดุเหลือใช้ การใช้เวลาในวันหยุดเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว และทำการสำรวจหาความพอเพียงในครอบครัวของแต่ละคน เป็นต้น

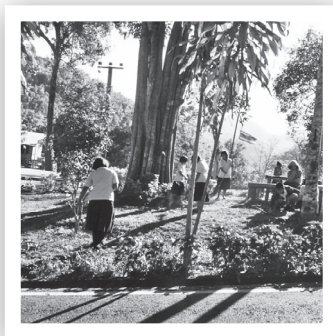

โรงเรียนโพหนองวิทยายน จังหวัดร้อยเอ็ด

สังกัด สพฐ.

ระดับชั้นที่เปิดสอน มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

โรงเรียนโพหนองวิทยายนใช้ "โครงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" และยังปลูกฝังหลักปรัชญาฯ ลงสู่วิถีชีวิตของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ด้วยการใช้พื้นที่ป่ากว่า ๑๐๐ ไร่ที่มีอยู่ในบริเวณโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ มีการนำผลผลิตจากป่าและใบไม้ที่ร่วงหล่นไปสร้างให้เกิดคุณค่าในลักษณะต่างๆ เช่น นำไปทำปุ๋ยหมักชีวภาพ นำไปบดผสมกาวยาเป็นเครื่องประคิษฐ์ และยังได้จัดทำศูนย์ฝึกภาคปฏิบัติกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงอย่างครบวงจร เพื่ออบรมให้แก่ผู้สนใจอีกด้วย

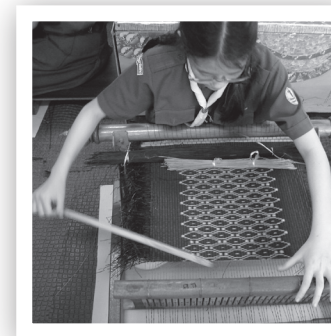

โรงเรียนร่มเกล้าปางตองในโครงการพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สังกัด สพฐ.

ระดับชั้นที่เปิดสอน อนุบาล ๑ - มัธยมศึกษาปีที่ ๓

นักเรียนของโรงเรียนร่มเกล้าปางตองในโครงการพระราชดำริ เป็นนักเรียนที่มีฐานะยากจน และเป็นเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา โรงเรียนจึงจัดการศึกษาแบบพึ่งพาตนเอง (เกษตรพอเพียง) และเป็นโรงเรียนประจำที่มีกิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะชีวิต เช่น การเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ไข่บนบ่อปลา นกกระทา ปลาตุ๊ก เพื่อนำไปประกอบอาหารทั้ง ๓ มื้อให้กับครูและนักเรียน โดยทำต่อเนื่องกันไปทุกวันแม้จะเป็นช่วงเวลาของการปิดภาคเรียน การจัดการเรียนรู้มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนตระหนักเห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำอยู่ ปลูกฝังความพอเพียงหลากหลายมิติ เน้นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น ให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ จังหวัดจันทบุรี

สังกัด สช.

ระดับชั้นที่เปิดสอน ประถมศึกษาปีที่ ๑ - มัธยมศึกษาปีที่ ๖

โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรการเรียนการสอน และมีฐานเรียนรู้ต่างๆ ที่ครอบคลุมด้านเกษตรกรรม สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เศรษฐกิจ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมและนักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ เช่น "กิจกรรมอนุรักษ์และสืบสานหัตถกรรมพื้นบ้านเสื่อจันทบูร" ที่สืบสานภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนจันทนิมิต และยังสามารถสร้างสรรค์ให้เกิดผลผลิตใหม่ๆ ที่สวยงาม แปลกตา เพื่อพัฒนางานไปบนพื้นฐานของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการฝึกอาชีพและเรียนรู้ความพอเพียงไปพร้อมกัน นอกจากนั้นก็ยังมีการกิจกรรมรณรงค์กับชุมชนพอเพียงให้ได้เรียนรู้ประโยชน์ของพืชสมุนไพรในท้องถิ่น และฐานกิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารีให้ได้ศึกษา และฝึกปฏิบัติกิจกรรมเสริมสร้างความพอเพียงลงในชีวิตประจำวันที่นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย

โรงเรียนห้วยยอด จังหวัดตรัง

สังกัด สพฐ.

ระดับชั้นที่เปิดสอน มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

โรงเรียนห้วยยอดได้นำ "โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ เดินตามรอยพ่อ อยู่อย่างพอเพียง" มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาให้ผู้บริหาร บุคลากร ครู และนักเรียน เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้ฝึกปฏิบัติตามแนวทางของเกษตรทฤษฎีใหม่ไปพร้อมกัน เกิดแหล่งเรียนรู้ เกิดรายได้จากการนำผลผลิตมาจำหน่าย เกิดการงานที่สร้างการเรียนรู้ให้กับทุกคนที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ที่สำคัญคือการสร้างให้เกิดความศรัทธาในวิถีแห่งความพอเพียง ด้วยการทำให้เห็นประจักษ์

โรงเรียนอนุบาลจันทร์เจ้า กรุงเทพมหานคร

สังกัด สช.

ระดับชั้นที่เปิดสอน อนุบาล ๑ - ๓

นักเรียนของโรงเรียนอนุบาลจันทร์เจ้าฝึกทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวทางวิถีพุทธ ที่มีจุดประสงค์ให้นักเรียน "กินอยู่คู่พึ่งเป็น" เมื่อนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาในโรงเรียน จึงได้นำเอาหลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไขมาช่วยสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้กับเด็กปฐมวัย ด้วยความร่วมมือร่วมใจกันของทั้งบ้านและโรงเรียน โดยมีพระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาแนวทางในการบ่มเพาะ "เด็กปฐมวัยหัวใจพอเพียง"

ดร.ปริยาบุษ พิบูลสรวุฑ

หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ทุกท่านมีความเด่นและพลังในการขับเคลื่อนที่ยิ่งใหญ่มาก พวกเราช่วยกันทำงานด้วยใจ ใจที่รักแผ่นดิน โดยเฉพาะเพื่อสืบสานพระราชปณิธานขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พวกเราชาวพอเพียง...เป็นผู้ใฝ่รู้และอยากทำความดี เมื่อพวกเรารวมตัวกันเราก็เป็นพลังของแผ่นดิน พลังจะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วยศรัทธา ความเพียร มีสติรู้เท่าทันว่าจะนำหลักพอเพียงไปใช้อย่างไร มีสมาธิ จิตที่ตั้งมั่น จดจ่อ มุ่งมั่นที่จะนำหลักพอเพียงไปสู่เด็กเยาวชน สังคม และประเทศชาติ เราใช้ปัญญาในการคิดอยู่ตลอดเวลา ไตร่ตรอง พิจารณา ใคร่ครวญ ปัญญาเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่จะหนุนให้ศรัทธามีพลังอย่างต่อเนื่อง

ช่วงนี้เป็นทศวรรษแห่งการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Decade of Education for Sustainable Development) ประเทศไทยประกาศว่าการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น ประเทศไทยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานและกรอบความคิด ผู้บริหารและคุณครูทุกท่านในที่นี้ก็จะร่วมเป็นตัวอย่างหนึ่งของการประยุกต์

ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ เวลามีคนมาดูงานที่โรงเรียนท่าน หรือเมื่อท่านเป็นวิทยากร ท่านก็ต้องตอบให้ได้ถึงความแตกต่างระหว่างฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงกับฐานเรียนรู้ปกติ โดยกระบวนการจัดการความรู้จะเป็นตัวช่วยให้ท่านตอบคำถามผู้มาดูงาน และสื่อความได้ว่า **"สิ่งที่เราทำพอเพียงอย่างไร"** และ **"เสริมสร้างอุปนิสัยพอเพียงอย่างไร"**

โครงการเรื่องนี้ เราไม่ได้เน้นที่การประกวดหรือแข่งขัน ที่ต้องมีการคัดเลือกบ้าง เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้เราใส่ใจในการเล่าเรื่องอย่างเต็มศักยภาพ แต่เรารู้กันว่าเราทำทุกอย่างไม่ใช่เพื่อการแข่งขัน แต่เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาสู่เด็กเยาวชน และสุดท้ายสู่แผ่นดินของเรา

ศาสตราจารย์กิตติคุณสุน อมรวิวัฒน์
ราชบัณฑิต

ทำไมผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการบอกว่าเราหาครูดีๆ ไม่ได้เลย แต่เราได้เห็นครูและผู้บริหารดีๆ มากมายในที่นี้ ทำอย่างไรจะให้สังคมไทยได้เห็นผลงานของท่าน เช่นนี้ เราต้องคิดหาวิธีประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ

กระบวนการที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารและคุณครูต้องเชื่อมโยงระหว่างชีวิตกับสาระการเรียนรู้ให้ได้ เมื่อมีผู้มาดูงานที่โรงเรียน ท่านน่าจะเน้นในเรื่องของการทำให้หลักปฏิบัติเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ว่าทำได้อย่างไร หลายโรงเรียนสอนเด็กที่ใจ เวลาถ่ายทอดให้โรงเรียนอื่นจะเข้าใจยาก อยากแนะนำว่า การให้ผู้บริหารอธิบายให้ฟังว่าโรงเรียนทำอะไร เกิดอะไรขึ้น จะไม่บังเกิดผลมากนัก ควรให้โรงเรียนที่เข้ามาดูงานเข้าไปสังเกตกิจกรรมกันเองก่อน แล้วกลับมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และสำหรับโรงเรียนที่มีฐานเรียนรู้เยอะ น่าจะให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนของแต่ละฐานอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนการวิจัย

ผศ. ดร.เลขา ปิยะอำมริยะ
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
สภาการศึกษา

ในช่วง ๒ - ๓ วันที่ได้คุยกับท่านผู้บริหารและคุณครูทั้งหลายในกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องเล่า คิดค้นได้เรียนรู้ว่า ในแผ่นดินไทยที่ประเทศเราไม่ล่มสลาย เพราะเรามีครูดี ผู้บริหารดีเต็มแผ่นดินเหมือนดังที่อาจารย์ประเวศ วะสี เคยกล่าวไว้ และคิดค้นก็เห็นด้วย ท่านเป็นคำตอบของประเทศชาติ คือท่านสอนคน สร้างคน วิชาเป็นเนื้อเรื่อง กระบวนการเป็นวิธีการ ซึ่งเปลี่ยนได้ตลอดตามบริบท แต่สิ่งที่ท่านทำท่านได้ยึดหลักปรัชญา ซึ่งคนไทยกำลังหาคำตอบว่าหมายถึงอะไร ทำได้อย่างไร แต่หลักปรัชญา นี้อยู่ในตัวท่าน สิ่งที่ได้เรียนรู้อีกเรื่องคือ ท่านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้ฝังลึกที่ชัดเจนมากคือหลักคิดจากแนวปรัชญา ขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ท่านอาจารย์ศุภกิจธัยแตกเป็นรูปธรรม

ในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่แบ่งออกเป็นกลุ่ม แล้วหา Best in group หรือแบบปฏิบัติที่ดีของกลุ่ม แต่ท่านที่ไม่ได้รับเลือก ไม่ได้หมายความว่าไม่เป็น best ทุกท่านเป็น best ทั้งหมด และวันนี้เราได้ best in class สิ่งที่เราต้องการมากคือต่อไปท่านต้องเป็น best ของประเทศ เพื่อเป็นครูของโรงเรียนอื่นทั่วประเทศได้เรียนรู้จากท่าน ไม่ใช่ว่าเมื่อท่านได้รางวัลแล้วจบ การได้รางวัลต้องรักษาคุณลักษณะให้คงที่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เราต้องการมากคือ best of the best ที่เป็น world class เป็น world best เพราะหลักปรัชญา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็น world best

กุลสุภัทญา วามบรรจ
(รักษาการ) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสื่อและการเรียนรู้
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

ที่นานาชาดิกย่อง เราที่เป็นพสกนิกรต้องถามตัวเองว่า เอาหลักนี้มาใช้ในชีวิตประจำวันไหม และในวันนี้เราได้ตัวอย่างมาจากท่านทั้งหลายที่เป็นนักปฏิบัติแล้ว

ขอฝากท่านทั้งหลายกลับไปคิดอย่างลึกซึ้งว่า ท่านได้เรียนรู้อะไรจากกระบวนการทั้ง ๒ วันนี้ คิฉนคัณพบว่าการตั้งคำถามที่คิดว่าง่าย แต่เมื่อท่านต้องไปตั้งเอง...ยาก เป็นเทคนิคที่ต้องฝึกทั้งครู ผู้บริหาร ก่อนถึงนักเรียน คำถามเป็นการกระตุ้นให้เด็กคิด วิเคราะห์ การตั้งคำถามที่ล้วงลึกเพื่อให้ได้สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในปัญญาของคน ท่านได้ฝึกการฟังอย่างลึกซึ้ง การเล่าเรื่องจากประสบการณ์ของตัวเอง การเขียน ท่านได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง... ซึ่งการฟัง พูด อ่าน เขียน จะช่วยแก้ปัญหาของเด็กไทย

ใน ๒ วันนี้ท่านพูดน้อยมาก แต่ปฏิบัติเยอะมาก มีองค์ความรู้ ขอฝากท่านกลับไปเริ่มบันทึก เก็บความรู้ ซึ่งจะเป็นความจำขององค์กร เมื่อผู้บริหารใหม่มาจะได้ไม่ต้องเริ่มจากศูนย์ ถ้าทำให้องค์กรมีความจำ และท่านต้องสร้างความรู้ และสุดท้ายขอฝากไว้ว่า "อย่าเรียนโดยไม่คิด และอย่าคิดโดยไม่เรียน"

รางวัลเป็นผลพลอยได้ คาดหวังว่าการที่เราเป็นผู้นำจะขยายเครือข่ายและช่วยเหลือกันต่อไป สพฐ. ยินดีประสานต่อให้งานของท่านสำเร็จ ผู้ยังไม่ได้รับรางวัลขอให้มุ่งมั่นทำงานต่อไป ผู้ได้แล้วขอให้ขยายผลให้บรรลุยิ่งขึ้น

คุณรนา สินที

หัวหน้ากลุ่มโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สำนักกิจการพิเศษ
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

อยากให้ท่านผู้บริหารและคุณครูทั้งหลายขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและขยายผลต่อไปแก่นักเรียน แม้ท่านจะมีภาระอีกมาก แต่อยากให้ท่านคิดถึงสิ่งที่ทำให้เข้าสู่การเรียนการสอนซึ่งเป็นภารกิจหลักของครู โดยยึดนักเรียนเป็นเป้าหมาย และโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญให้คนอื่นและชุมชนดูงานได้ด้วย

คุณปิยารณ์ มัทตะจิต

กรรมการและผู้จัดการ
มูลนิธิสยามกัมมาจล

ขอให้ผู้บริหารและคุณครูทุกท่านภูมิใจในตัวเอง ท่านเก่งทุกคน แต่กรรมการมีหลักคัดเลืออกจากสิ่งที่ท่านเล่าให้ฟัง สิ่งที่ท่านเขียน ทักษะการเขียนและเล่าเรื่องสำคัญมาก เพื่อให้เราเข้าใจงานของท่านมากขึ้น การคัดเลือกครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแกนหลักไปขับเคลื่อนต่อ เทคนิคในการสื่อความจึงเกี่ยวข้องกับการคัดเลือกครั้งนี้ด้วย

หลักสำคัญในการพิจารณาคือ การเข้าใจและตีความหลักปรัชญา การออกแบบการเรียนรู้ การพิสูจน์หลักฐาน นักเรียนหรือคุณครูได้เรียนรู้มากน้อยแค่ไหน ท่านเดิมหลักคิด หลักปฏิบัติเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากน้อยแค่ไหน นักเรียนของท่านมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

บางครั้งท่านทำเยอะ แต่ท่านเล่าไม่เก่ง อาจหลุดไป แต่ไม่ได้หมายความว่าท่านไม่ใช่เป็นคนทำงานจริง ขอให้ทุกท่านภูมิใจที่ท่านได้อยู่ในที่นี้ เพราะกระทรวงศึกษาธิการและ ดร.ปริญญช ยกย่องท่านว่าท่านเป็นผู้ทำจริง แต่ตอนนี้เราเลือกผู้ที่สื่อความได้ การคัดเลือกใช้การจัดการความรู้เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการคัดเลือก เพราะท่านมีจุดยืนของท่านในการค้นหาถ้อยคำในการทำงานอยู่แล้ว โครงการนี้เพื่อให้ท่านมีเครือข่ายการทำงานมากขึ้น รางวัลเป็นเพียงผลพลอยได้เท่านั้น

คุณศศิณี ลิ้มพวง
ผู้จัดการโครงการพัฒนาเยาวชน
ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง
มูลนิธิสยามกัมมาจล

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในช่วง ๒ วันที่ผ่านมา เราได้เรียนรู้บทเรียนความสำเร็จในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงกันมากมาย ได้พลังศรัทธาจากเรื่องเล่าเจ้าพลังของผู้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่มาจากแรงบันดาลใจที่ยิ่งใหญ่ เชื่อว่าท่านทั้งหลายคงรู้สึกเช่นเดียวกัน และหวังว่าหากท่านได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้กลับไปพัฒนาต่อยอดการทำงาน และนำกลับมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอีก จะเป็นการพัฒนาศักยภาพคนซึ่งจะนำไปสู่การขยายผลและการทำงานเป็นเครือข่ายที่มีพลังได้

ขอขอบคุณ

ทุกเรื่องเล่า
ทุกประสบการณ์ความสำเร็จ
ที่กลั่นกรองมาจากศรัทธา
ในการขับเคลื่อน
"ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"
ในแต่ละสถานศึกษา
จนเกิดผลเป็นแบบอย่างที่ดีทรงคุณค่า
ดังเช่นที่เห็นอยู่ในหนังสือเล่มนี้

ประสบการณ์ริบบิ้นเส้นทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โดย	มูลนิธิสยามกัมมาจล
เจ้าของเรื่องเล่า	ผู้บริหารและคุณครูพอเพียง
คณะกรรมการ	ดร.ปริญญ์ พิบูลสรวุฑ, ปิยาภรณ์ มั่นตะจิตร์ ศศิณี ลิ้มพงษ์, สุจินดา งามจุฑิพร
ร้อยเรียงเรื่องราว	วิมลศรี ศุภิลวรรณ
ออกแบบรูปเล่ม	ฉัตร อุกฤษฏานนท์
พิมพ์ครั้งแรก	เมษายน ๒๕๕๓
จำนวนพิมพ์	ปกแข็ง ๑๐๐ เล่ม ปกอ่อน ๓,๐๐๐ เล่ม
เลขมาตรฐานสากล	๘๘๘-๘๘๘-๘๐๑-๘๘๘-๖
ประจำหนังสือ	
พิมพ์ที่	บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
สนับสนุนการจัดพิมพ์	มูลนิธิสยามกัมมาจล www.scbfoundation.com www.okkid.net โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ www.sufficiencyeconomy.org
พระบรมสาทิสลักษณ์	ภาพประกอบหน้าปก
โดย นายสรวุฑ อาจิชัย	โดย นายวิรัช กิมทรง
ครูโรงเรียนพระยามนถำราชศรีพิจิตร	ครูโรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย
เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร	จังหวัดระยอง

หนังสือเล่มนี้จัดพิมพ์บนกระดาษที่ผลิตจากอีโคไฟเบอร์ ๑๐๐%

